

inv. č. 22D-27. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Roh náměstí Přemysla Otakara II. (od roku 1881 Královského náměstí) a Pražské ulice (od roku 1881 Palackého). Brána je zachycena v podobě před novogotickou úpravou (srov. komentář k obr. č. 28).

Obr. č. 28: Pražská brána, před 1882. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 100 mm, šířka 137 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-26. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pražská brána na snímku z Pražského předměstí je zachycena ještě před novogotickou úpravou, jež proběhla v letech 1882–1883 z popudu Aloise Vojtěcha Šembery a podle návrhu c. k. konzervátora Chrudimského kraje Františka Schmoranze. Brána je zachycena v původní podobě s horním spojovacím mústkem mezi věžemi, který byl při rekonstrukci odstraněn, a s prostou nízkou střešou na velké věži, která byla nahrazena vysokým osmibokým jehlánem a čtyřmi nárožními věžkami. Ochoz byl prolomen čtyřmi novými hrotitými okny na každé straně a věž dostala hodiny s cimbály. V popředí je na fotografii vidět křížovka ulic Pražská, Komenského (do roku 1881 Zdonínská) a Hálkova (před rokem 1903 Hluboká). Domy před branou vpravo dnes již nestojí.

Obr. č. 29: Zbytky městského opevnění a budova starého děkanství, před 1880. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 205 mm, šířka 260 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1018. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pohled z dnešní Komenského ulice (tehdy Zdonínské) zachycuje prostor, v němž byla v letech 1880–1882 vystavěna budova gymnázia (srov. obr. č. 42, tamtéž i komentář). V popředí městská hradba, za ní zahrada a barokní budova starého děkanství (obojí bylo v souvislosti s výstavbou gymnázia zbořeno). V pozadí je vidět západní průčelí kostela sv. Vavřince před novogotickou přestavbou, vpravo je budova obecné školy dívčí z roku 1855.

Obr. č. 30: Všeobecná veřejná nemocnice, cca 1880. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 248 mm, šířka 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1011. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Původní budova nemocnice s kapacitou 36 lůžek z roku 1875 od architekta Františka Schmoranze st. na křížovce ulic Pražské (dnes Hradecké) a Vraclavské na Pražském předměstí byla za první republiky začleněna do nové, dodnes stojící budovy Vysokomýtské nemocnice (později dále rozšiřované), která stále (byť v omezené míře) slouží pacientům.

Obr. č. 31: Kostel sv. Vavřince před regotizací, 1886. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 226 mm, šířka 277 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1021. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – S postupnou opravou kostela v duchu architektonického purismu se začalo v roce 1875 a práce se protáhly až do roku 1904. Na rekonstrukci se podíleli architekti František Schmoranz st., Josef Mocker a Josef Podhájský. V poslední fázi oprav bylo přestavěno západní průčelí včetně obou věží, jejichž horní dvě patra byla snesena a znovu vystavěna. Nové věže byly opatřeny vysokými krovky a mezivěžní prostor dostal nový vstupní portál, vysoké hrotité okno a trojúhelný štít. Masivní opěrák ze 16. století zpevňující nároží severní věže byl odstraněn. Dnešní výška věží činí 67 m.

Obr. č. 32: Kostel sv. Vavřince a gymnázium, cca 1887. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 248 mm, šířka 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1024. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Fotografie byla pořízena z věže Pražské brány. V popředí jsou domy v ulicích Vrchlického (tehdy Střelecké) a Nerudově (tehdy Vodičkově), vpravo dlouhá střešna vojenské jízdárny.

Obr. č. 33: Dvojitý kůr v kostele sv. Vavřince, 1888. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 195 mm, šířka 247 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1255. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pohled na interiér kostela z presbytáře ke dvěma kůrům v mezivěžním prostoru. Spodní kůr sloužil literátskému bratrstvu. Při přestavbě mezivěžního prostoru byly kůry odstraněny a postaven byl jediný. Na fotografii jsou zachyceny lucerny u lavic a také stará barokní kazatelna, která byla po přestavbě nahrazena novogotickou.

Obr. č. 34: Kostel sv. Vavřince při přestavbě západního průčelí, cca 1892. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 235 mm, šířka 205 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1025. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Západní průčelí kostela bylo zcela přezděno.

Obr. č. 35: Choceňské předměstí, cca 1884. Josef Králík. Fotografie, výška 86 mm, šířka 113 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1174. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Na snímku je vidět Ústeckou třídu (dnes třída Kpt. Popiera); malebná budova s věžičkou je Matouškovy vila č. p. 54 v ulici Na Karlově.

Obr. č. 36: Hřbitov kolem kostela Nejsvětější Trojice, 1890. Fotografie, výška 195 mm, šířka 247 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-929. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Kostel Nejsvětější Trojice byl postaven roku 1543 jako hřbitovní. Hřbitov okolo kostela byl v provozu až do konce 19. století, kdy byl založen dnešní hřbitov na Litomyšlském předměstí na okraji města. V pozadí věž Litomyšlské brány.

Obr. č. 37: Kasárna 98. pěšího pluku, 1892. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 121 mm, šířka 164 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-22. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Kasárna při silnici k Litomyšli byla vystavěna v roce 1888. V popředí je socha Panny Marie, která byla později přesunuta blíže k městu a dnes se nachází v zahradě Klöcklerova statku. Budova zcela vlevo byla zbořena v 90. letech 20. století a na jejím místě stojí Penny Market, zbylé dvě stojí dodnes. Neslouží již však svému původnímu účelu.

Obr. č. 38: Jezdecká kasárna 2. zeměbraneckého pluku, 1892. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 222 mm, šířka 277 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-994. Sken Regionální

muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pohled na kasárna na Litomyšlském předměstí v Husově ulici (tehdy Litomyšlské) od západu přes dnes již neexistující rybníček na Blahovském potoce (Nejzbach). Budova po roce 1990 sloužila jako pobočka Střední odborné školy obchodu a služeb v Chochni, dnes slouží místním spolkům.

Obr. č. 39: Pohled na centrum města od jihozápadu, cca 1900. Fotografie, výška 180 mm, šířka 129 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22N-493. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Fotografie byla pořízena z oken kasáren 30. pěšího pluku u železniční zastávky; v popředí jsou staveniště secesních vil v Žižkově ulici (dnes Gen. Závady).

Obr. č. 40: Tyršovo náměstí z věže Pražské brány, před 1900. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 100 mm, šířka 142 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1148. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – V prostoru dnešního Tyršova náměstí stával ve středověku minoritský klášter zničený husity v roce 1421. Jeho ruiny se zde nacházely ještě v roce 1582, kdy byly použity jako stavební materiál na stavbu zvonice u kostela sv. Vavřince. Místní pojmenování „Na Klášteře“ se uchovalo až do druhé poloviny 19. století. Do roku 1912, kdy zde byla vztyčena socha Miroslava Tyrše (první na českém venkově), neslo prostranství jméno Klášterní náměstí, od roku 1912 Tyršovo. Na místě sokolovny stával tzv. Weitzerův dům, který místní TJ Sokol zakoupila roku 1897 i s přílehlým pozemkem a v letech 1900–1902 proběhla stavba sokolovny. Na fotografii je zachycena i tzv. Klášterní bašta – jeden ze zbytků městského opevnění, a v pozadí osada Limperka (Lipová) a Bučkův kopec.

Obr. č. 41: Stará zástavba na Litomyšlském předměstí, před 1900. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 113 mm, šířka 153 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1189. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Zachycena je křížovka ulic Litomyšlské a Jeronýmovy (původně Nad Nejzbachem). Na místě domů vpravo bylo v roce 1902 postaveno novorenesanční vojenské kasino. V pozadí Klöcklerův statek č. p. 65.

Obr. č. 42: Budova gymnázia, cca 1900. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 248 mm, šířka 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-975. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pohled na monumentální školní budovu gymnázia a chlapecké školy byl pořízen z Komenského ulice. Gymnázium bylo založeno roku 1879, výstavba budovy probíhala v letech 1880–1882 podle návrhu Saturnina HELLERA. Staveniště bylo zvoleno v místech, kudy procházela hradební linie – část městských hradeb, stejně jako barokní budova starého děkanství, byla tehdy zbořena (srov. obr. č. 29, tamtéž i komentář).

Obr. č. 43: Barokní dům v Děkanšské (dnes Försterově) ulici, před 1900. Fotografie, výška 120 mm, šířka 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-128. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – V domě č. p. 174 v Děkanšské ulici se nacházel Dobročinný ústav Rozálie Smutkové. Dům byl zbořen okolo roku 1930. Spolu s rovněž zbořeným sousedním domem č. p. 175, Bubnovým domem č. p. 107 v Tůmově ulici a Brejchovným domem č. p. 195 na náměstí se jednalo o cenný pozůstatek barokní zástavby města z doby po požárech v letech 1700 a 1774.

Obr. č. 44: Tzv. „Bubnův dům“ (č. p. 107), 1903. Josef Králík. Fotografie, výška 116 mm, šířka 130 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1175. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Jeden z dochovaných barokních domů v centru města z doby po požáru v roce 1774 se nachází na rohu ulic Tůmovy a Šafaříkovy.

Obr. č. 45: Žižkova ulice (dnes Gen. Závady), po 1900. Fotografie, výška 130 mm, šířka 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-100. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Žižkova ulice byla spojnicí mezi železniční zastávkou a městem. S výstavbou ulice se započalo po roce 1900, tamější secesní vily vystavěl místní architekt a stavitel Josef Drahoš. Ulice je dodnes cenným příkladem maloměstské vilové architektury počátku 20. století a současně je důležitou pěší spojkou mezi centrem města a sídlištěm na Litomyšlském předměstí.

Obr. č. 46: Tomášková cihelna na Pražském předměstí, cca 1900. Josef Králík. Fotografie, výška 95 mm, šířka 165 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1191. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Výstavba cihlářských závodů JUC. Josefa Tomáška byla započata roku 1873. Jako první v českých zemích zavedly výrobu francouzských drážkových tašek „falcovek“ a vyráběly se zde též glazované tašky a cihly lícovky. Cihelna rozvážela do celé monarchie. Ve 20. letech minulého století zaměstnávala 180 dělníků. Ve druhé polovině 20. století sloužila jako sklad n. p. Karosa. Cihelna v roce 2015 ustoupila stavbě parkoviště. Zůstala jen správní budova sloužící jako byty.

Obr. č. 47: Pohled na město od severu z tzv. Králikovy louky, 1903. Josef Králík. Fotografie, výška 113 mm, šířka 158 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1168. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Na Králikově louce na Pražském předměstí se nacházelo první vysokomýtské sokolské hřiště. Na fotografii je zachycena velká část městského panoramatu. Zleva: Klášterská bašta, novorenesanční sokolovna postavená v letech 1900–1902 podle návrhu Josefa Podhájského, věže kostela sv. Vavřince, tzv. Vodárenská bašta (hradební věž, od roku 1768 vodárna) a věž Pražské brány.

Obr. č. 48: Pohled na město od jihu, cca 1905. Fotografie, výška 125 mm, šířka 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-4978. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Na fotografii pořízené od železniční trati ve směru od Litomyšle je vlevo budova bývalého vojenského velitelství (dnes razantně přestavěno, pobočka Policie ČR), dále vily secesní zástavby v Žižkově ulici (dnes Gen. Závady), kostelní věže, věžička vily č. p. 173 v Husově ulici a zvonice.

Obr. č. 49: Pražské předměstí v pohledu z Pražské brány, 1903. Josef Králík. Fotografie, výška 99 mm, šířka 145 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1176. Sken Regionální muzeum ve Vysokém

Mýtě. – Zachycena je zástavba okolo Pražské třídy. Rohový dům vlevo je hotel Kobylka (č. p. 87); dále v ulici hostinec U Bílého beránka (Na Podloubí) č. p. 83, zbouraný roku 1953. Vpravo vzadu komín cihelny u nádraží, uprostřed komín První slévárny a strojírny, vlevo komín Kurkových parních lázní a zcela vlevo měšťanský pivovar.

Obr. č. 50: Zástavba na Pražském předměstí, cca 1905. Fotografie, výška 120 mm, šířka 170 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-129. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Na snímku je zachyceno nožířství Antonína Nechvíleho (č. p. 2 v Hálkové ulici), vpravo je dům č. p. 274 na rohu ulic Hálkovy a Pražské. Vlevo nad střechami vyčnívá věž Pražské brány.

Obr. č. 51: Havlíčkovy sady, počátek 20. století. *Vysoké Mýto. Havlíčkovy sady.* Kolorovaná pohlednice. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 19A-2310. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Havlíčkovy sady byly zřízeny jako jeden z dnešních pěti parků, tvořících prstenec zeleně kolem historického jádra města. Na jejich místě se nacházela vojenská jízdárna. Na této pohlednici vidíme zleva kostel sv. Vavřince po rekonstrukci, budovu gymnázia, budovu opatrovny a sirotčince a dva secesní domy v Komenského ulici.

Obr. č. 52: Průhled Försterovou ulicí ke kostelu sv. Vavřince, cca 1907. Ferdinand A. Brožek. Fotografie, výška 125 mm, šířka 157 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1030. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Průhled ulicí Försterovou (tehdy Rozálie Smutkové) ke kostelu sv. Vavřince krátce po dokončení novogotické přestavby (srov. obr. č. 25 – průhled toutéž ulicí ke kostelu cca 1880).

Obr. č. 53: Pohled na město od západu z budovy nového měšťanského pivovaru, před 1910. Jan Popelka. Fotografie, výška 128 mm, šířka 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-5052. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – V pravé části snímku je patrná secesní zástavba ulice Gen. Závady (tehdy Žižkovy). Objekt zcela vpravo je bývalá budova vojenského velitelství výrazně přestavěná ve druhé polovině 20. století, dnes sídlo Policie ČR. Na snímku je dobře patrné, že převážná část zástavby Pražského a Litomyšlského předměstí okolo železniční trati a západně od ní vznikla až v průběhu 20. a 30. let 20. století.

Obr. č. 54: Jižní a západní strana náměstí v pohledu z věže okresního zastupitelství, cca 1910. Fotografie, výška 124 mm, šířka 172 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-62. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Náměstí je zachyceno v době konání trhu. V popředí je obloukem vedená hlavní silnice a uprostřed mariánský sloup (statue Panny Marie) – morový sloup z roku 1715. Okolo kruhová výsadba kaštanů pomrzlých v zimě 1929, následně skácených a nahrazených výsadbou dnešních lip. Za jižní domovní frontou zcela vlevo kasárna 30. pěšího pluku, zvonice, budova obecné školy dívčí, kostel sv. Vavřince, budova gymnázia, za západní domovní frontou budovy nového pivovaru a cihelna u nádraží.

Obr. č. 55: Severovýchodní kout náměstí, cca 1910. Fotografie, výška 132 mm, šířka 179 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-76. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Vlevo neorenesanční budova Okresního zastupitelství z let 1901–1902, dále radnice s barokním průčelím a dvěma štíty a obecní hostinec, na jehož místě dnes stojí funkcionalistická budova původně městské spořitelny, nyní městského úřadu.

Obr. č. 56: Pohled z věže Pražské brány směrem k náměstí, 1. čtvrtina 20. století. Fotografie, výška 120 mm, šířka 163 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-65. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Zleva neorenesanční budova okresního zastupitelství, věž bývalé Choceňské brány, tzv. Panský dům se dvěma barokními štíty, v jádru však budova renesanční z roku 1536 (radnice), obecní hostinec č. p. 92, hostinec U Černého orla č. p. 93 a budova staré radnice, později soudu, v jádru z 15. století, přestavěná klasicistně.

Obr. č. 57: Litomyšlské předměstí z věže kostela sv. Vavřince, 1913. Fotografie, výška 123 mm, šířka 159 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-91. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – V popředí řadová zástavba Komenského ulice, vilová zástavba kolem železniční trati a v pozadí rozlehlý areál kasáren 30. pěšího pluku z počátku 20. století. Zcela vpravo Charvátova vila č. p. 247 od architekta Jana Kotěry z roku 1910 (srov. obr. č. 58).

Obr. č. 58: Návrh Charvátovy vily, 1910. *Návrh villy P. V. Charváta ve Vysokém Mýtě.* Jan Kotěra. Kopie stavebních plánů, výška 500 mm, šířka 640 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22F-551. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Významné místo mezi vilami ve vilové čtvrti, která začala počátkem 20. století vznikat okolo železniční trati na západě města, zaujímá Charvátova vila (ulice Rokyčanova, č. p. 247) od proslulého architekta Jana Kotěry. Vila ve stylu individualistické moderny s velkou zahradou byla podle Kotěrových plánů postavena v letech 1909–1910 místním stavitelem Josefem Drahošem a dodnes se dochovala ve zcela původní podobě. <https://www.pamatkovykatalog.cz/vila-charvatova-774070> [cit. 19. 2. 2021].

Obr. č. 59: Pohled na město od jihu od Blahovského potoka, před 1918. Jan Popelka. Fotografie, výška 115 mm, šířka 163 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-4999. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Zleva kasárna 303. dělostřeleckého pluku, jezdecká kasárna, Klöcklerův statek, vojenské kasino z roku 1902 (dnes základní umělecká škola), kostel sv. Vavřince, zvonice, věž Litomyšlské brány a kostel Nejsvětější Trojice. V popředí Blahovský potok (Nejzbach).

Obr. č. 60: Severozápadní část náměstí, cca 1920. Josef Králík. Fotografie, výška 90 mm, šířka 138 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-625. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pohled na náměstí z věže okresního soudu (bývalé radnice). Uprostřed mariánský sloup z roku 1715 a kolem něj kaštan. V pozadí komíny průmyslových podniků na Pražském předměstí, Pražská brána a zcela vpravo tzv. Vodárenská bašta (bývalá hradební věž) a sokolovna.

vymezením ulicemi Žižkovou, Rokycanovou, Školní a Mládežnickou. Součástí modelu je i budova učiliště n. p. Karosa z roku 1954. Se stavbou sídliště se začalo v roce 1968. Původní návrh počítal podle modelu se třemi osmipatrovými panelovými bytovými domy o dvou vchodech, dvěma čtyřpatrovými panelovými bytovými domy o třech vchodech, jedním čtyřpatrovým zděným bytovým domem o čtyřech vchodech a jedním čtyřpatrovým zděným bytovým domem o dvou vchodech. Dále byla součástí projektu kotelna, garáže a prodejna potravin. Projekt počítal se zelení a s hřišti. Výsledná podoba sídliště je však jiná. Maximální výška bytových domů na sídlišti je 6 pater. Tyto nejvyšší domy nejsou rozmístěny podle původního záměru, ale zhruba na půdorysu písmene U. U dvou z těchto vyšších domů také došlo ke změně v počtu vchodů ze dvou na čtyři a ze dvou na tři. Důvodem této změny byla pravděpodobně eliminace zastavěné plochy a potřeba větší volné plochy pro volnočasové aktivity uprostřed sídliště. Ostatní domy byly realizovány podle původního plánu, stejně jako kotelna a prodejna potravin. Garáže, které měly být uprostřed sídliště, nebyly postaveny vůbec, čímž se rovněž ušetřil prostor pro volnočasové aktivity. Důvodem nepostavení garáží pravděpodobně bylo, že o několik metrů dál bylo v Rokycanově ulici postaveno 159 nových garáží, tudíž se tyto jeví jako zbytečné.

Obr. č. 88: Pražské předměstí v pohledu z věže Pražské brány, 1967. Josef Teplý. Fotografie, výška 130 mm, šířka 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-1964. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pražská třída (tehdy V. I. Lenina) byla lemována vzrostlými lipami, které byly pokáceny v roce 1968.

Obr. č. 89: Ledajaksův dům na tzv. Prasečím rynku, cca 1970. František Schejbal. Fotografie, výška 180 mm, šířka 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-3221. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Dům byl jako poslední z místních malebných domků s mansardovými střechami zbourán při stavbě autobusového nádraží v 70. letech 20. století, v pozadí je komín bývalé továrny THZ (Továrna na hasicí zařízení), později součást národního podniku Karosa.

Obr. č. 90: Pohled na město od severozápadu, cca 1970. Josef Teplý. Fotografie, výška 90 mm, šířka 227 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-8603. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Fotografie, pořízená z komína v areálu národního podniku Karosa, zachycuje převážnou část města. V popředí Pražské předměstí s bývalou Tomáškovou cihelnou (vlevo dole), lipovou alejí lemující Hradeckou ulici (tehdy V. I. Lenina) a rozestavěnými novými objekty Karosy (tzv. „horní závod“), výše vlevo část Choceňského předměstí s tzv. „dolním závodem“ Karosy, dále vpravo historický střed města a zcela vpravo Litomyšské předměstí.

Obr. č. 91: Severovýchodní kout náměstí, 1973. Josef Teplý. Fotografie, výška 175 mm, šířka 235 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2005. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Kvůli zbourání celé fronty domů ve Vladislavově ulici (tehdy Udernické) mezi náměstím a křižovatkou s ulicí A. V. Šembery bylo možné dohlédnout na domy v ulici A. V. Šembery. Domovní fronta ustoupila stavbě nové poštovní budovy. V pozadí věž Choceňské brány, vlevo budova staré pošty, vpravo budovy městského národního výboru.

Obr. č. 92: Staveniště nové pošty, 1973. Josef Teplý. Fotografie, výška 175 mm, šířka 235 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2009. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Budování základů nové poštovní budovy. Při hloubení základů byla nalezena podzemní chodba, studna, a především gotická kostěná soška sokolníka z první poloviny 14. století, uložená dnes ve Východočeském muzeu v Pardubicích. Stavba pošty byla největším zásahem do historické zástavby města.

Obr. č. 93: Nová budova pošty a věž Choceňské brány, 1975. Jiří Černý. Fotografie, výška 183 mm, šířka 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-8521. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Nová poštovní budova byla otevřena v roce 1975. Proluka mezi ní a náměstím zůstala nezastavěná až do první poloviny 90. let 20. století, kdy zde byla postavena moderní budova pojišťovny.

Obr. č. 94: Původní podoba hlavního silničního průtahu městem, 1974. Pavel Rajm. Fotografie, výška 120 mm, šířka 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2047. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Husova ulice před úpravami spojenými s budováním průtahu silnice I/35 přes město, jemuž padlo za obět na 40 objektů staré předměstské zástavby. V pravé části fotografie je vidět plocha zbylá po zbourání hospodářských objektů Klöcklerova statku. Relikty původní trasy Husovy ulice jsou ve městě dochovány dodnes stejně jako v tomto případě. V pozadí kostel sv. Vavřince při opravě věží.

Obr. č. 95: Letecký pohled na objekty národního podniku Karosa, cca 1973. Josef Teplý. Fotografie, výška 180 mm, šířka 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2075. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Nové provozy národního podniku Karosa, továrny na autobusy, otevřené na začátku 70. let 20. století, tzv. „horní závod“ na Pražském předměstí u nádraží. „Dolní závod“ leží u řeky na Choceňském předměstí a přímo navázal na původní továrnu proslulého karosáře Josefa Sodomky, kterému byl v roce 1948 podnik znárodněn. Po privatizaci v 90. letech se Karosa stala součástí koncernu Renault a později holdingu Irisbus. Podnik dnes vyrábí autobusy značky Iveco.

Obr. č. 96: Letecký pohled na část historického centra a část Choceňského předměstí, 70. léta 20. století. Josef Teplý. Fotografie, výška 182 mm, šířka 242 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-8678. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – V popředí ulice Svatopluka Čecha se zbouranou domovní frontou, která včetně rodového domu bratří Škorpiů, zakladatelů bulharské archeologie, ustoupila nové bytové výstavbě. Vlevo část sokolovny a Klášterská hradební bašta. Za domy se táhne pás zeleně – tzv. Botanická zahrada. Za ní Choceňské předměstí s továrními budovami dolního závodu n. p. Karosa v místě původní Sodomkovy karosárny a silnice k Chocni. Vzadu městská část Lipová (Lindberg – „Limperka“).

Obr. č. 97: Pražská ulice a střed města od západu, 1978. Josef Teplý. Fotografie, výška 120 mm, šířka 183 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-8581. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Na fotografii, pořízené z výškového domu n. p. Karosa, je (zleva) patrná baň Choceňské brány, věžka staré pošty, Pražská brána, Havlíčkovy sady, věž Litomyšské brány, kostel sv. Vavřince a budova gymnázia. Za kostelem návrší a les Dráby.

Obr. č. 98: Komenského ulice s rodným domem Hermenegilda Jirečka, před 1979. Josef Teplý. Fotografie, výška 130 mm, šířka 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2165. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pohled na rodný dům Hermenegilda Jirečka (1827–1909), právního historika a učitele korunního prince Rudolfa, který byl za své služby povýšen Františkem Josefem I. do rytířského stavu s přídomkem „ze Samokova“. Na domě byla pamětní deska připomínající jeho narození roku 1827. Po zbourání domu v roce 1979 byla deska uložena ve sbírkách místního Okresního muzea (nyní Regionální muzeum). Na místě domu byla postavena sportovní hala otevřená v prosinci 1986. Tato část ulice nesla do poloviny 20. století název Jirečkova.

Obr. č. 99: Výstavba sídliště Družba na Litomyšském předměstí, 1977. Fotografie, výška 130 mm, šířka 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2688. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Na západě Litomyšského a Pražského předměstí vznikla v 70.–80. letech 20. století dvě největší panelová sídliště ve městě. Panelové sídliště na Litomyšském předměstí nese název Družba. S jeho výstavbou se začalo v roce 1977 a vznikla zde síť nových ulic – Lidická, Ležáků (tehdy Revoluční), Odbojářská (tehdy Odborářská) a 17. listopadu (tehdy 7. listopadu). Celkem zde bylo vybudováno 350 bytů. V roce 1987 bylo sídliště rozšířeno o dalších 206 bytů v panelových domech soustředěných především okolo nové Větrné ulice (tehdy Udernické). Součástí sídliště byla i mateřská škola, samoobsluha, restaurace a další služby občanské vybavenosti. V těsném sousedství sídliště si postavila čtyři své bytové domy sovětská vojenská posádka pro rodiny důstojníků.

Obr. č. 100: Zděné bytové domy na sídlišti Družba, 1977. Fotografie, výška 130 mm, šířka 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2690. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Tzv. „dvacítky“ – družstevní bytové domy s dvaceti byty – byly postaveny na třech místech ve městě: na sídlišti Družba na Litomyšském předměstí, na sídlišti Pivovarská na Pražském předměstí a na sídlišti „U Potoka“ na Litomyšském předměstí. V pozadí bytové domy pro rodiny sovětských vojenských důstojníků a komín kotelny.

Obr. č. 101: Nová bytová výstavba v Rokycanově ulici na Pražském předměstí, 1977. Jiří Černý. Fotografie, výška 130 mm, šířka 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-2693. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Panelové sídliště v oblasti ulic Mládežnická, Rokycanova a Školní na Pražském předměstí bylo postaveno v roce 1977.

Obr. č. 102: Křižovatka na Pražském předměstí po vybudování nového silničního průtahu, cca 1984. Jiří Jareš. Fotografie, výška 125 mm, šířka 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-4220. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Pohled z výškového domu národního podniku Karosa zachycuje křižovatku ulic Husovy, Riegerovy a V. I. Lenina (dnes Pražské). Zleva: zbytek původní trasy Husovy ulice, který se proměnil v parkoviště, eklektická Šimova vila z počátku 20. století, komín bývalých Kurkových parních lázní, bývalý závod na výrobu hasicí techniky (THZ) s komínem a bývalý měšťanský pivovar. V popředí parkoviště u obchodního střediska při výškovém domě. V pozadí sídliště v ulicích Mládežnické a Rokycanově.

Obr. č. 103: Výškový dům národního podniku Karosa na Pražském předměstí, 1985. Fotografie, výška 130 mm, šířka 182 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-4337. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Desetipatrový, 39 metrů vysoký dům sloužil jako hotel a kanceláře ředitelství národního podniku Karosa, v nižší části rozlehlého objektu bylo obchodní středisko. Architektem budovy byl Jan Třešník, stavbyvedoucím Vítězslav Nekl, podle něhož se pro budovu vžilo mezi místními hovorové označení „Neklák“. Umístění stavby bylo od samého počátku předmětem diskuse. Podle architekta neměla budova původně zasáhnout do panoramatu historického jádra města a její výška nesměla přesáhnout výšku korunní římsy věží kostela sv. Vavřince. Přesto však do historického panoramatu města stavba zasáhla dosti razantně, hlavně pak v pohledu od severozápadu při příjezdu od Hradce Králové. Stojí totiž přímo v ose kostela sv. Vavřince, který z poloviny zakrývá.

Obr. č. 104: Stavba panelových domů u Blahovského potoka (Nejzbach), 1991. Stanislav Loskot. Fotografie, výška 180 mm, šířka 130 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22D-12832. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Jako poslední z panelových sídlišť bylo na počátku 90. let dokončeno sídliště „U Potoka“ na Litomyšském předměstí na třídě Českých bratří, v ulici Pod Kasínem a v nové ulici U Potoka, kde bylo postaveno pět šestipatrových panelových domů o třech vchodech a pět zděných „dvacítek“.

Obr. č. 105a: Pohled na město od severu z úpatí Bučkova kopce, 2020. Vojtěch Barcal. Digitální fotografie. Archiv autora. – Bučkův kopec (314–315 m n. m.) je stolový vrch severně od města. Nabízí zjevně nejfotogeničtější pohled na Vysoké Mýto. V popředí se rozprostírá zástavba bývalé osady Limperka, která je dnes součástí Choceňského předměstí. Bílé střechy za Limperkami patří tzv. dolnímu závodu firmy Iveco (dříve Karosa). Nad závodem je již zástavba historického jádra města s téměř dokonale jednodílnou hladinou střech. Zleva: novoronesanční Sadilkův dům (dnes DDM Mikádo), věž Choceňské brány, věž Litomyšské brány, věž staré radnice, věž staré pošty a okresního výboru, zvonice, kostel sv. Vavřince a věž Pražské brány. Pod úrovní hladiny střech je z významných budov v pravé části snímku patrná Klášterská

bašta, sokolovna a severozápadní nárožní věž městského opevnění (Vodárenská bašta). Nad městem je terén zvedající se jihozápadním směrem až do výšky více než 480 m n. m. Vpravo od věží kostela je v lesích patrná budova bývalého velkokapacitního teletniku u vesnice Brteč (místní část Vysokého Mýta) ze 70. let 20. století.

Obr. č. 105b: Pohled na město od jihozápadu od vsi Vanice, 2020. Vojtěch Barcal. Digitální fotografie. Archiv autora. – V popředí lemuje okraj města převážně panelová bytová zástavba ze 70. let 20. století na Pražském a na Litomyšském předměstí. Dlouhé střechy v pravé části snímku patří sídlišti v oblasti ulic V Peklovcích, Plk. B. Kohouta a Čsl. legií, vystavěnému v letech 1998–2005. Desetipatrová budova v levé části snímku je bývalý hotel národního podniku Karosa z 80. let 20. století. Dnes budova slouží administrativním účelům firmy Iveco. Zhruba ve středu snímku ční nad panelové domy věž Pražské brány a levé části snímku dominují kostel sv. Vavřince, zvonice a věž Litomyšské brány. Velká střecha při pravém okraji patří budově ZŠ Javornického. Za administrativní budovou firmy Iveco se zvedá Bučkův kopec. Vpravo od něj je vidět osada Dvořisko (místní část města Chocně) a zalesněný kopec Chlum (354 m n. m.). Za kostelem se zvedá zalesněné návrší Vinice. Pohled je korunován zvlněnou krajinou podhůří Orlických hor s dominantním vrchem Hůrka (546 m n. m.) při pravém okraji snímku.

Obr. č. 105c: Pohled na město od jihovýchodu z návrší Dráby, 2020. Vojtěch Barcal. Digitální fotografie. Archiv autora. – Pod vrchem Dráby (305 m n. m.) se dnes rozkládá jedna z místních průmyslových zón, letiště a autodrom. Na snímku se v popředí při okraji města nachází výrobní hala firmy Ecotex. Za ní je převážně mladší zástavba rodinných domků v jihovýchodní části Litomyšského předměstí. Uprostřed snímku je vizuálně dominantní budova ZŠ Javornického. Panorama města korunují jeho hlavní dominanty – zcela vlevo se nachází komín horního závodu firmy Iveco na Pražském předměstí (tedy na opačné straně města), napravo odtud následuje kostel sv. Vavřince se zvonici, věž Litomyšské brány, věž Pražské brány, věž staré radnice, věž staré pošty a věž Choceňské brány.

Mapový list č. 1

Mapa č. 1: Vysoké Mýto a okolí na Müllerově mapě Čech z roku 1720. *Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adjunctis ... Joh: Christoph: Müller ... A:C:M.DCC.XX. Michael Kauffer sculpsit Augusta Vind.* Médirytina, grafické měřítko [1 : 132 000], sekce XIV, XV, výška 465 mm, šířka 540 mm, výřez. Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i., sign. MSHU-MAP-A-11. Sken Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdíby.

Mapa č. 2: Vysoké Mýto a okolí na mapě Chrudimského kraje Františka Jakuba Jindřicha Kreybicha z roku 1833. *Charte vom Chrudimer Kreise des Königreiches Böhmeim, nach zuverlässigen geographischen Hülfsmitteln neu bearbeitet von Fr. Jac. Heinrich Kreybich. Prag, C. W. Enders.* Médiryt, grafické měřítko [1 : 241 000], výška 380 mm, šířka 480 mm, výřez. Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i., sign. MSHU-MAP-A-268. Sken Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdíby.

Mapa č. 3: Vysoké Mýto a okolí na speciální mapě III. vojenského mapování rakousko-uherské monarchie z roku 1880. List *Hohenmauth und Leitomischl, Zone 6, Col. XIV*, heliogravura, 1 : 75 000, výška 380 mm, šířka 495 mm, výřez. Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i., sign. MSHU-MAP-C-1129. Sken Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdíby.

Mapový list č. 2

Mapa č. 4: Vysoké Mýto a okolí na mapě I. vojenského mapování Čech z let 1780–1783. Rukopisná kolorovaná mapa, grafické měřítko [1 : 28 800], sekce č. 149, výška listu 408 mm, šířka 618 mm, výřez. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reprodukce Laboratoř geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Mapový list č. 3

Mapa č. 5: Plán středu města, 1816. *Plan über Erbauung eines neuen Stücks Straße von 309 Kurentklaffer durch die K. Leibgedingstadt Hohenmauth in Chrudimer Kreise.* Karl Knorr (1816), překresba Jan Balcar 1888. Náčrt tužkou, výška 390 mm, šířka 460 mm, bez měřítka. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Archiv, fond František Hyksa, inv. č. 179, kart. 5. Sken Martin Štěpán. – Náčrt středu města s návrhem na výdlažbu nové silnice přes náměstí a budování kanalizace. Originál je nejstarším plánem (centrální částí) města. Zachycuje náměstí a vyúsťující ulice, zakreslena však není velká část okružní komunikace. Originál se nedochoval, k dispozici je jen překresba od Jana Balcara z roku 1888.

Mapový list č. 4

Mapa č. 6: Plán vodovodní a kanalizační sítě, 1828. *Situations-Plan A der K. Leibgedingstadt Hohenmauth Chrudimer Kreises ohne den Vorstädten Behufs der Stadtplanung. / Aufgenommen im Jahre 828.* Karl Knorr. Rukopisná kolorovaná mapa, výška 500 mm, šířka 705 mm, měřítko ve videňských sázích. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, neinventarizováno. Sken Jan Košek. – Náměstí, ulice a brány jsou označeny číslicemi 1–22, významné budovy pak písmeny a–z; z městského opevnění je zakreslena ještě Choceňská brána a barbakán u Pražské brány. Plán je nejstarším pramenem souborně zachycujícím názvy ulic. – Koncept plánu na průhledném křídovém papíře je uložen v fondu Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22F-539 (rukopisný plán, výška 440 mm, šířka 630 mm, bez měřítka); v roce 1973 byl plán překreslen V. Volákem (kolorovaná perokresba, výška 570 mm, šířka 655 mm, bez měřítka; Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22F-397).

Mapový list č. 5

Mapa č. 7: Císařský povinný tisk mapy stabilního katastru města Vysokého Mýta z roku 1839. List VII, XII. Kolorovaná litografie, grafické měřítko [1 : 2880], výška listu 526 mm, šířka 658 mm, výřez. Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha, sign. B2a/C6/8959. Sken Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha.

Mapový list č. 6

Mapa č. 8: Vysoké Mýto a okolí na mapě II. vojenského mapování Čech z let 1852–1853, reambulováno po 1868 (reambulace neuvedená). Rukopisná kolorovaná mapa, grafické měřítko [1 : 28 800], sekce č. IX/10, ostliche Colonne, výška listu 527 mm, šířka 527 mm, výřez. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reprodukce Laboratorů geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Mapový list č. 7

Mapa č. 9: Plán města, 1882. *Úplný plán král. věn. města Vysokého Mýta.* Anonym (uveďeno pouze: *Tiskem a nákladem A. Tůmy ve Vysokém Mýtě, 1882*). Barevná litografie, výška 325 mm, šířka 633 mm, bez měřítka [1 : 2880]. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, neinventarizováno. Sken Jan Košek. – V roce 1882 se městská rada rozhodla pro rozsáhlé přejmenování ulic a přečíslování domů. U té příležitosti vydal tiskař, nakladatel a později starosta Antonín Tůma plán města s novými názvy ulic. Nové číslování však přineslo jen zmatky a příliš se neujalo, takže se město vrátilo ke stavu před přečíslováním. Ani názvy ulic příliš dlouho nevydržely, neboť dle seznamu z roku 1903 se již opět jmenovala většina ulic jinak. Proti některým názvům protestoval i A. V. Šembera. I přesto se některé názvy udržely dodnes, například Kollárova, Purkyňova či Šafaříkova v historickém centru, Komenského na Litomyšlském předměstí, Na Karlově na Choceňském předměstí nebo Čapkovská na Pražském předměstí. Čtyři jednotlivé čtvrti jsou na mapě barevně odlišeny. Tůmův plán zachycuje nejen město a tři předměstí, ale i přilehlé osady a samoty (Voštica, Sárovec, Jangelec, Spálenec, Derlík – od roku 1945 Zaháj, ad.). Západní okraj města již na plánu obchází železniční trať.

Mapový list č. 8

Mapa č. 10: Plán města, po 1882–1888. *Plán Vysokého Mýta.* Anonym. Rukopisný kolorovaný plán, výška 450 mm, šířka 560 mm, bez měřítka. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22F-540. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Plán zachycuje město a tři předměstí po přejmenování ulic v roce 1882. Autor pravděpodobně využil jako předlohu Tůmův plán (srov. mapový list č. 7, mapa č. 9). Na plánu nejsou zakresleny kasárenské objekty na Litomyšlském ani na Pražském předměstí (stavěny od 80. let 19. století). Zachycen je Šemberův dům č. p. 125 v Damaškové ulici, který zřejmě autor považoval za důležitý.

Mapový list č. 9

Mapa č. 11: Plán města, cca 1907. *Plán král. věnného města Vysokého Mýta. Kreslil Jan Podhajský, t. č. náměstek starostův. Nákladem knihkupectví Josefa Kuncce ve Vysokém Mýtě.* Barevný tisk, výška 590 mm, šířka 545 mm, bez měřítka. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, neinventarizováno. Sken Jan Košek. – Plán již zachycuje město s kasárenskými areály a především pak na Litomyšlském předměstí, zatímco vojenské jízdní v centru města (na místě Havličkových sadů) zanikly. Oproti starším plánům je zde již zakreslena i vlaková zastávka, Měšťanský pivovar a další veřejné budovy a průmyslové provozy. V pravém horním rohu je vyobrazen městský znak, v levém dolním tabulka s popisovými významnými budov. V pravém dolním rohu je tabulka se seznamem ulic označených v plánu čísly a seznam samot a osad okolo města.

Mapový list č. 10

Mapa č. 12: Mapa Okresního hejtmánství Vysoké Mýto, 1907. *Mapa okresní politické správy Vysoké Mýto.* Josef Dmych. Barevný tisk, výška 590 mm, šířka 545 mm, měřítko 1 : 100 000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22F-378. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Mapový list č. 11

Mapa č. 13: Vysoké Mýto a okolí na mapě III. vojenského mapování, cca 1917–1918 (nedatováno). Tisk, č. listu 4056/2, grafické měřítko [1 : 25 000], výška listu 550 mm, šířka 700 mm, výřez. Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i., sign. MSHU-MAP-C-1766. Sken Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdičky.

Mapový list č. 12

Mapa č. 14: Plán města, 1936. *Plán města Vysokého Mýta.* Bohumír Tršák. Barevný tisk, výška 598 mm, šířka 565 mm, bez měřítka. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, neinventarizováno. Sken Jan Košek. – Na plánu je patrný růst města směrem k západu. Tečkované je zde vyznačen průběh plánovaných ulic. Stejně tak i na východě města v lokalitě Průhony. Většina ulic a náměstí již má stejné názvy jako dnes. Součástí mapy je tabulka s ulicemi.

Mapový list č. 13

Mapa č. 15: Plán města, 1943. *Hohenmauth (Vysoké Mýto).* 4056. [Landesvermessungsamt Böhmen u. Mähren]. Barevný tisk, výška 385 mm, šířka 430 mm, měřítko 1 : 10 000. Mapová sbírka Historického ústavu AV ČR, sign. MSHU-MAP-B-930. Sken Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdičky.

kého ústavu AV ČR, sign. MSHU-MAP-B-930. Sken Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdičky.

Mapový list č. 14

Mapa č. 16: Územní plán města, 1948. *Rozborové plány města Vysokého Mýta 18. Náčrt určovacího plánu. Červenec 1948. Reprodukováno v reprodukčním ústavu ministerstva financí v Praze v roce 1949.* Ladislav Machoň. Barevný tisk, výška 610 mm, šířka 615 mm, [měřítko 1 : 5000]. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, neinventarizováno. Sken Jan Košek. – Plán zachycuje celé město, jehož území je rozděleno do několika zón a představuje, jak by město mělo do budoucna vypadat. Černě jsou na plánu zachyceny stávající veřejné budovy – kostely, sokolovna, školy, nemocnice. Uprostřed města je historické jádro, kde se nepočítalo téměř se žádnými úpravami. Pouze bylo navrženo nahradit starou budovu gymnázia novou. To by znamenalo razantní zásah do historické zástavby města, navíc v těsné blízkosti gotického kostela sv. Vavřince. Tento návrh našel realizaci až v novorenesanční budova gymnázia stojí dodnes. Plán počítal se zachováním prstence parků kolem historického jádra města. S velkým množstvím nových veřejných budov se počítalo v západní části města, především na Pražském předměstí. Jejich bližší účel není znám. Realizována ovšem byla z těchto budov jen nepatrná část. Jednotlivá předměstí jsou rozdělena na zónu zástavby v blocích, zónu samostatných domů v zahradách, zónu řemeslných živností, zónu průmyslových podniků, zónu zemědělských usedlostí, zónu soukromé zeleně, zónu veřejné zeleně, zónu luk a rekreace, zónu ovocných sadů, zónu lesů, zónu hřbitova a zónu pro speciální účely (kasárna). Na plánu jsou zachyceny rovněž vodoteče, do jejichž toku nebylo v plánu nijak zasahovat. Zajímavostí je návrh na posunutí železniční trati na okraj města do lokality V Peklovicích a vybudování nového nádraží, který nebyl realizován. Velká koncentrace navrhovaných veřejných budov v západní části města na Pražském předměstí zřejmě byla předpokladem pro jakési nové centrum města se zcela novou páteří ulic a náměstím. To vše by znamenalo částečnou asanaci staré zástavby. Plán počítal na Pražském předměstí s překvapivě velkými plochami soukromé zeleně a menšími plochami veřejné zeleně. Jako zajímavý se jeví návrh nahrazení jednoho z kasárenských areálů na Litomyšlském předměstí zónou veřejných budov a zeleně, přičemž veškeré vojenské zázemí mělo být nově soustředěno do jediného areálu na jihu města (území pro speciální účely). První budovy tohoto areálu byly postaveny již v 80. letech 19. století. Územní plán navrhoval rozsáhlé průmyslové zóny, a to především na severozápadě města na Pražském předměstí a na jihovýchodě města na Litomyšlském předměstí. Tyto průmyslové zóny byly v následujících desetiletích v těchto místech opravdu soustředěny. Největší podíl má dodnes v průmyslové zóně na Pražském předměstí bývalý národní podnik Karosa (nyní Iveco), vyrábějící autobusy. Dosavadní průmyslová zóna se znárodněnou karosárnou Josefa Sodomky na Choceňském předměstí měla být nahrazena zónou samostatných domů v zahradách, což realizováno nebylo a v dané oblasti se dnes nachází areál tzv. dolního závodu Iveco, který plynule navázal na Sodomkovu továrnu, jež se v jeho areálu dodnes zachovala.

Mapový list č. 15

Mapa č. 17: Strukturální průzkum zástavby Pražského a Litomyšlského předměstí, 1968. *Koncepce přestavby Vysokého Mýta.* Stavoprojekt Hradec Králové – Urbanistický ateliér Hradec Králové. Ved. a odpov. projektant Ing. arch. L. Potůček, 1968. Barevný tisk, výška 295 mm, šířka 720 mm, měřítko 1 : 2880. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, karton 657, inv. č. 6358. Sken Jan Košek. – Plán zachycuje dvě lokality – oblast okolo Litomyšlské třídy na Litomyšlském předměstí a oblast okolo udiště n. p. Karosa na Pražském a části Litomyšlského předměstí. Zatímco na Pražském a části Litomyšlského předměstí jsou všechny objekty označeny jako dobré či velmi dobré a plán zde nepočítá se žádnou asanací, Litomyšlské předměstí s množstvím staré zástavby mělo být razantně asanováno. Tato asanace částečně proběhla, i když našel realizaci nikoliv v plném původně zamýšleném rozsahu. Hlavními důvody asanace se v 70. letech stala potřeba nového průtahu silnice č. I/35 městem, protažení ulice Prokopa Velikého až k Litomyšlské třídě, stavba domova mládeže a stavba krytého plaveckého bazénu. Místo po zcela zbytečně asanovaných objektech na rohu Litomyšlské třídy a Škrátovy ulice dodnes zeje prázdnotou.

Mapa č. 18: Návrh využití ploch Pražského a Litomyšlského předměstí, 1968. *Koncepce přestavby Vysokého Mýta.* Stavoprojekt Hradec Králové – Urbanistický ateliér Hradec Králové. Ved. a odpov. projektant Ing. arch. L. Potůček. Barevný tisk, výška 295 mm, šířka 720 mm, měřítko 1 : 2880. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, karton 657, inv. č. 6358. Sken Jan Košek. – Přestavba Litomyšlského předměstí počítala podle tohoto projektu s asanací veškeré zástavby Škrátovy ulice, téměř veškeré zástavby Litomyšlské ulice, části Husovy ulice a částí ulice Javornického a třídy Českých bratří. V lokalitě se nacházela i památkově chráněná obytná budova Klöcklerova statku se secesními malbami na fasádě. Hospodářské budovy statku však měly být zbourány, aby mohla být napřímena Husova ulice v souvislosti s průtahem silnice č. I/35 městem. K tomuto kroku skutečně došlo. Menší nezastavěná část předměstí byla vyčleněna pro bytovou výstavbu, která byla z menší části realizována v 80. letech. Na přelomu 80. a 90. let pak byla realizována stavba panelového sídliště U Potoka v místech, kde projekt počítal s veřejnou zelení a na místě asanované zástavby částí třídy Českých bratří. Řešená lokalita na Pražském a části Litomyšlského předměstí ležela na okraji města v místech bez starší zástavby. Proto zde nebylo třeba provádět žádné asanace a volné plochy na okraji města bylo možné využít pro bytovou výstavbu, která zde také byla realizována.

Mapový list č. 16

Mapa č. 19: Směrný územní plán města, 1970. *Vysoké Mýto. Směrný územní plán.* Arch. L. Reml, SÚRPMO. Barevný tisk, výška 1210 mm, šířka 960 mm, měřítko 1 : 5000. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, neinventarizováno. Sken Jan Košek. – V plánu jsou vyznačeny izochrony docházky od autobusových zastávek místní a meziměstské dopravy v okruhu 450 m od zastávek místní dopravy a 550 m od meziměstské dopravy. V mapě jsou ale zakreslena i další místa dopravní obslužnosti – závod ČSAD, mototechna, autoopravna a autobusové a vlakové nádraží. Město je tu rozděleno na pět okřsků značených čísly 0–4. Tyto okrsky jsou ještě rozděleny do menších obyvatel, počtu motorizovaných obyvatel a o počtu pracovních příležitostí v jednotlivých okřscích. Plán obsahuje také návrh na vedení budoucí hlavní silnice I/35 jako obchvatu po západním okraji města, což nebylo realizováno a silnice dodnes vede středem města. Tato trasa je také v plánu zakreslena, a to tak, jak byla jako jediná z navrženého skutečně provedena – tedy jako průtah vedoucí napřímenou ulicí Husovou a ulicí Hradeckou, který si vyžádal částečnou asanaci jejich zástavby. Tento průtah je v legendě plánu označen jako „hlavní městská komunikace“. V plánu je rovněž zakreslena nová trasa silnice II/357 na Choceň, která by ulehčila dopravě v širším centru města. Silnice v této trase ale realizována nebyla, takže silnice je dodnes na hlavní dopravní tah Hradec Králové – Svitavy (a dále na Brno a Olomouc) napojena nešťastně a vedena ulicemi Čelakovského, Hálkova a Pražská v širším centru města. Severovýchodně od města plán počítá s trasou průplavu Labe – Odra – Dunaj.

Mapový list č. 17

Mapa č. 20: Plán města, 1982. *Vysoké Mýto – mapa čísel popisných.* Anonym. Barevný tisk, výška 770 mm, šířka 623 mm, měřítko 1 : 5 000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22F-383. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Plán zachycuje město i s přilehlými osadami a samotami. Původně byl tvořen dvěma listy, ale list č. 2 s Vošticí, Valchou a Oklikovem se nedochoval. Zeleně jsou vyznačeny hranice mezi jednotlivými čtvrtěmi; vojenské objekty zachyceny nejsou.

Mapový list č. 18

Mapa č. 21: Plán památkové zóny, 1986. *Mapa památkové zóny města Vysoké Mýto.* Geodézie, n. p. Pardubice. Barevný tisk, výška 590 mm, šířka 425 mm, měřítko 1 : 2000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22F-372. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Městská památková zóna (MPZ) byla ve Vysokém Mýtě vyhlášena v roce 1990. Již o čtyři roky dříve však byly Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Pardubicích stanoveny její budoucí meze a vytvořena její mapa. Zóna nezahrnuje jen areál někdejšího středověkého města, ale i přilehlé části Litomyšlského, Pražského a Choceňského předměstí, a to například kvůli tzv. Dolnímu mlýnu č. p. 17 na Pražském předměstí s nápisovou deskou o založení roku 1541. Oproti stavu z roku 1986 je dnes v rámci MPZ chráněno více budov, například sokolovna, stará pošta, základní škola na Vaňorného náměstí, gymnázium, Husův sbor či základní škola v Jungmannových sadech. Důvodem vyhlášení MPZ byla ochrana středověkého půdorysu města se zbytky hradebního systému a vnitřní staré zástavby a pozůstatků staré zástavby v přilehlých částech jednotlivých předměstí.

Mapový list č. 19

Mapa č. 22: Územní plán města, 2015. *Vysoké Mýto – územní plán. Právní stav po změně č. 2. Hlavní výkres. Urbanistická koncepce. Koncepce uspořádání krajiny.* Zodpovědný projektant Ing. arch. Ivana Petřů, Atelier AURUM s. r. o. Pardubice. Měřítko 1 : 5000. Výřez. © Městský úřad Vysoké Mýto, 2020. – Územní plány obcí z obvodu ORP (Obec s rozšířenou působností) Vysoké Mýto jsou k dispozici na <http://urad.vysoke-myto.cz/uzemni-plany> [cit. 19. 2. 2021].

Mapový list č. 20

Mapa č. 23: Svislý letecký snímek Vysokého Mýta, 1937. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, sign. č. 87.07747. Letecký snímek poskytl VGHMÚF Dobruška © MO ČR, 2020.

Mapový list č. 21

Mapa č. 24: Svislý letecký snímek Vysokého Mýta, 1957. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, sign. č. 86.00969. Letecký snímek poskytl VGHMÚF Dobruška © MO ČR, 2020.

Mapový list č. 22

Mapa č. 25: Svislý letecký snímek Vysokého Mýta, 1976. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, sign. č. 15462. Letecký snímek poskytl VGHMÚF Dobruška © MO ČR, 2020.

Mapový list č. 23

Mapa č. 26: Svislý letecký snímek Vysokého Mýta, 1993. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, sign. č. 01748. Letecký snímek poskytl VGHMÚF Dobruška © MO ČR, 2020.

Mapový list č. 24

Mapa č. 27: Svislý letecký snímek Vysokého Mýta, 2018. Mapový podklad – Ortofoto ČR, 2018 © Český úřad zeměměřičký a katastrální, www.cuzk.cz.

polovině 17. století), Knířov, Lhůta, Stříhanov, Džbánov, Brteč, Vanice, Derlíky (vznikl v návaznosti na raabizaci), Sedliška, Rzy a Chotěšiny a zčásti vsi Sedlec, Stradouň, Javorníky a Voděrady. – Prameny a literatura: Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto (fond není zinventarizovaný – srov. <http://www.badatelna.eu/fond/104486/> [cit. 19. 2. 2021]); ČE-LAKOVSKÝ, Jaromír (ed.): Codex juris municipalis regni Bohemiae II. Praha 1895, s. 737, č. 578; DVOŘÁK, Radovan – HYKSA, František: Kniha bílá úzká (městská registra vysokomýtská 1423–1450). Choceň 1969; ŠEMBERA, Alois Vojtěch: Vysoké Mýto, královské věnné město v Čechách. Olomouc 1845; JIREČEK, Hermenegild: Královské věnné město Vysoké Mýto. Obraz místopisný, dějepisný, životopisný i statistický. Vysoké Mýto 1884; DVOŘÁK, Radovan: Vysoké Mýto. Stručný dějiny města. Hradec Králové 1974 (2. vyd. Ústí nad Orlicí 2003); HYKSA, František – DVOŘÁK, Radovan: Historická topografie města Vysokého Mýta. Vysoké Mýto 1984–1989; HYKSA, František – DVOŘÁK, Radovan: Historická topografie města Vysokého Mýta I.B. Domy okolo náměstí – dokončení. Vysoké Mýto 1994.

Mapový list č. 29

Mapa č. 31: Vysoké Mýto v polovině 19. století. Vektorizace mapy stabilního katastru 1 : 2500. Rekonstrukční mapa Tomáše Burdy, kartografické zpracování Petra Jílková. – Mapování stabilního katastru Vysokého Mýta probíhalo na konci 30. let 19. století, císařské otisky, které zachycují poměrně rozsáhlý katastr královského věnného města s okolím, jsou datovány k roku 1839 (srov. mapový list č. 5, mapa č. 7). Vysoké Mýto velmi trpělo požáry, válečnými událostmi, zejména průchody armád, na počátku 19. století to byly především napoleonské války a velký požár města v roce 1816. Město v tomto období změnilo výrazně svoji tvář a mapa stabilního katastru zachycuje část této proměny. Ukazuje také ještě poměrně dobře zachované městské opevnění. Již v roce 1808 bylo započato se strháváním vnějších a středních bran a bašt. Po požáru byly odstraněny pekařské krámy a kůlna na úschovu hasičského nářadí. V roce 1838 byla zasypana louže na náměstí a byla zbořena vojenská strážnice. Řada domů byla rekonstruována a některé byly nově postaveny, převážně v klasicistním slohu. V roce 1843 mělo město celkem 759 domů a okolo 4300 obyvatel. V té době byl již téměř dokončen vývoj městských předměstí a přestavbou císařské silnice na počátku 19. století se zlepšila také dopravní dostupnost města. Průtah města využíval již dříve existující okružní spojku pražské a litomyšlské silnice, a nemuselo tak dojíždět k bourání hradeb. – Ani později vnitřní město neprošlo významnými změnami a do současnosti se tak z doby založení dochoval pravidelný půdorys vnitřního města s pravouhloú síťí ulic a centrálním náměstím o rozměrech přibližně 130 x 150 metrů, které je téměř čtvercové a svou plochou 1,95 hektaru patří k největším náměstím v Čechách (zrekonstruováno bylo v letech 1996–1997). Zachována je také částečně síť ulic, které vybíhají z rohů náměstí a také z poloviny jednotlivých stran náměstí. V historickém jádru města se dochovaly významné architektonické památky, k nimž patří regotizovaný kostel svatého Vavřince, zvonice ze 16. století, renesanční hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice na Litomyšlském předměstí, Pražská brána (byla rekonstruována v letech 1882–1883 podle návrhu Františka Schmoranze a osazena barevnými sgrafity podle návrhu Mikoláše Alše) a Litomyšlská brána (i zde došlo k zboření menší věže po roce 1829 a ke snížení vyšší věže přibližně o čtvrtinu a k rekonstrukci brány v letech 1864–1867), věž Choceňské brány (samotná brána byla stržena v roce 1844, druhá menší věž se také nedochovala), stará radnice (původně barokní s gotickým jádrem, po několika požárech byla v roce 1828 empírově upravena), barokní mariánský sloup z roku 1714 nebo městský špitál původně z konce 17. století. V hradební linii se dochovaly kromě bran také Vodárenská bašta a Klášterská bašta. – Literatura: KUČA, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VIII. V–Ž. Praha 2011, s. 466–481.

Mapový list č. 30

Mapa č. 32: Administrativní vývoj města Vysoké Mýto 1850–2019. Rekonstrukční mapa Tomáše Burdy, kartografické zpracování Petra Jílková. – Město bylo založeno s největší pravděpodobností Přemyslem Otakarem II. v polovině 13. století na hlavní obchodní spojnici mezi Moravou a Čechami. O královském založení svědčí také název, jen panovník mohl udělovat právo mýta. Přímým předchůdcem lokality bylo městské založení Staré Mýto poblíž Tisové (to mělo nahradit ještě starší správní středisko Vraclav). První písemná zmínka o městě pochází z 27. srpna 1265 a figuruje v zakládací listině města Poličky, kde je zmíněno, že právo platit ve Vysokém Mýtu má platit také pro Poličku. V roce 1307 Rudolf Habsburský udělil Mýtu status věnného města pro svoji manželku Alžbětu. V roce 1651 tvořily vnitřní město čtvrt Choceňská, Litomyšlská a Pražská, na které navazovala stejnojmenná předměstí. V roce 1757 bylo Mýto (německy Hohenmauth) královským městem 4. třídy a do roku 1765 zde sídlil hrdební soud první třídy. V roce 1787 byl ve městě zřízen regulovaný magistrát. – V roce 1850 mělo město osady Derlík, Limberg, Pekárka, Vinice a Vošovice; tyto byly zrušeny v roce 1869 a zřizeny byly osady Choceňské předměstí, Litomyšlské předměstí a Pražské předměstí (s německými ekvivalenty Litomysler Vorstadt, Leitomisler Vorstadt a Prager Vorstadt). V druhé polovině 19. století došlo k několika rušením a opětovným obnovám městských osad. V roce 1923 byly zrušeny německé názvy a v roce 1948 došlo k přejmenování některých místních částí – Derlík na Zahájí, Limberg/Limperky na Lípovou a Na Hartech na Vošovice. – K územnímu rozšiřování města došlo poměrně pozdě, až v polovině 70. let 20. století, a to integrací okolních obcí. Nejprve to byly v roce 1975 Vanice, o rok později Domoradice a v roce 1979 Svařeny. V roce 1980 došlo k rozdělení území vnitřního města na osady Vysoké Mýto-město, Choceňské předměstí, Litomyšlské předměstí a Pražské předměstí. K další integraci hned pěti

obcí došlo těsně před revolucí v roce 1989, kdy se součástí města staly Brteč, Lhůta (s osadou Knířov), Džbánov, Hrušová a Slatina. Spolu s konáním prvních komunálních voleb došlo v listopadu 1990 k dezintegraci Džbánova a Slatiny a od 1. ledna 1992 pak Domoradice a Hrušová. Samostatnost Domoradic však trvala jen 10 let a od 1. 1. 2003 se staly opět součástí Vysokého Mýta. – Město má rozlohu 42,07 km² a k 1. 1. 2020 v něm žilo 12 285 obyvatel (v roce 1890 to bylo 31,06 km² a 7751 obyvatel, v roce 1930 již 10 515 obyvatel). – Vysoké Mýto bylo centrem městského panství a od roku 1850 až do roku 1949 sídlem politického a soudního okresu. I po reformě v roce 1949 existoval okres Vysoké Mýto, který zanikl spolu s okresním národním výborem v roce 1960, správní funkce města byla obnovena v roce 1990 zřízením pověřeného obecního úřadu a od 1. 1. 2003 existuje obvod obce s rozšířenou působností Vysoké Mýto (srov. mapový list č. 31, mapa č. 33). – Literatura: BURDA, Tomáš: Historické hranice a proces polarizace prostoru v Česku. Praha 2016; CHROMEČ, Břetislav: Místopisný slovník Československé republiky. Praha 1929; KOTYŠKA, Václav: Úplný místopisný slovník Království českého. Praha 1895; KUČA, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VIII. V–Ž. Praha 2011, s. 466–481; MLEZIVA, Štěpán: Retrospektivní přehled územních jednotek a územních obvodů od roku 1850. Praha 2010; RŮŽKOVÁ, Jiřina – ŠKRABAL, Josef a kol.: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 I–II. Praha 2006.

Mapový list č. 31

Mapa č. 33: Územněsprávní vývoj Vysokomýtska 1850–2019. Rekonstrukční mapa Tomáše Burdy, kartografické zpracování Petra Jílková. – Vysokomýtsko patřilo územněsprávně převážně do Chrudimského kraje a částečně zasahovalo do Hradeckého kraje a do roku 1848 jednotlivá sídla spadala pod několik panství. V roce 1338 je zmiňováno Mýtsko dokonce jako samostatný kraj (přelšel na něj z Vraclavi), v roce 1349 byly dvě třetiny jeho území v moci litomyšlských biskupů a menší úřad již neměl opodstatnění a postupně zanikl a stal se součástí Chrudimska. – Město si zachovalo svoji správní funkci zejména v soudnictví, ale také ve finanční či vojenské správě. Bylo i důležitým ekonomickým střediskem na jedné z nejvýznamnějších stezek mezi Čechami a Moravou. Před rokem 1850 bylo součástí Chrudimského kraje a jeho okolí bylo rozděleno mezi dvanáct panství. Samotné panství města Vysoké Mýto se skládalo z 12 vsí a další čtyři k němu patřily částečně (srov. mapový list č. 28, mapa č. 30). V patrimoniální správě patřily ve vysokomýtské části pozdějšího politického okresu panství Domoradice, Zámorsk, Choceň, Horní Jelení, Brandýs nad Orlicí a okrajově také Litomyšl. Na Skutecku to byly Košumberk, Nové Hradky, Rychmburk (pod něj patřila také Skuteč), Chroustovice a Chrast. Několik obcí bylo pak rozděleno mezi dvě nebo dokonce tři panství. – Při reformě správy a vytvoření okresů v letech 1848–1850 došlo k výraznému zjednodušení územní správy a Vysoké Mýto se stalo sídlem rozsáhlého politického okresu (bylo v něm 140 obcí a na rozloze 728 km² žilo 73 563 obyvatel), který se skládal hned ze tří soudních okresů (Vysoké Mýto, Skuteč a Hlinsko). Ty se staly součástí nového Pardubického kraje a Vysoké Mýto se kromě okresního soudu stalo i sídlem krajského soudu pro nově vzniklý kraj. Tento stav však nevydržel dlouho a po další reformě v roce 1855 byl krajský soud přenesen do staronového sídla kraje, do Chrudimi. Politické okresy byly zrušeny a tak se Vysoké Mýto stalo sídlem smíšeného okresu spojujícího soudní a výkonnou správu, rozloha ani počet obcí se nezměnil oproti původnímu soudnímu okresu a v 74 obcích na rozloze 350 km² žilo 35 763 obyvatel. – Po opětovném zavedení samosprávy a rozdělení výkonné a soudní správy v roce 1864 se stalo Vysoké Mýto sídlem okresního zastupitelstva (rozsah soudního okresu se nezměnil). Politický okres však tvořily jen dva soudní okresy (Vysoké Mýto a Skuteč), soudní okres Hlinsko byl začleněn do politického okresu Chrudim. K první změně hranic došlo v roce 1874, byl to přesun čtyř obcí z okresu Skuteč do okresu Vysoké Mýto (Nové Hradky, Mokrá Lhota, Leština, Doubravice, šlo o celkem 17 km², rozloha soudního okresu Vysoké Mýto pak byla 367 km²). Je pozoruhodné, že za celou dobu existence politického okresu nedošlo k větším změnám jeho hranic, což svědčí o správní stabilitě této části východních Čech, i přes poměrně různorodé fyzickogeografické podmínky (od Polabí přes pahorkatiny v okolí řeky Orlice až po okraje Českomoravské vrchoviny na Skutecku). Národnostně šlo o téměř čistě české území (pouhé 1 % Němců). – Po vzniku Československa a schválení župního zřízení se okres Vysoké Mýto měl stát součástí župy II Pardubice. K realizaci tohoto členění však nedošlo a unifikáční zákon v roce 1928 opět obnovil politický okres Vysoké Mýto. Krajský soud byl stále v Chrudimi. Ke změnám územní správy nedošlo ani v období 1938–1945, kdy se území okresu Vysoké Mýto stalo součástí oberlandrátu Pardubice a po jeho zrušení v roce 1942 oberlandrátu Hradec Králové. Po roce 1945 došlo k poklesu počtu obyvatel soudního okresu (z více než 46 000 na necelých 40 000), a to z důvodu dosídlení pohraničí. – K významným změnám správy tak došlo až při reformě v roce 1949. Soudní okres Vysoké Mýto byl z větší části přeměněn na nový okres, který se stal součástí Pardubického kraje. Pouze obce na severozápadě území, včetně Horního Jelení, byly připojeny k okresu Holice a několik obcí na severu z bývalého soudního okresu Kostelec nad Orlicí a na jihu z bývalého soudního okresu Skuteč bylo naopak připojeno k okresu Vysoké Mýto. Ten sousedil na severu s okresem Rychnov nad Kněžnou, a tím pádem také s Hradeckým krajem. K další změně došlo již o rok později, když celkem osm obcí, včetně Brandýsa nad Orlicí, bylo připojeno k okresu Ústí nad Orlicí (obce Sudslava, Seč a Velká Skrovnice tak byly součástí Vysokomýtska pouhý rok – Seč a Sudslava se pak v roce 2003 staly součástí ORP/obvodu s rozšířenou působností/ Vysoké Mýto). Správní funkci však ztratila Skuteč, soudní okres zanikl a většina jeho území včetně samotného města byla připojena k okresu Hlinsko. Zbytek území na východě se stal součástí okresu Polička. – Okres Vysoké Mýto byl

zrušen při reformě v roce 1960. Většina jeho území včetně jeho sídla byla připojena k Východočeskému kraji a okresu Ústí nad Orlicí (došlo k paradoxní situaci, kdy na území nového velkého okresu byla tři sídla původních politických okresů – kromě Vysokého Mýta ještě Žamberk a Lanškroun – a ani jedno z nich se nestalo jeho sídlem). Území na jihozápadě se stalo součástí okresu Chrudim, resp. Pardubice a menší území pak i součástí okresu Svitavy. Také bývalé Skutečko bylo rozděleno mezi okresy Svitavy a Chrudim. Došlo tak po více než 110 letech k definitivnímu rozbití Vysokomýtska jako správní jednotky. – Postupná obnova správní role Vysokého Mýta začala v roce 1990 zřízením obvodu pověřeného obecního úřadu a dokončena byla 1. 1. 2003 vznikem ORP, jehož součástí je také obvod POÚ (pověřený obecní úřad) Choceň. POÚ se stala také Skuteč, která byla připojena k ORP Chrudim. Ke změně hranic ORP a také správního okresu Ústí nad Orlicí došlo v roce 2007 (přesun sedmi obcí z okresu Chrudim a Pardubice do okresu Ústí nad Orlicí). Došlo tak ke sjednocení hranic okresu a ORP. – Vysoké Mýto mělo širší územní působnost zejména v soudní a vojenské správě. Jak již bylo zmíněno, město bylo krátkou dobu sídlem krajského soudu a také vojenským doplňovacím okresem, což souviselo s významnou přítomností vojska ve městě. Tradici měla již od první poloviny 18. století. V 90. letech 19. století zde sídlila část 98. pluku pěchoty, část 2. pluku hulánů a 30. prapor zeměbrany. Ve 30. letech 20. století pak zde bylo posádkové velitelství 8. pěší brigády, část 303. dělostřeleckého pluku a 9. jezdeckého pluku. Posádkovým městem zůstalo Vysoké Mýto do října 1968, kdy se stalo jedním z míst, kde byla dislokována sovětská okupační vojska v počtu okolo pěti tisíc vojáků; ta zde zůstala až do června 1990. V rámci katolické církevní správy patří Vysokomýtsko pod Královéhradeckou diecézi a bylo sídlem vikariátu (dnes je pouze sídlem děkanství, které patří pod ústeckoorlický vikariát, další části bývalého politického okresu Vysoké Mýto patří pod vikariáty v Chrudimi, v Pardubicích a Litomyšli). – Literatura: BURDA, Tomáš: Historické hranice a proces polarizace prostoru v Česku. Praha 2016; CHROMEČ, Břetislav: Místopisný slovník Československé republiky. Praha 1929; KOTYŠKA, Václav: Úplný místopisný slovník království českého. Praha 1895; KUČA, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VIII. V–Ž. Praha 2011, s. 466–481; MLEZIVA, Štěpán: Retrospektivní přehled územních jednotek a územních obvodů od roku 1850. Praha 2010; RŮŽKOVÁ, Jiřina – ŠKRABAL, Josef a kol.: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 I–II. Praha 2006.

Mapový list č. 32

Mapa č. 34: Dlouhodobé změny využití ploch na Vysokomýtsku 1845–2010. Rekonstrukční mapa Přemysla Štycha, kartografické zpracování Přemysla Štycha. – Primárním zdrojem pro sledování změn krajiny od poloviny 19. století je Databáze dlouhodobých změn využití ploch Česka (Databáze LUCČ Czechia). Je založena na katastrálních datech a pro několik časových horizontů počínaje rokem 1845 udává rozlohy sedmi základních kategorií využití ploch v téměř 9000 tzv. Srovnávacích územních jednotkách (SÚJ), pokrývajících území celého Česka. Pro celé Česko a politický okres Vysoké Mýto (95 SÚJ) jsou data sumarizována v tab. č. 1 a 2, výsledky změn využití plochy za jednotlivé SÚJ jsou graficky znázorněny na mapovém listu.

	1845	1896	1948	1990	2010
Orná půda	48,22	51,59	49,88	40,99	38,14
Trvalé kultury	1,14	1,46	1,90	2,99	3,04
Trvalé travní porosty	17,41	14,12	12,95	10,50	12,50
Lesní plochy	28,90	28,96	30,21	33,33	33,70
Vodní plochy	1,44		1,14	1,98	2,07
Zastavěné plochy	0,59		1,08	1,59	1,67
Ostatní plochy	2,30	3,87	2,84	8,62	8,88
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Databáze LUCČ Czechia

	1845	1896	1948	1990	2010
Orná půda	52,22	55,58	53,20	48,10	47,01
Trvalé kultury	1,24	1,70	2,19	2,94	2,91
Trvalé travní porosty	16,82	14,00	14,19	13,13	13,84
Lesní plochy	25,09	24,94	25,46	26,88	27,06
Vodní plochy	1,02		0,76	1,16	1,24
Zastavěné plochy	0,60		1,01	1,44	1,52
Ostatní plochy	3,01	3,78	3,17	6,35	6,42
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Databáze LUCČ Czechia. – Pozn.: Ostatní plochy v roce 1896 v sobě zahrnují též vodní a zastavěné plochy.

Vysokomýtsko se rozkládá v centrální části Pardubického kraje. Povrch řešeného území vykazuje odlišný charakter mezi severní a jižní částí. Vyšší výškovou členitost je možno pozorovat v jižní části, kde se též nachází nejvyšší místo řešeného území – Spálený kopec (765 m n. m.). Severovýchodní část okrajově zasahuje do podhůří Orlických hor.

Díky relativně teplému podnebí a vyššímu zastoupení úrodných půd lze hlavně severní část považovat za příznivou pro zemědělství. Podíl zemědělské půdy na celkové rozloze je ve srovnání s Českem nadprůměrný. V současnosti zabírá zemědělská půda 63 %, v polovině 19. století měla podíl 70 % celkové rozlohy (tab. č. 1 a 2). Příznivé podmínky předurčují vyšší míru zornění s pomalým, avšak trvalým poklesem podílu orné půdy od počátku 20. století. Rozloha trvalých travních porostů (TTP) zaznamenala trend poklesu rozlohy do roku 1990, od tohoto roku zaznamenává rozloha TTP mírný růst (v současnosti téměř 14% podíl). V sídelní struktuře dominují tři významná centra: Vysoké Mýto, Skuteč a Choceň. Podíl zastavěných ploch je možno považovat za lehce podprůměrný 1,67 %. Podprůměrná je též rozloha lesních ploch ve srovnání s Českem (řešené území 27,6 %, Česko 33,7 % – stav k roku 2010). – Změny využití ploch na Vysokomýtsku od poloviny 19. století mají souvislost se společenským a hospodářským vývojem a taktéž reflektují lokální geografické faktory. Změny měly často podobný průběh ve srovnání s celorepublikovými trendy, např. pokles orné půdy a TTP, růst zastavěných a ostatních ploch. Dynamika změn však byla poněkud nižší (srov. tab. č. 1 a 2). K úbytkům zemědělské půdy docházelo hlavně na úkor lesů, nové zástavby a ostatních ploch (např. dopravních ploch). Intenzita využití krajiny je tradičně vysoká v severní, úrodnější a hospodářsky rozvinutější části. Zde se nalézají SÚJ s nadprůměrným podílem orné půdy a zastavěných ploch. V místech s členitějším povrchem a méně příznivými podmínkami pro zemědělství svoji rozlohu zvyšovaly lesní plochy, v rámci zemědělské půdy svůj podíl zvýšily TTP. V území je tak možno vypořádat určitou vývojovou a prostorovou polarizaci s rozvojem intenzivních procesů v místech s příhodnými přírodními a socio-ekonomickými podmínkami a intenzifikací v místech méně příhodných. – Prameny a literatura: BIČÍK, Ivan a kol.: Land Use Changes in the Czech Republic 1845–2010. Socio-economic Driving Forces. Cham 2015; BIČÍK, Ivan a kol.: Změny využití ploch v Česku. Praha 2010; Databáze LUCC Czechia – Databáze dlouhodobých změn využití ploch Česka (1845–2000), dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/lucc/index.php?scn=2> [cit. 19. 2. 2021].

Mapový list č. 33

Mapa č. 35: Vývoj průmyslu, dopravy a krajiny na Vysokomýtsku od poloviny 19. století do poloviny 20. století. Rekonstrukční mapa Tomáše Burdy, kartografické zpracování Petra Jilková. – Vysokomýtsko tvořilo jednou územněsprávní jednotku po celou druhou polovinu 19. století a první polovinu 20. století, z hlediska vývoje hospodářství šlo však spíše o více samostatných celků, s tím, že rozhodující roli v tomto období hrály přírodní podmínky. Zatímco severní polovina území s centry ve Vysokém Mýtě a Chocni (uzel železniční dopravy) se postupně měnila v průmyslovou oblast s řadou menších i větších podniků především potravinářského průmyslu (zpracování produkce regionálního zemědělství) a strojírenského průmyslu (zaměřeného zejména na výrobu dopravních prostředků), pak vývoj na jihu území, tedy na Skutečsku, se soustředil na těžbu a zpracování kamene nebo rozvíjel tradiční specializované výroby, jako obuvnictví ve Skutči nebo výrobu dýmek na Prosečsku. – Jedním z důvodů této rozdílnosti byla dopravní síť, která nedostatečně propojovala hospodářská centra Vysokomýtska, a to především ve směru sever-jih. Hlavní dopravní osou byla před zřízením železnice císařská, resp. zemská silnice, která spojovala Čechy s Moravou, tedy Prahu a Pardubice / Hradec Králové se Svitavami a dále s Brnem a Olomoucí, jež navazovala na starou obchodní stezku. Do doby hlavní císařské silnice s částečně novým směřováním byla upravena před rokem 1816. Tuto silnici doplnilo spojení z Vysokého Mýta na Chrudim, vybudované v roce 1815 (připojovalo se v prostoru Pražského předměstí). Komunikace procházela městem mimo náměstí a hradby od Pražské po Litomyšlskou ulici a pokračovala přes Vošovice na Hrušovou a Litomyšl. – S počátkem výstavby železnic u nás se Vysoké Mýto ocitlo na možné trase hlavní trati mezi Olomoucí a Prahou. Návrh trasy vedené přes Litomyšl, Vysoké Mýto a Chrudim se však setkal s odporem části obyvatel také proto, že železnice představovala konkurenci povozníkům a službám umístěným u císařských silnic. Proto nakonec byla zvolena a v srpnu 1845 po dvou letech výstavby zprovozněna trasa údolím Třebovky a Tiché Orlice z České Třebové, Ústí nad Orlicí a Choceň a dále na Pardubice. Vysoké Mýto se železniční stanice se svým jménem dočkalo v 7 kilometrů vzdáleném Zámruku. Železnice tak výrazně ovlivnila především severní část Vysokomýtska (další stanice byla v Brandýse nad Orlicí). Především okolo roku 1870, kdy se po prohrané válce s Pruskem objevily snahy o přímé spojení z tehdy Pruského Kladka přes východní Čechy a Vysočinu dál k jihu. Zůstalo jen u severní části tohoto spojení mezi Lichkovem a Ústím nad Orlicí. Nebyla postavena ani připravovaná trať mezi Ústím, Litomyšl a Prosečí, která měla procházet jižní částí Vysokomýtska. Až v roce 1882 byla zprovozněna lokální dráha z Chocně přes Vysoké Mýto do Litomyšle, která měla význam také pro rozvíjející se průmysl. Také v tomto případě existovala řada návrhů na prodloužení směrem na Poličku nebo naopak k Hlinsku s napojením na trať mezi Chrudimí a Německým (Havlíčkovým) Brodem, která byla zprovozněna v roce 1871, a železničního spojení se dočkala také Skuteč (nádraží bylo v blízkém Žďárci u Skutče). Samotné město a s ním jižní části skutečského soudního okresu byly propojeny železnicí v roce 1897 na trase Žďárec u Skutče – Skuteč – Krouna a Polička s napojením dále na Svitavy. Další plánované trati už postaveny nebyly, pouze několik vleček především na Skutečsku do lomů; pro Chroustovicko a okolí měla svůj význam také dnes již zaniklá trať mezi Chrást a Hrochovým Týncem (v provozu v letech 1899–1975). Dopravní síť se tak až na jednotlivé přeložky ustálila a velké změny přináší teprve současnost, kdy probíhají dvě důležité stavby. První je změna vedení hlavního železničního koridoru mezi Chocní a Ústím nad Orlicí, kdy je romantické údolí Tiché Orlice posledním úzkým hrdlem a ve dvou etapách se plánuje jeho napřímení a také výstavba dvou tunelů (Oucma-

nice a Hemže), které ho zcela obejdu, podle plánů má být vše hotovo do roku 2030. Původní trať by měla být pak zachována pro regionální a nákladní dopravu. Druhou stavbou, která velmi ovlivní dopravní vztahy v území, je výstavba dálnice D35, která má nahradit přetíženou silnici I/35, která vede v podstatě ve stopě císařské silnice včetně průtahu Vysokým Mýtem. – Na rekonstrukční mapě je zachycen stav průmyslu na přelomu 20. a 30. let 20. století. K hlavním průmyslovým centrům Vysokomýtska patřila kromě samotného Vysokého Mýta také Choceň a Skuteč, řada menších průmyslových podniků zejména potravinářského a dřevozpracujícího průmyslu byla situována v blízkosti železniční trati (Brandýs nad Orlicí, Zámrukská a Uhersko), tradiční centra zůstávala i nadále mimo dopravní tahy (např. Horní Jelení a Proseč). Ve Vysokém Mýtě fungoval v polovině 19. století pivovar, bylo zde několik mlýnů a cihelna. Další cihelny byly postaveny po roce 1859, v letech 1868–1869 byl vybudován cukrovar, který byl v provozu až do roku 1930. Řada podniků vznikla v poslední třetině 19. století: kovotlačitelská dílna (s unikátní výrobou plechových tabulek na slepecké písmo), knihtiskárna, nová jatka, slévárenský závod a strojírenská dílna, v letech 1898–1900 byl pak vybudován areál nového pivovaru. Na počátku 20. století byl založen podnik na výrobu hasičského zařízení. V roce 1895 byla založena kolářská dílna Josefa Sodomky, která vyráběla kočáry a od roku 1925 začala výroba automobilových karoserií, za nimiž stál Josef Sodomka ml., v roce 1928 byl pak postaven první autobus. V Chocni převládalo strojírenství (výroba lokomotiv, strojů a hasičských vozidel), potravinářský (lihovar, pivovar, výroba likérů) a textilní průmysl. Hospodářská krize zasáhla především lehký průmysl a také stavebnictví, proto větší dopady měla na Skutečsku, kde převažovala výroba obuvi (celkem bylo ve městě přes 20 menších a středních továren na obuv). Postupně byla zastavena práce ve většině lomů a omezena výroba obuvi, což způsobilo vysokou nezaměstnanost. Na počátku roku 1932 došlo k velké stávce skutečských kameníků. – Socialistická industrializace navázala na tradiční obory a došlo především ke koncentraci výroby v hlavních centrech ve Vysokém Mýtě, Chocni a ve Skutči. Řada menších podniků, zejména na venkově, zanikla. Z karosárny Sodomka a dalších strojírenských závodů ve Vysokém Mýtě vyrostl největší výrobce autobusů a dalších dopravních prostředků Karosa, pro kterou byl postaven nový výrobní závod v blízkosti, podnik měl také řadu pobočných závodů a v roce 1961 byl sloučen s podnikem na výrobu hasičské techniky; po roce 1990 postupně Renault, Irisbus (dnes patří pod koncern Iveco). V Chocni byly dominantními podniky Orličan (původní opravnu lokomotiv od roku 1935 rozšířila výroba letadel a po roce 1948 výroba chladičských návesů a zařízení) a textilka Perla. Ve Skutči to byla obuvnická továrna Botana (dnes Botas), která se postupně specializovala na sportovní obuv, textilní a kovodělný průmysl. Pokračovala také těžba kamene, v současnosti jsou v provozu jen některé lomy (firma Granita). – Literatura: CHROMEČ, Břetislav. Místopisný slovník Československé republiky. Praha 1929; KOTYŠKA, Václav. Úplný místopisný slovník Království českého. Praha 1895; KUČA, Karel. Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VIII. V–Ž. Praha 2011, s. 466–481.

Mapový list č. 34

Obr. č. 107: Pohled na město od severovýchodu na bývalém oltářním obrazu z kostela Nejsvětější Trojice, 1745. Anonym. Olejomalba, výška 1970 mm, šířka 1200 mm, celek a detail. Římskokatolická farnost – děkanství Vysoké Mýto, bez inv. čísla. Foto Jaroslav Blajda. – Jedná se o nejstarší známé vyobrazení města; umístěno je ve spodní části obrazu. Patrný jsou všechny jeho dominanty. Zleva: zvonice při kostele Nejsvětější Trojice, Litomyšlská brána, Choceňská brána, radnice, vížka špitální kaple, zvonice u kostela sv. Vavřínce, kostel sv. Vavřínce (s nestejně vysokými věžemi, jižní byla ubourána roku 1582 a znovu dostavěna až roku 1838), budova děkanství s věžičkou, Pražská brána a tzv. Vodárenská bašta. Město je dosud obehnané hradbami s baštami s cimbuřím. Nad městem je vymalován znak na barokním štítu se dvěma anděly jako štítonoši. Nad štítonoši jsou vlevo sv. Václav a vpravo sv. Mikuláš. Nad nimi jsou další dva světci – vlevo Panna Marie, vpravo sv. Vavřínek. Ti všichni vzhlíží ke Svaté Trojici v horní části obrazu.

Mapový list č. 35

Obr. č. 108: Pohled na město od severu na votivním obrazu z Knířova, 1775. Anonym. Olejomalba, výška 1705 mm, šířka 1070 mm, celek a detail. Římskokatolická farnost – děkanství Vysoké Mýto. Foto Jaroslav Blajda. – Votivní obraz z poutního kostela Zvěstování Panně Marii v Knířově ve své spodní části zachycuje Vysoké Mýto při požáru dne 6. srpna 1774. Pod tímto vyobrazením je text se zmínkami o dosavadních požárech města – první velký požár města byl roku 1400, roku 1421 bylo město vypáleno husity. Dne 7. července 1463 vyhořela polovina města, další požár pak město postihl 23. srpna 1517, kdy vyhořelo 130 domů. Znovu město vyhořelo 10. září 1700, kdy leho popelem 183 domů. Nejničivější pak byl požár zachycený na obraze. Tehdy shořelo 238 domů a 39 stodol, kostel sv. Vavřínce, městské brány, radnice a též přilehlé části jednotlivých předměstí. Ušetřen zůstal hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice. Po požáru nabyla většina domů pozdně barokní podobu a farní kostel dostal barokní vybavení, mj. oltářní obraz od Petra Brandla s námětem Nanebevzetí Panny Marie. Město jej zakoupilo roku 1787 ze zrušeného cisterciáckého kláštera v Sedlci u Kutné Hory. Jedná se o Brandlovo životní dílo, rozměry největší Brandlův obraz v českých zemích. V roce 1816 město vyhořelo opět, avšak již nikoliv v takovém rozsahu (vyhořelo 180 domů ve městě, 25 domů na předměstích a 11 stodol). Město je na knířovském votivním obrazu zachyceno velmi věrohodně. Zleva nahoře: kostel Nejsvětější Trojice, Litomyšlská brána, zvonice, kostel sv. Vavřínce a Pražské předměstí. Zleva uprostřed: Choceňská brána, náměstí s mariánským (morovým) sloupem a Pražská brána. Zleva dole: barbakán Choceňské brány, fortna s krytou chodbou přes mlýnský náhon (shořela při požáru části města v roce 1863), Klášterská

bašta a tzv. Vodárenská bašta. Nad městem je vymalován sv. Florián (vlevo), Panna Marie (uprostřed) a sv. Vavřínek (vpravo). – Idealizovaný pohled na město před požárem v roce 1774 zhotovil Josef Šembera (srov. obr. č. 8), předlohou byl ovšem obraz s městským panoramatem ve vysokomýtském kostele Nejsvětější Trojice z roku 1745 (srov. mapový list č. 34, obr. č. 107), nikoli votivní obraz z Knířova.

Mapový list č. 36

Obr. č. 109: Ideální pohled na město od severovýchodu, 17. století. Josef Šembera, 1843. Perokresba kolorovaná akvarelovými barvami, výška 345 mm, šířka 488 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 19A-230. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Město je zachyceno v pohledu od severovýchodu z návrší Vinice. Předlohou zjevně byl prospekt města na obraze z vysokomýtského kostela Nejsvětější Trojice z roku 1745 (srov. mapový list č. 34, obr. č. 107). Na rubu je napsáno: „Obraz dán do tohoto rámu v Olomouci dne 4. března 1844. Tento velmi cenný a vzácný obraz daruji na památku muzeu ve Vysokém Mýtě, kde musí být hlídán. Za cenu sebeláskavější nesmí se prodati nebo půjčiti. Ve Vysokém Mýtě 9./8. 1906 Zdenka Šemberová v býv. Damaškově nyní Šemberově ulici v č. 125.“

Obr. č. 110: Pohled na město od severovýchodu, před 1845. Josef Šembera. Kolorovaná perokresba, výška 336 mm, šířka 479 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 19A-231. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Město je zachyceno v pohledu od severovýchodu z návrší Vinice – na vedutě je vidíme celé se všemi dominantami. Zleva: kostel Nejsvětější Trojice, věž Karaska Choceňské brány, radnice, zvonice u kostela sv. Vavřínce, kostel sv. Vavřínce, děkanství, Pražská brána a tzv. Vodárenská bašta. Málo patrná je Litomyšlská brána, která byla po požáru v roce 1829 a následném chátrání ve zříceninách a opravena byla až v 60. letech 19. století. Vinice vždy byly oblíbeným místem procházek obyvatel města a dnes se zde nachází jedna ze zahrádkářských kolonií.

Mapový list č. 37

Obr. č. 111: Veduta města od severu, 1805. Die koenigl. Leibgedingstadt Hohemaut im Chrudimer Kreise vom Norden. J. V. 1805. Jan Venuto. Kolorovaná perokresba, výška 307 (265) mm, šířka 483 (440) mm. Österreichische Nationalbibliothek, Wien, inv. č. Z20804680X. Sken Österreichische Nationalbibliothek, Wien. – Prospekt zachycuje město v pohledu od Bučkova kopce. Zleva: věž neznámé stavby na Choceňském předměstí, zástavba Choceňského předměstí s alejí při silnici směrem k Chocni, věž Choceňské brány, hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice se zvonící, věž radnice, věže Litomyšlské brány, zvonice u kostela sv. Vavřínce, kostel sv. Vavřínce provizorně opravený po požáru města v roce 1774, věž Pražské brány, tzv. Vodárenská bašta, zástavba Pražského předměstí s klesající Hlubokou ulicí (dnes Hájkova). Město je dosud obehnané hradbami s půlkruhovými baštami se střílnami. Zvláštní pozornost si zaslouží Klášterská bašta, která tehdy měla jen nízkou stříšku, a navíc se jeví jako hranolová. Pravděpodobně se jedná o chybu autora. Venutova veduta Vysokého Mýta představuje nejhezčí vyobrazení města před požárem roku 1816. Při něm svou mansardovou střechu ztratila věž Pražské brány. Autor se při tvorbě veduty dopustil dvou výraznějších idealizací. První z nich je poloha kostela Nejsvětější Trojice, která zcela neodpovídá skutečnosti. Z této perspektivy totiž není možné kostel vidět. Druhou idealizací pak je podoba střechy zvonice u kostela sv. Vavřínce, která o svou barokní báň přišla podle A. V. Šembery při požáru v roce 1774; po něm věž dostala mansardovou střechu, jak je vidět na Šemberově vedutě zachycující město při požáru roku 1816.

Mapový list č. 38

Obr. č. 112: Veduta města od severovýchodu, požár dne 14. června 1816. Brand der k. Leibgedingstadt Hohenmauth am 14. Juny, 1816, welcher nebst dem Rathause, Fleischbänken, Gemeind-Brau- u. Spritzenhaus, Wasser u. Wachthurme sammt beiden Stadtuhren die Becker u. Judenläden, einen k. k. Kavallerie Stall, die Schiessstadt mit 180 bürgerlichen Hausem auf 3 Ringseiten u. in 8 Gäsen in der Stadt u. 25 Wohngebäude mit 11 Scheuern auf der Prager Vorstadt verzehret. Josef Šembera („Jos. Schembera fecit“). Grafika, výška 385 mm, šířka 465 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 19A-39. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Jedná se o pohled na město z místní části Lipová na Choceňském předměstí. V popředí most přes Loučnou, v pozadí hořící město. Z německého popisku pod vedutou se lze dozvědět, že při požáru shořela radnice, masné krámy, měšťanský pivovar, hasičská kůlna, vodárna, hláska (pravděpodobně Pražská brána) s hodinami, pekárny, klenotnictví, stáje c. k. jezdeckta, střelnice, 180 měšťanských domů, a to na třech stranách náměstí a v osmi okolních ulicích, a dále 25 obytných domů s 11 stodolami na Pražském předměstí. Byl to poslední velký požár města.

Obr. č. 113: Veduta města od severovýchodu, požár dne 14. června 1816. Brand der k. Leibgedingstadt Hohenmauth am 14. Juny 1816. Josef Šembera („Jos. Schembera fecit“). Ručně kolorovaný lept, výška 313 mm, šířka 428 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 19A-40. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Jedná se o kolorovanou verzi Šemberova pohledu na hořící město od mostu přes Loučnou.

Mapový list č. 39

Obr. č. 114: Pohled na jižní stranu náměstí, 1838. Antonín Schauer. Olej na dřevě, výška 1040 mm, šířka 1620 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 19A-865. Foto Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Autor na malbě zachytil událost svěcení praporu ostrostřelců. Obraz dobře zachycuje převážnou část jižní domovní fronty s barokními štíty z 18. století, z nichž dodnes zůstal jediný – štít rohového Brej-

chova domu č. p. 195 (vpravo). V ulici, která domovní frontu rozděljuje uprostřed, je patrný prampouch (zděný rozpěrný oblouk), který zanikl při stavbě budovy záložny v letech 1875–1877. V levé části obrazu je zachycen mariánský (morový) sloup. Za domy vyčnívají dominanty v podobě zvonice a kostela sv. Vavřince s nově dostavěnou jižní věží.

Mapový list č. 40

Obr. č. 115a–p: Pohlednice města Vysokého Mýta, 1898–1935. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – a: *Pozdrav z Vysokého Mýta, Vysoké Mýto r. 1858*, počátek 20. století. Barevná dopisnice. Vydalo knihkupectví Františka Čermáka, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-743. – b: *Vysoké Mýto*, pohled na Pražské předměstí a v pozadí věže starého města – Pražské brány, staré pošty a Choceňské brány, 1910. Kolorovaná pohlednice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-759. – c: *Vysoké Mýto*, pohled z okna restaurace Tejnora směrem ke kostelu sv. Vavřince, 1916. Černobílá pohlednice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-992. – d: *Pozdrav z Vys. Mýta*, pohled na část náměstí z věže Pražské brány, 1898. Černobílá pohlednice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-937. – e: *Vysoké Mýto, Náměstí*, pohled na východní stranu náměstí Přemysla Otakara II. s radnicí a soudem, 1902. Černobílá dopisnice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-947. – f: *Vysoké Mýto, Žižkova ulice*, průhled Žižkovou ulicí se secesními vilami směrem ke kasárnám a železniční zastávce, počátek 20. století. Černobílá dopisnice. Vydal anonym, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-954. – g: *Vys. Mýto*, pohled na historický střed města z okna mlýna na Choceňském předměstí, počátek 20. století. Kolorovaná pohlednice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-983. – h: *Pozdrav z Vys. Mýta*, několik pohledů na město a jeho pamětihodnosti s popiskami (*Chrám sv. Vavřince, Pohled na náměstí, Vodárenská věž, Litomyšlské předměstí, Pražské předměstí*), počátek 20. století. Barevná dopisnice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-1125. – i: *VYSOKÉ MÝTO, Botanická zahrada*; botanická zahrada, která vznikla jako jeden z parků lemujících městské opevnění, a Klášterská bašta, počátek 20. století. Kolorovaná pohlednice. Vydal anonym, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-1129. – j: *Vysoké Mýto / Letos přijdem / Kasárna c. k. pěšího pluku čís. 98*, 1907. Kolorovaná dopisnice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-1132. – k: *Vysoké Mýto, C. k. pluk pěší zemské obrany čís. 30*, pohled na kasárny, 1903. Kolorovaná dopisnice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-1684. – l: *Vysoké Mýto, Limperka*, pohled na městskou část Limperka na Choceňském předměstí od východu, začátek 20. století. Kolorovaná pohlednice. Vydal Josef Kunc, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-1994. – m: *Vysoké Mýto, Pražské předměstí*, pohled do Pražské ulice, v popředí Jedličkův dům zbořený při stavbě nového silničního průtahu městem v 70. letech 20. století, vřadu Pražská brána a věž staré pošty, počátek 20. století. Kolorovaná pohlednice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-2504. – n: *Vysoké Mýto, Ústecká třída*, průhled Ústeckou třídou na Choceňském předměstí směrem k městu, počátek 20. století. Kolorovaná pohlednice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-2508. – o: *Vysoké Mýto, Partie od choceňské věže*, pohled na Choceňské předměstí od Choceňské brány, počátek 20. století. Vydal Anonym, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-2574. – p: *Pozdrav z Vys. Mýta*, několik pohledů na budovy ve městě (*kostel sv. Vavřince, Hotel Pošta, Litomyšlská brána, Choceňská věž (Karaska), Pražská brána*), počátek 20. století. Barevná dopisnice. Vydal Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 22E-3561.

Zadní strana obálky

Obr. č. 116: List se sedmi pohledy na město, 2. polovina 19. století. *Vysoké Mýto*. Anonym. Litografie, výška 505 mm, šířka 665 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č. 19A-1390. Sken Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – Sestava sedmi pohledů je zhuštěnou reprezentací města obrazem – ve středovém oválku je umístěn panoramatický pohled od severovýchodu z návrší Vinice, šest dalších obrázků pak zachycuje klíčové prostory a architekturu uvnitř města: pohled z náměstí směrem k Pražské bráně (horní pás vlevo), náměstí s mariánským (morovým) sloupem a se starou radnicí (horní pás vpravo), pohled Zdonínskou ulicí (dnes Komenského) ke kostelu sv. Vavřince a reálné škole (střední pás vlevo), pohled z náměstí směrem k bývalé Choceňské bráně s věží Karaskou (střední pás vpravo), pohled z náměstí směrem k Litomyšlské bráně (dolní pás vlevo) a pohled na jihozápadní kout náměstí s kostelem sv. Vavřince a zvonící (dolní pás vpravo). V horní části uprostřed je vyobrazen městský znak se sv. Jiřím.

Ausführliches Verzeichnis der Karten, Pläne und Abbildungen des Bandes Nr. 33 – Vysoké Mýto

Zusammengestellt von Vojtěch Barcal, Tomáš Burda, Eva Semotanová, Robert Šimůnek, Přemysl Štych, Jan Vojtíšek, Jana Vojtíšková

Umschlag

Abb. Nr. 1: Wappen der Stadt Vysoké Mýto zum Jahre 2021. Graphische Bearbeitung Petr Tomas.

Abb. Nr. 2: Idealer Blick auf Hohenmauth von Nordosten, 17. Jahrhundert. *Vysoké Mýto v sedmnáctém století* (mit späterer Hand). Josef

Šembera, ca. 1842. Lithografie, Höhe 100 mm, Breite 165 mm. Veröffentlicht als Anlage: ŠEMBERA, Alois Vojtěch: Vysoké Mýto. Královské věnné město v Čechách. Olomouc (Olmütz) 1845. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-229. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Textblätter

Abb. Nr. 3: Siegelabdruck der Stadt Hohenmauth, 1362. Abschrift: + S. BVRGENSIVM . DE CIVITATE HOMUTE. Wachs in Naturfarbe, Siegelabdruck in Wappenform, 62 × 66 mm. Národní archiv, Archiv České koruny, inv.-Nr. 837. Foto Národní archiv.

Abb. Nr. 4: Siegelstock vom großen Wappen der Stadt Hohenmauth, Anfang des 16. Jahrhunderts. Abschrift: *sigillum + civitatis • alte • mute* +. Silber, Durchschnit 45 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22J-99. Foto Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 5: Rekonstruktionsmodell von Hohenmauth im Mittelalter. Anonymus, ca. Ende des 19. Jahrhunderts. Model aus Pappkarton und Karton auf Holzplatte im Ausmaß von 875 × 875 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 2D-5. Foto Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 6: Fragmente steinerner Elemente des eingegangenen Minoritenklosters, 14. Jahrhundert (2020). Vojtěch Barcal. Digitalfoto. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 7: Hohenmauth, ca. 30erjahre des 18. Jahrhunderts. *Hohe-maut*. Friedrich Bernhard Werner. Foto der originalen Federzeichnung, vernichtet im 2. Weltkrieg. Glasplatte, Höhe 180 mm, Breite 240 mm. Archiv Štenc, Praha, Negativ Nr. 46761d-4365. Scan Archiv Štenc, Praha.

Abb. Nr. 8: Stadt von Südosten vor dem Brand 1774 (1813). *Prospect der K. K. Leibgedingstadt Hohenmauth, wie sie vor der grossen Feuersbrunst bestanden ist, welche im Jahre 1774 die Stadt samt dem größten Theil der Vorstaedte eingeaeschart hat ....* Josef Šembera („*Josephus Schembera 1813*“). Federzeichnung, koloriert, Höhe 225 mm, Breite 385 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-178. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 9: Stadt von Südosten, 1813. *Prospect der Stadt Hohenmauth von der Südostseite. Aufgenommen im Jahr 1813 von Josef Schembera*. Federzeichnung, Höhe 290 mm, Breite 465 mm, Ausschnitt. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-184. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 10: Sog. Wasserturmbastei, 1812. *Der Wasserthurm in Hohenmauth nach der Natur gezeichnet v. Jos. Schembera 1812*. Federzeichnung, Höhe 310 mm, Breite 470 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-180. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 11: Barbakane des Leitomischler Tores und Glockenturm mit dem Tor zum Friedhof bei der Dreifaltigkeitskirche, 1814. *Eine Partie aus Hohenmauth Chrud. Kreises. / Nach der Natur gezeichnet und ausgearbeitet von Joseph Schembera in 1814*. Lavierte Feder- und Tuschezeichnung, Höhe 290 mm, Breite 450 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-177. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 12: Glockenturm und Friedhofstor bei der Dreifaltigkeitskirche, 1823. Josef Šembera („*Josef Šembera 1823*“). Lavierte Feder- und Tuschezeichnung, Höhe 290 mm, Breite 450 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-144. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 13: Ehrenpforte in der Prager Vorstadt im Blick zu der Stadt, 1833. *Stadt Hohenmauth, Chrud. Kr. / Einfahrt in die Prager Vorstadt, am 22. September*. Josef Šembera („*Josef Schembera*“). Lithografie, Höhe 227 mm, Breite 294 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-67. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 14: Ehrenpforte in der Leitomischler Vorstadt im Blick von der Stadt, 1833. *Stadt Hohenmauth, Chrud. Kr. / Ausfahrt aus der Leitomischler Vorstadt, am 22. Septbr.* Josef Šembera („*Josef Schembera*“). Lithografie, Höhe 227 mm, Breite 294 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-66. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 15: Malé mlýny (Kleine Mühle) in der Prager Vorstadt, vor 1843. *Malé Mlýny ve Vysokém Mýtě*. Josef Šembera („*Kreslil a ryl Jos. Šembera*“). Lithografie, Höhe 210 mm, Breite 270 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-68. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 16: Skizze Hohenmauther Türme und Kirchen, ca. 1843. Josef Šembera. Federzeichnung, Höhe 133 mm, Breite 345 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 19A-86. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 17: Klosterbastei, 1862. *Klásterská bašta v roce 1862*. Anonymus. Grafik, Höhe 95 mm, Breite 68 mm. Veröffentlicht als Anlage: JIREČEK, Hermenegild: Královské věnné město Vysoké Mýto. Obraz místopisný, dějpravný, životopisný i statistický. Vysoké Mýto 1884. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Sign. C 11. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 18: Marktplatz, 1863. Julius Menzel. Foto, Höhe 290 mm, Breite 330 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1248. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 19: Blick vom Marktplatz zum Leitomischler Tor, 1871. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 165 mm, Breite 121 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-12. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 20: Nordöstliche Marktplatzecke, ca. 1871. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 105 mm, Breite 159 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-14. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 21: Südwestliche Marktplatzecke, vor 1876. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 122 mm, Breite 164 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-15. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 22: Südwestliche Marktplatzecke, 1890. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 122 mm, Breite 164 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-16. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 23: Realschule, 70erjahre des 19. Jahrhunderts. *Die Haupt und Realschule zu Hohenmauth – Hlavní a reální škola ve Vysokém Mýtě*. A. Hüttel. Grafik, Höhe 600 mm, Breite 440 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Archiv, ohne inv.-Nr. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 24: Entwurf zur Regotisierung der Laurentiuskirche, 1878. *Děkanský chrám ve Vysokém Mýtě: Podle plánu Frant. Schmoranze upravitl Josef Škorpiil*. Fotolithografie, Höhe 150 mm, Breite 355 mm. Veröffentlicht als Anlage: JIREČEK, Hermenegild: Královské věnné město Vysoké Mýto. Obraz místopisný, dějpravný, životopisný i statistický. Vysoké Mýto 1884. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Sign. C 11. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 25: Blick durch die Förster-Gasse zu der Laurentiuskirche, ca. 1880. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 100 mm, Breite 142 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1034. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 26: Zdonínská-Straße (heutzutage Komenský-Straße) in der Leitomischler Vorstadt, 1880. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 158 mm, Breite 110 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-10. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 27: Blick vom Marktplatz zum Prager Tor, vor 1882. Foto, Höhe 115 mm, Breite 162 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-27. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 28: Prager Tor, vor 1882. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 100 mm, Breite 137 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-26. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 29: Reste der Stadtmauer und Gebäude der alten Dechantei, vor 1880. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 205 mm, Breite 260 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1018. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 30: Allgemeines öffentliches Krankenhaus, ca. 1880. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 248 mm, Breite 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1011. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 31: Laurentiuskirche vor der Regotisierung, 1886. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 226 mm, Breite 277 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1021. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 32: Laurentiuskirche und Gymnasium, ca. 1887. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 248 mm, Breite 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1024. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 33: Doppelchor in der Laurentiuskirche, 1888. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 195 mm, Breite 247 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1255. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 34: Laurentiuskirche während dem Umbau der westlichen Stirnseite, ca. 1892. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 235 mm, Breite 205 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1025. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 35: Chotzner Vorstadt, ca. 1884. Josef Králík. Foto, Höhe 86 mm, Breite 113 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1174. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 36: Friedhof um die Dreifaltigkeitskirche herum, 1890. Foto, Höhe 195 mm, Breite 247 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-929. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 37: Kaserne des 98. Infanterieregiments, 1892. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 121 mm, Breite 164 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-22. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 38: Reiterkaserne des 2. Landwehregiments, 1892. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 222 mm, Breite 277 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-994. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 39: Stadtzentrum von Südwesten, ca. 1900. Foto, Höhe 180 mm, Breite 129 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22N-493. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 40: Tyrš-Platz vom Turm des Prager Tores, vor 1900. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 100 mm, Breite 142 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1148. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 41: Alte Bebauung in der Leitomischler Vorstadt, vor 1900. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 113 mm, Breite 153 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1189. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 42: Gymnasium, ca. 1900. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 248 mm, Breite 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-975. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 43: Barockes Haus in der Kirchengasse (heutzutage Förster-Gasse), vor 1900. Foto, Höhe 120 mm, Breite 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-128. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 44: „Bubnův dům“ („Bubna-Haus“) (Nr. 107), 1903. Josef Králík. Foto, Höhe 116 mm, Breite 130 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv.-Nr. 22D-1175. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 45: Žižka-Straße (heutzutage General-Závada-Straße), nach 1900. Foto, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-100. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 46: Tomášek's Ziegelei in der Prager Vorstadt, ca. 1900. Josef Králík. Foto, Höhe 95 mm, Breite 165 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-1191. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 47: Stadt von Norden von der sog. Králíkova louka (Králík-Wiese), 1903. Josef Králík. Foto, Höhe 113 mm, Breite 158 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-1168. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 48: Stadt von Süden, ca. 1905. Foto, Höhe 125 mm, Breite 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4978. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 49: Prager Vorstadt vom Prager Tor, 1903. Josef Králík. Foto, Höhe 99 mm, Breite 145 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-1176. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 50: Bebauung in der Prager Vorstadt, ca. 1905. Foto, Höhe 120 mm, Breite 170 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-129. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 51: Grünanlage Havlíčkovy sady, Anfang des 20. Jahrhunderts. *Vysoké Mýto. Havlíčkovy sady.* Ansichtskarte, koloriert. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 19A-2310. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 52: Blick durch die Förster-Gasse zu der Laurentiuskirche, ca. 1907. Ferdinand A. Brožek. Foto, Höhe 125 mm, Breite 157 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-1030. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 53: Stadt von Westen vom neuen Bürgerbrauhaus, vor 1910. Jan Popelka. Foto, Höhe 128 mm, Breite 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-5052. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 54: Südliche und westliche Seite des Marktplatzes vom Turm des Gebäudes der Bezirksvertretung, ca. 1910. Foto, Höhe 124 mm, Breite 172 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-62. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 55: Nordöstliche Ecke des Marktplatzes, ca. 1910. Foto, Höhe 132 mm, Breite 179 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-76. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 56: Blick vom Turm des Prager Tores zum Marktplatz, 1. Viertel des 20. Jahrhunderts. Foto, Höhe 120 mm, Breite 163 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-65. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 57: Leitomischler Vorstadt vom Turm der Laurentiuskirche, 1913. Foto, Höhe 123 mm, Breite 159 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-91. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 58: Projekt der Villa Charvát, 1910. *Návrh villy P. V. Charváta ve Vysokém Mýtě.* Jan Kotěra. Kopie der Baupläne, Höhe 500 mm, Breite 640 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22F-551. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 59: Stadt von Süden vom Blahovský-Bach (Nejzbach), vor 1918. Jan Popelka. Foto, Höhe 115 mm, Breite 163 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4999. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 60: Nordwestlicher Teil des Marktplatzes, ca. 1920. Josef Králík. Foto, Höhe 90 mm, Breite 138 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-625. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 61: Blick vom Prager Tor zu der Grünanlage Havlíčkovy sady, ca. 1920. Jaroslav Škorpil. Foto, Höhe 180 mm, Breite 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-923. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 62: Luftaufnahme der Stadt von Südwesten, 1923. *Pohledy s letadla, č. 232. Vysoké Mýto.* Schwarzweiße Ansichtskarte. Herausgegeben von Klub čsl. turistů v Praze, 1930. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-3622. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 63: Komenský-Straße mit dem neu gebauten Theatergebäude, 1925. Josef Králík. Foto, Höhe 85 mm, Breite 135 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-316. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 64: Spätgotisches Portal des Hauses Nr. 206 am Marktplatz, ca. 1930. Foto, Höhe 127 mm, Breite 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-164. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 65: Stadt von Südosten vom Dráby-Wald, ca. 1930. Jan Popelka. Foto, Höhe 115 mm, Breite 160 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-5000. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 66: Blick vom Marktplatz zur Leitomischler Vorstadt, vor 1930. Josef Králík. Foto, Höhe 90 mm, Breite 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-178. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 67: Kasernengebäude in der Leitomischler Vorstadt von Südosten, 1930. Jan Popelka. Foto, Höhe 85 mm, Breite 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-5137. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 68: Alte Bebauung in der Chotzner Vorstadt, vor 1930. Josef Králík. Foto, Höhe 87 mm, Breite 135 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-227. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 69: Gewerbegebiet in der Prager Vorstadt, vor 1930. Josef Králík. Foto, Höhe 84 mm, Breite 135 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-264. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 70: Bahnhof, 1930. Jan Popelka. Foto, Höhe 126 mm, Breite 166 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-1201. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 71: Vrchlický-Gasse, vor 1930. Foto, Höhe 87 mm, Breite 135 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-180. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 72: Blick durch die Hus-Straße zum Stadtzentrum, 1930. Jan Popelka. Foto, Höhe 115 mm, Breite 157 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-97. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 73: Hus-Straße. 1930. Jan Popelka. Foto, Höhe 115 mm, Breite 157 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-98. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 74: Stadt von Osten (Nordosten) von der Anhöhe Vinice (Weinberg), 1934–1935. Schwarzweiße Ansichtskarte. Herausgegeben von Jan Procházka, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-799.

Abb. Nr. 75: Städtische Sparkasse im funktionalistischen Baustil am Marktplatz, 1934. Josef Lukeš. Foto, Höhe 171 mm, Breite 227 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-1126. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 76: Öffentliches Schwimmbad Tyršova veřejná plovárna, 1935. Foto, Höhe 90 mm, Breite 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-6850. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 77: Komenský-Straße, 1938. Jan Popelka. Foto, Höhe 115 mm, Breite 155 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-7846. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 78: Stadt von der Chotzner Vorstadt, ca. 1938. Jan Popelka. Foto, Höhe 105 mm, Breite 155 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4963. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 79: Gebäude der neuen bürgerlichen Bierbrauerei in der Prager Vorstadt, ca. 1938. Jan Popelka. Foto, Höhe 120 mm, Breite 170 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-5143. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 80: Mühle Visnarov (Wiesnermühle) am östlichen Stadtrand, 1938. Jan Popelka. Foto, Höhe 115 mm, Breite 158 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4845. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 81: Einmündung der Neruda-Gasse zum Marktplatz, 1943. Jan Popelka. Foto, Höhe 140 mm, Breite 90 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-6961. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 82: Andělská-Gasse, 1945. Jan Popelka. Foto, Höhe 95 mm, Breite 160 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4951. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 83: Teil der Stadt von Norden vom Bučkův kopec (Buček-Hügel), 1950. Jan Popelka. Foto, Höhe 90 mm, Breite 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4986. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 84: Mariensäule (Pestsäule) am Přemysl-Otakar-II.-Platz, ca. 1950. Jan Popelka. Foto, Höhe 88 mm, Breite 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4985. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 85: Modell der Siedlung beim Friedhof, 50er Jahre des 20. Jahrhunderts. Anonymus. Das Modell aus Pappkarton und Karton ist auf einer Holzplatte im Ausmaß von 1200 × 900 mm angebracht. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 2D-6. Foto Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 86: Luftaufnahme des Stadtkerns, 60er Jahre des 20. Jahrhunderts. Josef Teplý. Foto, Höhe 128 mm, Breite 170 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-8615. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 87: Modell der Siedlung in der Vorstadt Pražské Předměstí, 1965. Anonymus. Foto, Höhe 115 mm, Breite 175 mm. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, Karton 654, Inv.-Nr. 6338. Foto Robert Šimůnek.

Abb. Nr. 88: Vorstadt Pražské Předměstí vom Turm des Stadttores Pražská brána, 1967. Josef Teplý. Foto, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-1964. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 89: Ledajaks-Haus am Platzl Prasečí rynek genannt, ca. 1970. František Schejbal. Foto, Höhe 180 mm, Breite 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-3221. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 90: Stadt von Nordwesten, ca. 1970. Josef Teplý. Foto, Höhe 90 mm, Breite 227 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-8603. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 91: Nordöstliche Marktplatzecke, 1973. Josef Teplý. Foto, Höhe 175 mm, Breite 235 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2005. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 92: Baugelände der neuen Post, 1973. Josef Teplý. Foto, Höhe 175 mm, Breite 235 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2009. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 93: Neue Post und Turm des Stadttores Choceňská brána, 1975. Jiří Černý. Foto, Höhe 183 mm, Breite 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-8521. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 94: Ursprüngliches Aussehen des wichtigsten Straßendurchzuges durch die Stadt, 1974. Pavel Rajm. Foto, Höhe 120 mm, Breite 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2047. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 95: Luftaufnahme des Nationalbetriebes Karosa, ca. 1973. Josef Teplý. Foto, Höhe 180 mm, Breite 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2075. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 96: Luftaufnahme eines Teils des historischen Stadtkerns und eines Teils der Vorstadt Choceňské Předměstí, 70er Jahre des 20. Jahrhunderts. Josef Teplý. Foto, Höhe 182 mm, Breite 242 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-8678. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 97: Pražská-Straße und Stadtkern von Westen, 1978. Josef Teplý. Foto, Höhe 120 mm, Breite 183 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-8581. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 98: Komenský-Straße mit dem Geburtshaus von Herme-negild Jireček, vor 1979. Josef Teplý. Foto, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2165. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 99: Bau der Siedlung Družba in der Vorstadt Litomyšlské Předměstí, 1977. Foto, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2688. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 100: Gemauerte Wohnhäuser in der Siedlung Družba, 1977. Foto, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2690. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 101: Neuer Wohnungsbau in der Rokycana-Straße in der Vorstadt Pražské Předměstí, 1977. Jiří Černý. Foto, Höhe 130 mm, Breite 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-2693. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 102: Straßenkreuzung in der Vorstadt Pražské Předměstí nach dem Bau der neuen Durchgangsstraße, ca. 1984. Jiří Jareš. Foto, Höhe 125 mm, Breite 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4220. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 103: Hochhaus des Nationalbetriebes Karosa in der Vorstadt Pražské Předměstí, 1985. Foto, Höhe 130 mm, Breite 182 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-4337. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 104: Bau von Plattenhäusern am Blahovský-Bach (Nejzbach), 1991. Stanislav Loskot. Foto, Höhe 180 mm, Breite 130 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22D-12832. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 105a: Stadt von Norden vom Fuß des Bučkův kopec (Buček-Hügel), 2020. Vojtěch Barcal. Digitalfoto. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 105b: Stadt von Südwesten von dem Dorf Vanice, 2020. Vojtěch Barcal. Digitalfoto. Archiv des Autors.

Abb. Nr. 105c: Stadt von Südosten von der Anhöhe Dráby, 2020. Vojtěch Barcal. Digitalfoto. Archiv des Autors.

Kartenblatt Nr. 1

Karte Nr. 1: Hohenmauth und Umgebung auf der Karte von Böhmen von Johann Christoph Müller aus dem Jahre 1720. *Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adjunctis ... Joh: Christoph: Müller ... A:C:M.DCC. XX. Michael Kaulfer sculpsit Augusta Vind.* Kupferstich, grafischer Maßstab [1 : 132 000], Sektion XIV, XV, Höhe 465 mm, Breite 540 mm, Ausschnitt. Kartensammlung des Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Sign. MSHU-MAP-A-11. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdíby.

Karte Nr. 2: Hohenmauth und Umgebung auf der Karte des Chrudimer Kreises von Franz Jakob Heinrich Kreybich aus dem Jahre 1833. *Charte vom Chrudimer Kreise des Königreiches Böhmen, nach zuverlässigen geographischen Hilfsmitteln neu bearbeitet von Fr. Jac. Heinrich Kreybich. Prag, C. W. Enders.* Kupferstich, grafischer Maßstab [1 : 241 000], Höhe 380 mm, Breite 480 mm, Ausschnitt. Kartensammlung des Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Sign. MSHU-MAP-A-268. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdíby.

Karte Nr. 3: Hohenmauth und Umgebung auf der Spezialkarte der III. militärischen Landesaufnahme aus dem Jahre 1880. Blatt *Hohenmauth und Leitomischl, Zone 6, Col. XIV*, Heliogravüre, 1 : 75 000, Höhe 380 mm, Breite 495 mm, Ausschnitt. Kartensammlung des Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Sign. MSHU-MAP-C-1129. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdíby.

Kartenblatt Nr. 2

Karte Nr. 4: Hohenmauth und Umgebung auf der Karte der I. militärischen Landesaufnahme von Böhmen aus den Jahren 1780–1783. Handschriftliche kolorierte Karte, grafischer Maßstab [1 : 28 800], Sektion Nr. 149, Höhe des Blattes 408 mm, Breite 618 mm, Ausschnitt. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reproduktion Labo-ratoř geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Kartenblatt Nr. 3

Karte Nr. 5: Plan des Stadtkerns, 1816. *Plan über Erbauung eines neuen Stücks Straße von 309 Kurentklaffer durch die K. Leibgedingstadt Hohenmauth in Chrudimer Kreise.* Karl Knorr (1816), Nachzeichnung von Jan Balcar 1888. Bleistiftzeichnung, Höhe 390 mm, Breite 460 mm, ohne Maßstab. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Archiv, Fonds František Hyksa, Inv.-Nr. 179, Karton 5. Scan Martin Štěpán.

Kartenblatt Nr. 4

Karte Nr. 6: Plan der Wasser- und Kanalisierungsleitungen, 1828. *Situations-Plan A der K. Leibgedingstadt Hohenmauth Chrudimer Kreises ohne den Vorstädten Behufs der Stadtpflasterung. / Aufgenommen im Jahre 828.* Karl Knorr. Handschriftliche kolorierte Karte, Höhe 500 mm, Breite 705 mm, Maßstab in Wiener Klaffern. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, nicht inventarisiert. Scan Jan Košek.

Kartenblatt Nr. 5

Karte Nr. 7: Kaiserliches Pflichtexemplar der Karte des Stablen Katasters der Stadt Hohenmauth aus dem Jahre 1839. Blatt VII, XII. Kolorierte Lithografie, grafischer Maßstab [1 : 2880], Höhe des Blattes 526 mm, Breite 658 mm, Ausschnitt. Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha, Sign. B2a/C6/8959. Scan Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha.

Kartenblatt Nr. 6

Karte Nr. 8: Hohenmauth und Umgebung auf der Karte der II. militärischen Landesaufnahme von Böhmen aus den Jahren 1852–1853. Reambuliert nach 1868 (Reambulierung nicht angeführt). Handschriftliche kolorierte Karte, grafischer Maßstab [1 : 28 800], Sektion Nr. IX/10, östliche Colonne, Höhe des Blattes 527 mm, Breite 527 mm, Ausschnitt. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reproduktion Laboratoř geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Kartenblatt Nr. 7

Karte Nr. 9: Stadtplan, 1882. *Úplný plán král. věn. města Vysokého Mýta.* Anonymus (nur Druck und Verlag angeführt: *Tiskem a nákladem A. Tůmy ve Vysokém Mýtě, 1882*). Farblithografie, Höhe 325 mm, Breite 633 mm, ohne Maßstab [1 : 2880]. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysokého Mýta, nicht inventarisiert. Scan Jan Košek.

Kartenblatt Nr. 8

Karte Nr. 10: Stadtplan, nach 1882–1888. *Plán Vysokého Mýta.* Anonymus. Handschriftlicher kolorierter Plan, Höhe 450 mm, Breite 560 mm, ohne Maßstab. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22F-540. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 9

Karte Nr. 11: Stadtplan, ca. 1907. *Plán král. věnného města Vysokého Mýta. Kreslil Jan Podhajský, t. č. náměstek starostův. Nákladem knihkupectví Josefa Kunce ve Vysokém Mýtě.* Farbdruck, Höhe 590 mm, Breite 545 mm, ohne Maßstab. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysokého Mýta, nicht inventarisiert. Scan Jan Košek.

Kartenblatt Nr. 10

Karte Nr. 12: Karte der Bezirkshauptmannschaft Hohenmauth, 1907. *Mapa okresní politické správy Vysokého Mýta.* Josef Dmych. Farbdruck, Höhe 590 mm, Breite 545 mm, Maßstab 1 : 100 000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22F-378. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 11

Karte Nr. 13: Hohenmauth und Umgebung auf der Karte der III. militärischen Landesaufnahme, ca. 1917–1918 (ohne Datierung). Druck, Blatt Nr. 4056/2, grafischer Maßstab [1 : 25 000], Höhe des Blattes 550 mm, Breite 700 mm, Ausschnitt. Kartensammlung des Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Sign. MSHU-MAP-C-1766. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdiby.

Kartenblatt Nr. 12

Karte Nr. 14: Stadtplan, 1936. *Plán města Vysokého Mýta.* Bohumír Třasák. Farbdruck, Höhe 598 mm, Breite 565 mm, ohne Maßstab. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysokého Mýta, nicht inventarisiert. Scan Jan Košek.

Kartenblatt Nr. 13

Karte Nr. 15: Stadtplan, 1943. *Hohenmauth (Vysoké Mýto).* 4056. [Landesvermessungsamt Böhmen u. Mähren]. Farbdruck, Höhe 385 mm, Breite 430 mm, Maßstab 1 : 10 000. Kartensammlung des Historický ústav AV ČR, Sign. MSHU-MAP-B-930. Scan Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdiby.

Kartenblatt Nr. 14

Karte Nr. 16: Gebietsplan der Stadt, 1948. *Rozborové plány města Vysokého Mýta 18. Náčrt určovacího plánu. Červenec 1948. Reprodukováno v reprodukčním ústavu ministerstva financí v Praze v roce 1949.* Ladislav Machoň. Farbdruck, Höhe 610 mm, Breite 615 mm, [Maßstab 1 : 5000]. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysokého Mýta, nicht inventarisiert. Scan Jan Košek.

Kartenblatt Nr. 15

Karte Nr. 17: Strukturelle Analysen der Bebauung in den Vorstädten Pražské und Litomyšlské Předměstí, 1968. *Koncepce přestavby Vysokého Mýta.* Stavoprojekt Hradec Králové – Urbanistický ateliér Hradec Králové. Leiter und verantwortlicher Projektant Ing. arch. L. Potůček, 1968. Farbdruck, Höhe 295 mm, Breite 720 mm, Maßstab 1 : 2880. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, Karton 657, Inv.-Nr. 6358. Scan Jan Košek.

Karte Nr. 18: Konzept zur Flächennutzung in den Vorstädten Pražské und Litomyšlské Předměstí, 1968. *Koncepce přestavby Vysokého Mýta.* Stavoprojekt Hradec Králové – Urbanistický ateliér Hradec Králové. Leiter und verantwortlicher Projektant Ing. arch. L. Potůček. Farbdruck, Höhe 295 mm, Breite 720 mm, Maßstab 1 : 2880. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, Karton 657, Inv.-Nr. 6358. Scan Jan Košek.

Kartenblatt Nr. 16

Karte Nr. 19: Städtischer Gebiets-Richtlinienplan, 1970. *Vysoké Mýto. Směrný územní plán.* Architekt L. Reml, SÚRPMO. Farbdruck, Höhe 1210 mm, Breite 960 mm, Maßstab 1 : 5000. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysokého Mýta, nicht inventarisiert. Scan Jan Košek.

Kartenblatt Nr. 17

Karte Nr. 20: Stadtplan, 1982. *Vysoké Mýto – mapa čísel popisných.* Anonymus. Farbdruck, Höhe 770 mm, Breite 623 mm, Maßstab 1 : 5000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22F-383. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 18

Karte Nr. 21: Plan der Denkmalzone, 1986. *Mapa památkové zóny města Vysokého Mýta.* Geodézie, n. p. Pardubice. Farbdruck, Höhe 590 mm, Breite 425 mm, Maßstab 1 : 2000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22F-372. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 19

Karte Nr. 22: Gebietsplan der Stadt, 2015. *Vysoké Mýto – územní plán. Právní stav po změně č. 2. Hlavní výkres. Urbanistická koncepce. Koncepce uspořádání krajiny.* Verantwortliche Projektantin Ing. arch. Ivana Petřů, Atelier AURUM s. r. o. Pardubice. Maßstab 1 : 5000. Ausschnitt. © Městský úřad Vysokého Mýta, 2020.

Kartenblatt Nr. 20

Karte Nr. 23: Vertikale Luftaufnahme von Vysokém Mýtě, 1937. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, Sign. Nr. 87.07747. Die Luftaufnahme gewährte VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Kartenblatt Nr. 21

Karte Nr. 24: Vertikale Luftaufnahme von Vysokém Mýtě, 1957. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, Sign. Nr. 86.00969. Die Luftaufnahme gewährte VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Kartenblatt Nr. 22

Karte Nr. 25: Vertikale Luftaufnahme von Vysokém Mýtě, 1976. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, Sign. Nr. 15462. Die Luftaufnahme gewährte VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Kartenblatt Nr. 23

Karte Nr. 26: Vertikale Luftaufnahme von Vysokém Mýtě, 1993. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků, Sign. Nr. 01748. Die Luftaufnahme gewährte VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Kartenblatt Nr. 24

Karte Nr. 27: Vertikale Luftaufnahme von Vysokém Mýtě, 2018. Kartenunterlage – Ortofoto ČR, 2018 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.

Kartenblatt Nr. 25

Abb. Nr. 106a–i: Hausbesitzer und Veränderungen in der Bebauung des Marktplatzes, 1600–1924. *Přehled majitelů domů na náměstí ve Vysokém Mýtě v jednotlivých stoletích od r. 1600–1924. Dle náčrtů okresního soudce Jana Balcara v jeho historii o náměstí ve Vys. Mýtě sestavil a mapkami opatřil učitel v. v. Jan Balcar, otec autora.* Kolorierte Federzeichnungen, 9 Blatt, (einheitliche) Höhe 200 mm, Breite 330 mm, Maßstab 1 : 1000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Archiv, Fonds František Hyksa, Inv.-Nr. 179, Karton 5. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 26

Karte Nr. 28a: Plan im Negativ von Vysokém Mýtě und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und den Häuserblöcken gemäß der Karte der II. militärischen Landesaufnahme von Böhmen aus den Jahren 1852–1853, reambuliert nach 1868, Sektion Nr. IX/10, östliche Colonne. Rekonstruktionskarte von Eva Semotanová, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Karte Nr. 28b: Plan im Negativ von Vysokém Mýtě und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und den Häuserblöcken zu Beginn des 21. Jahrhunderts mit Heranziehung gegenwärtiger digitaler Daten vom Geoportál Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Rekonstruktionskarte von Eva Semotanová, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Karte Nr. 28c: Digitalmodell des Gebietes von Vysokém Mýtě und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und den Häuserblöcken gemäß der Karte der II. militärischen Landesaufnahme von Böhmen aus den Jahren 1852–1853, reambuliert nach 1868, Sektion Nr. IX/10, östliche Colonne. Rekonstruktionskarte von Eva Semotanová, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Karte Nr. 28d: Digitalmodell des Gebietes von Vysokém Mýtě und Umgebung mit eingetragenem Stadtgrundriss und den Häuserblöcken zu Beginn des 21. Jahrhunderts mit Heranziehung gegenwärtiger digitaler Daten vom Geoportál Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Rekonstruktionskarte von Eva Semotanová, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Kartenblatt Nr. 27

Karte Nr. 29: Landschaftsschema von Hohenmauth und Umgebung in der Mitte des 19. Jahrhunderts. Rekonstruktionskarte von Eva Semo-

tanová, Besprechung mit Vojtěch Barcal, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Kartenblatt Nr. 28

Karte Nr. 30: Entwicklung des Grundstückbesitzes der Stadt Hohenmauth bis 1848. Rekonstruktionskarte von Jana Vojtíšková, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Kartenblatt Nr. 29

Karte Nr. 31: Hohenmauth in der Mitte des 19. Jahrhunderts. Vektografik der Karte des Stablen Katasters 1 : 2500. Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Kartenblatt Nr. 30

Karte Nr. 32: Administrative Entwicklung der Stadt Vysoké Mýto 1850–2019. Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Kartenblatt Nr. 31

Karte Nr. 33: Entwicklung der Gebietsverwaltung von Vysokém Mýtě 1850–2019. Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Kartenblatt Nr. 32

Karte Nr. 34: Langfristige Veränderungen in der Flächennutzung im Gebiet von Vysokém Mýtě 1845–2010. Rekonstruktionskarte von Přemysl Štych, kartographische Bearbeitung Přemysl Štych.

Kartenblatt Nr. 33

Karte Nr. 35: Entwicklung der Industrie, des Verkehrs und der Landschaft im Gebiet von Vysokém Mýtě von der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zur Mitte des 20. Jahrhunderts. Rekonstruktionskarte von Tomáš Burda, kartographische Bearbeitung Petra Jílková.

Kartenblatt Nr. 34

Abb. Nr. 107: Stadt von Nordosten auf dem ehemaligen Altargemälde aus der Kirche der hl. Dreifaltigkeit, 1745. Anonymus. Öl, Höhe 1970 mm, Breite 1200 mm, Ganzheit und Detail. Římskokatolická farnost – děkanství Vysokého Mýta, ohne Inventarnummer. Foto Jaroslav Blajda.

Kartenblatt Nr. 35

Abb. Nr. 108: Stadt von Norden am Motivbild aus Knířov, 1775. Anonymus. Öl, Höhe 1705 mm, Breite 1070 mm, Ganzheit und Detail. Římskokatolická farnost – děkanství Vysokého Mýta. Foto Jaroslav Blajda.

Kartenblatt Nr. 36

Abb. Nr. 109: Ideale Stadtansicht von Nordosten, 17. Jahrhundert. Josef Šembera, 1843. Federzeichnung mit Aquarellfarben koloriert, Höhe 345 mm, Breite 488 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 19A-230. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 110: Stadt von Nordosten, vor 1845. Josef Šembera. Kolorierte Federzeichnung, Höhe 336 mm, Breite 479 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 19A-231. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 37

Abb. Nr. 111: Vedute der Stadt von Norden, 1805. *Die koenigl. Leibgedingstadt Hohemaut im Chrudimer Kreise vom Norden. J. V. 1805.* Johann Venuto. Kolorierte Federzeichnung, Höhe 307 (265) mm, Breite 483 (440) mm. Österreichische Nationalbibliothek, Wien, Inv.-Nr. Z20804680X. Scan Österreichische Nationalbibliothek, Wien.

Kartenblatt Nr. 38

Abb. Nr. 112: Vedute der Stadt von Nordosten, Brand am 14. Juni 1816. *Brand der k. Leibgedingstadt Hohenmauth am 14. Juny, 1816, welcher nebst dem Rathause, Fleischbänken, Gemeind-Brau- u. Spritzenhaus, Wasser u. Wachthürme sammt beiden Stadtuhren die Becker u. Judenläden, einen k. k. Kavallerie Stall, die Schiessstadt mit 180 bürgerlichen Hausern auf 3 Ringseiten u. in 8 Gäsen in der Stadt u. 25 Wohngebäude mit 11 Scheuern auf der Prager Vorstadt verzehret.* Josef Šembera („*Jos. Schembera fecit*“). Grafik, Höhe 385 mm, Breite 465 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 19A-39. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Abb. Nr. 113: Vedute der Stadt von Nordosten, Brand am 14. Juni 1816. *Brand der k. Leibgedingstadt Hohenmauth am 14. Juny 1816.* Josef Šembera („*Jos. Schembera fecit*“). Handschriftliche kolorierte Radierung, Höhe 313 mm, Breite 428 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 19A-40. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 39

Abb. Nr. 114: Südseite des Marktplatzes, 1838. Antonín Schauer. Öl auf Holz, Höhe 1040 mm, Breite 1620 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 19A-865. Foto Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Kartenblatt Nr. 40

Abb. Nr. 115a–p: Ansichtskarten der Stadt Vysoké Mýto (Hohenmauth), 1898–1935. Scan Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – a: *Pozdrav z Vysokého Mýta, Vysoké Mýto r. 1858*, Anfang des 20. Jahrhunderts. Postkarte, koloriert. Herausgegeben Buchhandlung von František Čermák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-743. – b: *Vysoké Mýto*, Prager Vorstadt und im Hintergrund die Türme der Altstadt – des Prager Tores, der alten Post und des Chotzner Tores, 1910. Ansichtskarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák,

Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-759. – c: *Vysoké Mýto*, Blick aus dem Fenster des Restaurants U Tejnorů in Richtung Laurentiuskirche, 1916. Schwarzweiße Ansichtskarte. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-892. – d: *Pozdrav z Vys. Mýta*, Teil des Marktplatzes vom Turm des Prager Tores, 1898. Schwarzweiße Ansichtskarte. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-937. – e: *Vysoké Mýto, Náměstí*, Ostseite des Přemysl-Otakar-II.-Marktplatzes mit dem Rathaus und dem Gerichtsgebäude, 1902. Schwarzweiße Postkarte. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-947. – f: *Vysoké Mýto, Žižkova ulice*, Blick durch die Žižka-Straße mit Villen im Jugendstil in Richtung Kaserne und Eisenbahnhaltestelle, Anfang des 20. Jahrhunderts. Schwarzweiße Postkarte. Herausgegeben von Anonymus, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-954. – g: *Vys. Mýto*, Stadtkern aus dem Fenster der Mühle in der Chotzner Vorstadt, Anfang des 20. Jahrhunderts. Ansichtskarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-983. – h: *Pozdrav z Vys. Mýta*, Stadtansichten und ihre Denkwürdigkeiten mit Beschriftungen – Laurentiuskirche, Marktplatz, Wasserturm, Leitomischler Vorstadt, Prager Vorstadt (*Chrám sv. Vavřince, Pohled na náměstí, Vodárenská věž, Litomyšlské předměstí, Pražské předměstí*), Anfang des 20. Jahrhunderts. Postkarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-1125. – i: *VYSOKÉ MÝTO, Botanická zahrada*; botanischer Garten, der hier als eine der Grünanlagen um die Stadtmauer herum angelegt wurde, und die Klosterbastei, Anfang des 20. Jahrhunderts. Ansichtskarte, koloriert. Herausgegeben von Anonymus, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-1129. – j: *Vysoké Mýto / Letos přijdem / Kasárna c. k. pěšího pluku čís. 98*, 1907. Kaserne des k. k. Infanterieregiments Nr. 98, Postkarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-1132. – k: *Vysoké Mýto, C. k. pluk pěší zemské obrany čís. 30*, k. k. Landwehr-Infanterieregiment Nr. 30, 1903. Postkarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-1684. – l: *Vysoké Mýto. Limperka*, Stadtteil Limperka (Limberg, Lindenberk) in der Chotzner Vorstadt von Osten, Anfang des 20. Jahrhunderts. Ansichtskarte, koloriert. Herausgegeben von Josef Kunc, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-1994. – m: *Vysoké Mýto, Pražské předměstí*, Prager Straße, im Vordergrund das Jedlička-Haus, abgerissen beim Bau des neuen Straßendurchzuges in den 70er Jahren des 20. Jahrhunderts, hinten Prager Tor und Turm der alten Post, Anfang des 20. Jahrhunderts. Ansichtskarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-2504. – n: *Vysoké Mýto. Ústecká třída*, Blick durch die Ústecká-Straße in der Chotzner Vorstadt in Richtung Stadt, Anfang des 20. Jahrhunderts. Ansichtskarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-2508. – o: *Vysoké Mýto. Partie od choceňské věže*, Chotzner Vorstadt vom Chotzner Tor, Anfang des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Anonymus, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-2574. – p: *Pozdrav z Vys. Mýta*, einige Gebäude in der Stadt – Laurentiuskirche, Hotel Pošta (Post), Leitomischler Tor, Chotzner Turm, Prager Tor (*kostel sv. Vavřince, Hotel Pošta, Litomyšlská brána, Choceňská věž (Karaska), Pražská brána*), Anfang des 20. Jahrhunderts. Postkarte, koloriert. Herausgegeben von Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 22E-3561.

Hinterseite des Umschlages

Abb. Nr. 116: Blatt mit sieben Stadtansichten, 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts. *Vysoké Mýto*. Anonymus. Lithografie, Höhe 505 mm, Breite 665 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Inv.-Nr. 19A-1390. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Detailed list of maps, plans and pictures of volume no. 33 – Vysoké Mýto

Compiled by Vojtěch Barcal, Tomáš Burda, Eva Semotanová, Robert Šimůnek, Přemysl Štych, Jan Vojtíšek, Jana Vojtíšková

Cover

Picture no. 1: The coat of arms of the town of Vysoké Mýto as of 2021. Graphic design by Petr Tomas.

Picture no. 2: An ideal view of Vysoké Mýto from the northeast, 17th century. *Vysoké Mýto v sedmnáctém století* (added later). Josef Šembera, approx. 1842. Lithography, height 100 mm, width 165 mm. Published as an appendix: ŠEMBERA, Alois Vojtěch: *Vysoké Mýto. Královské věnné město v Čechách*. Olomouc 1845. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-229. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Text sheets

Picture no. 3: A seal of the town of Vysoké Mýto, 1362. Copy: + S. *BVRGENSIVM . DE CIVITATE HOMUTE*. Wax natural colors, shield shaped seal, 62 x 66 mm. National archives, Archiv České koruny, inv. no. 837. Photo by Národní archiv.

Picture no. 4: A matrix of the great seal of the town of Vysoké Mýto, early 16th century. Copy: *sigillum + civitatis • alte • mute* +. Silver, diameter 45 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22J-99. Photo by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 5: A reconstruction model of Vysoké Mýto in the Middle Ages. An anonymous author, approx. late 19th century. A cardboard

model on a wooden board of dimensions 875 x 875 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 2D-5. Photo by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 6: Fragments of stone decorations from a vanished Minorite monastery, 14th century (2020). Vojtěch Barcal. A digital photograph. Author's archives.

Picture no. 7: Vysoké Mýto, approx. the 1730s. *Hohemaut*. Friedrich Bernhard Werner. A photograph of an original pen-and-ink drawing destroyed during the Second World War. A glass board, height 180 mm, width 240 mm. Archiv Štenc, Praha, negative no. 46761d-4365. Scanned by Archiv Štenc, Praha.

Picture no. 8: A view of the town from the southeast before the fire in 1774 (1813). *Prospect der K. K. Leibgedingstadt Hohenmauth, wie sie vor der grossen Feuersbrunst bestanden ist, welche im Jahre 1774 die Stadt samt dem größten Theil der Vorstaedte eingeaeschert hat ....* Josef Šembera (*„Josephus Schembera 1813“*). A coloured pen-and-ink drawing, height 225 mm, width 335 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-178. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 9: A view of the town from the southeast, 1813. *Prospect der Stadt Hohenmauth von der Südostseite. Aufgenommen im Jahr 1813 von Josef Schembera*. Pen-and-ink drawing, height 290 mm, width 465 mm, a cut-out. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-184. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 10: The so-called Vodárenská Bastion, 1812. *Der Waserthurm in Hohenmauth nach der Natur gezeichnet v. Jos. Schembera 1812*. Pen-and-ink drawing, height 310 mm, width 470 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-180. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 11: A view of the Litomyšlská Gate barbican and a bell tower with a gate to the cemetery by the Holy Trinity Church, 1814. *Eine Partie aus Hohenmauth Chrud. Kreises. / Nach der Natur gezeichnet und ausgearbeitet von Joseph Schembera in 1814*. An ink wash painting, height 290 mm, width 450 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-177. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 12: A bell tower and a gate to the cemetery by the Holy Trinity Church, 1823. Josef Šembera (*„Josef Šembera 1823“*). An ink wash painting, height 290 mm, width 450 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-144. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 13: An arch of triumph in the Pražské Suburb pictured in the direction to the town, 1833. *Stadt Hohenmauth, Chrud. Kr. / Einfahrt in die Prager Vorstadt, am 22. September*. Josef Šembera (*„Josef Schembera“*). A lithography, height 227 mm, width 294 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-67. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 14: An arch of triumph in the Litomyšlské Suburb pictured in the direction away from the town, 1833. *Stadt Hohenmauth, Chrud. Kr. / Ausfahrt aus der Leitomischler Vorstadt, am 22. Septbr*. Josef Šembera (*„Josef Schembera“*). A lithography, height 227 mm, width 294 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-66. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 15: A view of the Malé Mlýny mill in the Pražské Suburb, before 1843. *Malé Mlýny ve Vysokém Mýtě*. Josef Šembera (*„Kreslil a ryt Jos. Šembera“*). A lithography, height 210 mm, width 270 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-68. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 16: Sketches of towers and churches in Vysoké Mýto, approx. 1843. Josef Šembera. A pen-and-ink drawing, height 133 mm, width 345 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-86. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 17: The Klášterská Bastion, 1862. *Klásterská bašta v roce 1862*. An anonymous author. A piece of graphic art, height 95 mm, width 68 mm. Published as an appendix to: JIREČEK, Hermenegild: *Královské věnné město Vysoké Mýto*. Obraz místopisný, dějepisný, životopisný i statistický. Vysoké Mýto 1884. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, shelf mark C 11. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 18: The square, 1863. Julius Menzel. A photograph, height 290 mm, width 330 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1248. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 19: A view from the square towards the Litomyšlská Gate, 1871. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 165 mm, width 121 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-12. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 20: The northeastern corner of the square, approx. 1871. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 105 mm, width 159 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-14. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 21: The southwestern corner of the square, before 1876. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 122 mm, width 164 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. č 22D-15. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 22: The southwestern corner of the square, 1890. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 122 mm, width 164 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-16. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 23: The secondary school ('realschule'), the 1870s. *Die Haupt und Realschule zu Hohenmauth – Hlavní a reální škola ve Vysokém Mýtě*. A. Hüttel. A piece of graphic art, height 600 mm, width 440 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, archives, no inv. no. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 24: Proposal of regothization of the Church of St. Lawrence, 1878. *Děkanský chrám ve Vysokém Mýtě: Podle plánu Frant. Schmoran-*

ze upravil Josef Škorpil. A photo-lithography, height 150 mm, width 355 mm. Published as an appendix to: JIREČEK, Hermenegild: *Královské věnné město Vysoké Mýto*. Obraz místopisný, dějepisný, životopisný i statistický. Vysoké Mýto 1884. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, shelf mark C 11. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 25: A view through Försterova Street towards the Church of St. Lawrence, approx. 1880. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 100 mm, width 142 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1034. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 26: Zdonínská Street (today's Komenského) in the Litomyšlské Suburb, 1880. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 158 mm, width 110 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-10. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 27: A view from the square towards the Pražská Gate, before 1882. A photograph, height 115 mm, width 162 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-27. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 28: The Pražská Gate, before 1882. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 100 mm, width 137 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-26. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 29: Remains of the town fortification system and the old deanery building, before 1880. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 205 mm, width 260 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1018. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 30: The general public hospital, approx. 1880. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 248 mm, width 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1011. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 31: The Church of St. Lawrence before the Neo-Gothic modification, 1886. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 226 mm, width 277 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1021. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 32: The Church of St. Lawrence and the grammar school, approx. 1887. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 248 mm, width 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1024. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 33: A double choir loft in the Church of St. Lawrence, 1888. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 195 mm, width 247 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1255. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 34: The Church of St. Lawrence during the renovation of the western façade, approx. 1892. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 235 mm, width 205 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1025. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 35: The Choceňské Suburb, approx. 1884. Josef Králík. A photograph, height 86 mm, width 113 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1174. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 36: The cemetery surrounding the Church of the Holy Trinity, 1890. A photograph, height 195 mm, width 247 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-929. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 37: Barracks for the 98th infantry regiment, 1892. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 121 mm, width 164 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-22. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 38: Cavalry barracks of the 2nd Landwehr regiment, 1892. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 222 mm, width 277 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-994. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 39: A view of the town centre from the southwest, approx. 1900. A photograph, height 180 mm, width 129 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22N-493. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 40: Tyršovo Square from the tower of the Pražská Gate, before 1900. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 100 mm, width 142 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1148. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 41: Old buildings in the Litomyšlské Suburb, before 1900. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 113 mm, width 153 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1189. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 42: The grammar school building, approx. 1900. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 248 mm, width 318 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-975. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 43: A Baroque house in Děkanská (today's Försterova) Street, before 1900. A photograph, height 120 mm, width 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-128. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 44: The so-called 'Bubňův House' (no. 107), 1903. Josef Králík. A photograph, height 116 mm, width 130 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1175. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 45: Žižkova Street (today's Gen. Závady), after 1900. A photograph, height 130 mm, width 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-100. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 46: Tomášek's brickworks in the Pražské Suburb, approx. 1900. Josef Králík. A photograph, height 95 mm, width 165 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1191. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 47: A view of the town from the north from the Králík's Meadow, 1903. Josef Králík. A photograph, height 113 mm, width 158 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1168. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 48: A view of the town from the south, approx. 1905. A photograph, height 125 mm, width 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4978. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 49: The Pražské Suburb as seen from the Pražská Gate, 1903. Josef Králík. A photograph, height 99 mm, width 145 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1176. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 50: Buildings in the Pražské Suburb, approx. 1905. A photograph, height 120 mm, width 170 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-129. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 51: Havlíčkovy Park, early 20th century. *Vysoké Mýto. Havlíčkovy sady.* A coloured postcard. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-2310. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 52: A view through Försterova Street towards the Church of St. Lawrence, approx. 1907. Ferdinand A. Brožek. A photograph, height 125 mm, width 157 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1030. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 53: A view of the town from the west from the building of the new town brewery, before 1910. Jan Popelka. A photograph, height 128 mm, width 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-5052. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 54: The southern and western side of the square as seen from the tower of the district prosecutor's office, approx. 1910. A photograph, height 124 mm, width 172 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-62. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 55: The northeastern corner of the square, approx. 1910. A photograph, height 132 mm, width 179 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-76. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 56: A view from the tower of the Pražská Gate towards the square, early 20th century. A photograph, height 120 mm, width 163 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-65. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 57: The Litomyšlské Suburb from the tower of the Church of St. Lawrence, 1913. A photograph, height 123 mm, width 159 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-91. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 58: A draft design of Charvát's villa, 1910. *Návrh villy P. V. Charváta ve Vysokém Mýtě.* Jan Kotěra. A copy of construction plans, height 500 mm, width 640 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22F-551. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 59: A view of the town from the south from the Blahovský Stream, before 1918. Jan Popelka. A photograph, height 115 mm, width 163 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4999. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 60: The northwestern section of the square, approx. 1920. Josef Králík. A photograph, height 90 mm, width 138 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-625. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 61: A view of the Havlíčkovy Park from the Pražská Gate, approx. 1920. Jaroslav Škorpil. A photograph, height 180 mm, width 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-923. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 62: An aerial view of the town from the southwest, 1923. *Pohledy s letadla, no. 232. Vysoké Mýto.* A black-and-white postcard. Published by Klub čsl. turistů v Praze, 1930. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-3622. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 63: Komenského Street with a new theatre building, 1925. Josef Králík. A photograph, height 85 mm, width 135 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-316. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 64: The late Gothic portal of house no. 206 in the square, approx. 1930. A photograph, height 127 mm, width 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-164. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 65: A view of the town from the southeast from the Dráby forest, approx. 1930. Jan Popelka. A photograph, height 115 mm, width 160 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-5000. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 66: A view of the Litomyšlské Suburb from the square, before 1930. Josef Králík. A photograph, height 90 mm, width 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-178. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 67: Army barracks in the Litomyšlské Suburb from the southeast, 1930. Jan Popelka. A photograph, height 85 mm, width 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-5137. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 68: Old buildings in the Choceňské Suburb, before 1930. Josef Králík. A photograph, height 87 mm, width 135 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-227. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 69: An industrial zone in the Pražské Suburb, before 1930. Josef Králík. A photograph, height 84 mm, width 135 mm. Re-

gionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-264. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 70: The train station, 1930. Jan Popelka. A photograph, height 126 mm, width 166 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1201. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 71: Vrchlického Street, before 1930. A photograph, height 87 mm, width 135 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-180. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 72: A view through Husova Street towards the centre, 1930. Jan Popelka. A photograph, height 115 mm, width 157 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-97. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 73: Husova Street, 1930. Jan Popelka. A photograph, height 115 mm, width 157 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-98. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 74: A view of the town from the east (northeast) from Vinice Hill, 1934–1935. A black-and-white postcard. Published by Jan Procházka, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-799.

Picture no. 75: The functionalistic building of the municipal savings bank in the square, 1934. Josef Lukeš. A photograph, height 171 mm, width 227 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1126. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 76: The Týrsova outdoor swimming resort, 1935. A photograph, height 90 mm, width 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-6850. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 77: Komenského Street, 1938. Jan Popelka. A photograph, height 115 mm, width 155 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-7846. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 78: A view of the town from the Choceňské Suburb, approx. 1938. Jan Popelka. A photograph, height 105 mm, width 155 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4963. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 79: Buildings of the new town brewery in the Pražské Suburb, approx. 1938. Jan Popelka. A photograph, height 120 mm, width 170 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-5143. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 80: The Visnarov mill in the eastern edge of the town, 1938. Jan Popelka. A photograph, height 115 mm, width 158 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4845. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 81: The corner of Nerudova Street and the square, 1943. Jan Popelka. A photograph, height 140 mm, width 90 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-6961. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 82: Andělská Street, 1945. Jan Popelka. A photograph, height 95 mm, width 160 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4951. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 83: A view of a part of the town from the north from Bučkův Hill, 1950. Jan Popelka. A photograph, height 90 mm, width 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4986. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 84: The Marian (plaque) column in Přemysla Otakara II Square, approx. 1950. Jan Popelka. A photograph, height 88 mm, width 140 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4985. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 85: A model of the housing estate by the cemetery, the 1950s. An anonymous author. A cardboard model placed on a wooden board of dimensions 1200 × 900 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 2D-6. Photo by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 86: An aerial view of the town centre, the 1960s. Josef Teplý. A photograph, height 128 mm, width 170 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-8615. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 87: A model of a housing estate in the Pražské Suburb, 1965. An anonymous author. A photograph, height 115 mm, width 175 mm. Státní oblastní archiv v Zámruku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, box 654, inv. no. 6338. Photo by Robert Šimůnek.

Picture no. 88: The Pražské Suburb as seen from the tower of the Pražská Gate, 1967. Josef Teplý. A photograph, height 130 mm, width 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-1964. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 89: Ledajaks' house in the so-called Prasečí (Pig) Square, approx. 1970. František Schejbal. A photograph, height 180 mm, width 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-3221. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 90: A view of the town from the northwest, approx. 1970. Josef Teplý. A photograph, height 90 mm, width 227 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-8603. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 91: The northeastern corner of the square, 1973. Josef Teplý. A photograph, height 175 mm, width 235 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2005. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 92: The building site of a new post office, 1973. Josef Teplý. A photograph, height 175 mm, width 235 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2009. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 93: The new post office building and the tower of the Choceňská Gate, 1975. Jiří Černý. A photograph, height 183 mm,

width 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-8521. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 94: The original look of the main transit road in the town, 1974. Pavel Rajm. A photograph, height 120 mm, width 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2047. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 95: An aerial view of the Karosa Company, approx. 1973. Josef Teplý. A photograph, height 180 mm, width 240 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2075. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 96: An aerial view of a part of the town centre and a part of the Choceňské Suburb, the 1970s. Josef Teplý. A photograph, height 182 mm, width 242 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-8678. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 97: Pražská Street and the town centre from the west, 1978. Josef Teplý. A photograph, height 120 mm, width 183 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-8581. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 98: Komenského Street with the birthplace of Hermenegild Jireček, before 1979. Josef Teplý. A photograph, height 130 mm, width 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2165. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 99: The construction of the Družba housing estate in the Litomyšlské Suburb, 1977. A photograph, height 130 mm, width 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2688. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 100: Bricked residential buildings in the Družba housing estate, 1977. A photograph, height 130 mm, width 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2690. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 101: New residential buildings in Rokycanova Street in the Pražské Suburb, 1977. Jiří Černý. A photograph, height 130 mm, width 180 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-2693. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 102: A road junction in the Pražské Suburb after a new transit road was completed, approx. 1984. Jiří Jareš. A photograph, height 125 mm, width 175 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4220. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 103: A high-rise building of the Karosa Company in the Pražské Suburb, 1985. A photograph, height 130 mm, width 182 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-4337. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 104: The construction of prefabricated houses near the Blahovský Stream (Nejzbach), 1991. Stanislav Loskot. A photograph, height 180 mm, width 130 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22D-12832. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 105a: A view of the town from the north from the hillside of Bučkův Hill, 2020. Vojtěch Barcal. A digital photograph. Author's archives.

Picture no. 105b: A view of the town from the southwest from the village of Vanice, 2020. Vojtěch Barcal. A digital photograph. Author's archives.

Picture no. 105c: A view of the town from the southeast from Dráby Hill, 2020. Vojtěch Barcal. A digital photograph. Author's archives.

Map sheet no. 1

Map no. 1: Vysoké Mýto and its surroundings in Müller's map of Bohemia from 1720. *Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adjunctis ... Joh: Christoph: Müller ... A:C:M.DCC.XX. Michael Kauffer sculpsit Augusta Vind.* Copperplate engraving, graphic scale [1 : 132 000], section XIV, XV, height 465 mm, width 540 mm, a cut-out. A map collection of Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., shelf mark MSHU-MAP-A-11. Scanned by Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdiaby.

Map no. 2: Vysoké Mýto and its surroundings in a map of the Chrudimský Region by František Jakub Jindřich Kreybich from 1833. *Charte vom Chrudimer Kreise des Königreiches Böhme, nach zuverlässigen geographischen Hilfsmitteln neu bearbeitet von Fr. Jac. Heinrich Kreybich. Prag, C. W. Enders.* Copperplate engraving, graphic scale [1 : 241 000], height 380 mm, width 480 mm, a cut-out. A map collection of Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., shelf mark MSHU-MAP-A-268. Scanned by Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdiaby.

Map no. 3: Vysoké Mýto and its surroundings in a special map of the 3rd land survey of the Austro-Hungarian Monarchy from 1880. Sheet *Hohenmauth und Leitomischl, Zone 6, Col. XIV*, heliogravure, 1 : 75 000, height 380 mm, width 495 mm, a cut-out. A map collection of Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., shelf mark MSHU-MAP-C-1129. Scanned by Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdiaby.

Map sheet no. 2

Map no. 4: Vysoké Mýto and its surroundings in a map of the Josephinian land survey of Bohemia from 1780–1783. A manuscript coloured map, graphic scale [1 : 28 800], section no. 149, sheet height 408 mm, width 618 mm, a cut-out. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reproduced by Laboratoř geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Map sheet no. 3

Map no. 5: A map of the town centre, 1816. *Plan über Erbauung eines neuen Stückes Straße von 309 Kurentklatzer durch die K. Leibgedingstadt Hohenmauth in Chrudimer Kreise.* Karl Knorr (1816), copied

by Jan Balcar 1888. A pencil sketch, height 390 mm, width 460 mm, no scale. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Archives, František Hyksa fund, inv. no. 179, kart. 5. Scanned by Martin Štěpán.

Map sheet no. 4

Map no. 6: A plan of the water distribution and sewage network, 1828. *Situations-Plan A der K. Leibgedingstadt Hohenmauth Chrudimer Kreises ohne den Vorstädten Behufs der Stadtpflasterung. / Aufgenommen im Jahre 828.* Karl Knorr. A manuscript coloured map, height 500 mm, width 705 mm, scale in Viennese fathoms. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, not registered. Scanned by Jan Košek.

Map sheet no. 5

Map no. 7: An imperial compulsory imprint of the map of stable cadaster of the town of Vysoké Mýto from 1839. Sheet VII, XII. A coloured lithography, graphic scale [1 : 2880], sheet height 526 mm, width 658 mm, a cut-out. Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha, shelf mark B2a/C6/8959. Scanned by Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Praha.

Map sheet no. 6

Map no. 8: Vysoké Mýto and its surroundings in a map of the 2nd land survey of Bohemia from 1852–1853, completed and corrected, after 1868 (completion, correction not identified). A manuscript coloured map, graphic scale [1 : 28 800], section no. IX/10, östliche Colonne, sheet height 527 mm, width 527 mm, a cut-out. Österreichisches Staatsarchiv-Kriegsarchiv Wien. Reproduced by Laboratoř geoinformatiky UJEP Ústí nad Labem.

Map sheet no. 7

Map no. 9: A town map, 1882. *Úplný plán král. věn. města Vysokého Mýta.* An anonymous author (stated only: *Tiskem a nákladem A. Tůmy ve Vysokém Mýtě, 1882*). A coloured lithography, height 325 mm, width 633 mm, no scale [1 : 2880]. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, not registered. Scanned by Jan Košek.

Map sheet no. 8

Map no. 10: A town map, after 1882–1888. *Plán Vysokého Mýta.* An anonymous author. A manuscript coloured map, height 450 mm, width 560 mm, no scale. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22F-540. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 9

Map no. 11: A town map, approx. 1907. *Plán král. věnného města Vysokého Mýta. Kreslí Jan Podhajský, t. č. náměstek starostův. Nákladem knihtisku Josefa Kunce ve Vysokém Mýtě.* A coloured print, height 590 mm, width 545 mm, no scale. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, not registered. Scanned by Jan Košek.

Map sheet no. 10

Map no. 12: A map of the territory administered by the Vysoké Mýto district governor, 1907. *Mapa okresní politické správy Vysoké Mýto.* Josef Dmych. A coloured print, height 590 mm, width 545 mm, scale 1 : 100 000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22F-378. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 11

Map no. 13: Vysoké Mýto and its surroundings in a map of the 3rd land survey, about 1917–1918 (no date specified). Print, sheet no. 4056/2, graphic scale [1 : 25 000], sheet height 550 mm, width 700 mm, a cut-out. A map collection of Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., shelf mark MSHU-MAP-C-1766. Scanned by Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdi by.

Map sheet no. 12

Map no. 14: A town map, 1936. *Plán města Vysokého Mýta.* Bohumír Třasák. A coloured print, height 598 mm, width 565 mm, no scale. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, not registered. Scanned by Jan Košek.

Map sheet no. 13

Map no. 15: A town map, 1943. *Hohenmauth (Vysoké Mýto). 4056.* [Landesvermessungsamt Böhmen u. Mähren]. A coloured print, height 385 mm, width 430 mm, scale 1 : 10 000. A map collection of Historický ústav Akademie věd ČR, shelf mark MSHU-MAP-B-930. Scanned by Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i., Zdi by.

Map sheet no. 14

Map no. 16: A development plan of the town, 1948. *Rozborové plány města Vysokého Mýta 18. Náčrt úřovacího plánu. Červenec 1948. Reprodukováno v reprodukčním ústavu ministerstva financí v Praze v roce 1949.* Ladislav Machoň. A coloured print, height 610 mm, width 615 mm, [scale 1 : 5000]. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, not registered. Scanned by Jan Košek.

Map sheet no. 15

Map no. 17: A structural research of the housing development in the Pražské and Litomyšlské Suburbs, 1968. *Koncepce přestavby Vy-*

sokého Mýta. Stavoprojekt Hradec Králové – Urbanistický ateliér Hradec Králové. Designer in charge: Ing. arch. L. Potůček, 1968. A coloured print, height 295 mm, width 720 mm, scale 1 : 2880. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, box 657, inv. no. 6358. Scanned by Jan Košek.

Map no. 18: Proposed utilization of some areas in the Pražské and Litomyšlské Suburbs, 1968. *Koncepce přestavby Vysokého Mýta.* Stavoprojekt Hradec Králové – Urbanistický ateliér Hradec Králové. Designer in charge Ing. arch. L. Potůček. A coloured print, height 295 mm, width 720 mm, scale 1 : 2880. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Okresní národní výbor Ústí nad Orlicí, box 657, inv. no. 6358. Scanned by Jan Košek.

Map sheet no. 16

Map no. 19: An overall development plan of the town, 1970. *Vysoké Mýto. Směrný územní plán.* Arch. L. Reml, SÚRPMO. A coloured print, height 1210 mm, width 960 mm, scale 1 : 5000. Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí, Archiv města Vysoké Mýto, not registered. Scanned by Jan Košek.

Map sheet no. 17

Map no. 20: A town map, 1982. *Vysoké Mýto – mapa čísel popisných.* An anonymous author. A coloured print, height 770 mm, width 623 mm, scale 1 : 5 000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22F-383. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 18

Map no. 21: A map of the municipal heritage zone, 1986. *Mapa památkové zóny města Vysoké Mýto.* Geodézie, n. p. Pardubice. A coloured print, height 590 mm, width 425 mm, scale 1 : 2000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22F-372. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 19

Map no. 22: A development plan of the town, 2015. *Vysoké Mýto – územní plán. Právní stav po změně č. 2. Hlavní výkres. Urbanistická koncepce. Koncepce uspořádání krajiny.* Designer in charge Ing. arch. Ivana Petřů, Atelier AURUM s. r. o. Pardubice. Scale 1 : 5000. A cut-out. © Městský úřad Vysoké Mýto, 2020.

Map sheet no. 20

Map no. 23: A vertical aerial photograph of Vysoké Mýto, 1937. *Vo-jenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků,* shelf mark no. 87.07747. The aerial photograph provided by VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Map sheet no. 21

Map no. 24: A vertical aerial photograph of Vysoké Mýto, 1957. *Vo-jenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků,* shelf mark no. 86.00969. The aerial photograph provided by VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Map sheet no. 22

Map no. 25: A vertical aerial photograph of Vysoké Mýto, 1976. *Vo-jenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků,* shelf mark no. 15462. The aerial photograph provided by VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Map sheet no. 23

Map no. 26: A vertical aerial photograph of Vysoké Mýto, 1993. *Vo-jenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, Středisko leteckých snímků,* shelf mark no. 01748. The aerial photograph provided by VGHMÚř Dobruška © MO ČR, 2020.

Map sheet no. 24

Map no. 27: A vertical aerial photograph of Vysoké Mýto, 2018. Map source – Ortofoto ČR, 2018 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz.

Map sheet no. 25

Picture no. 106a–i: House tenure and changes in the housing development in the square, 1600–1924. *Přehled majitelů domů na náměstí ve Vysokém Mýtě v jednotlivých stoletích od r. 1600–1924. Die náčrtů okresního soudce Jana Balcara v jeho historii o náměstí ve Vys. Mýtě sestavil a mapkami opatřil učitel v. v. Jan Balcar, otec autora.* Coloured pen-and-ink drawings, 9 sheets, (unified) height 200 mm, width 330 mm, scale 1 : 1000. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, Archives, František Hyksa fund, inv. no. 179, box 5. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 26

Map no. 28a: A negative plan of Vysoké Mýto and its surroundings where the town layout and street blocks are marked according to a map of the 2nd land survey of Bohemia from 1852–1853, completed and corrected after 1868, section no. IX/10, östliche Colonne. A reconstruction map by Eva Semotanová, cartographically processed by Petra Jílková.

Map no. 28b: A negative plan of Vysoké Mýto and its surroundings where the town layout and street blocks are marked as of the early 21st century with the use of modern digital data from the Geoportal of the Český úřad zeměměřický a katastrální. A reconstruction map by Eva Semotanová, cartographically processed by Petra Jílková.

Map no. 28c: A digital model of the territory of Vysoké Mýto and its surroundings where the town layout and street blocks are marked

according to a map of the 2nd land survey of Bohemia from 1852–1853, completed and corrected after 1868, section no. IX/10, östliche Colonne. A reconstruction map by Eva Semotanová, cartographically processed by Petra Jílková.

Map no. 28d: A digital model of the territory of Vysoké Mýto and its surroundings where the town layout and street blocks are marked as of the early 21st century with the use of modern digital data from the Geoportal of the Český úřad zeměměřický a katastrální. A reconstruction map by Eva Semotanová, cartographically processed by Petra Jílková.

Map sheet no. 27

Map no. 29: A landscape pattern of Vysoké Mýto and its surroundings in the mid-19th century. A reconstruction map by Eva Semotanová, consultation by Vojtěch Barcal, cartographically processed by Petra Jílková.

Map sheet no. 28

Map no. 30: The development of land tenure in the town of Vysoké Mýto up to 1848. A reconstruction map by Jana Vojtíšková, cartographically processed by Petra Jílková.

Map sheet no. 29

Map no. 31: Vysoké Mýto in the mid-19th century. Vectorization of a map of the stable cadaster 1 : 2500. A reconstruction map by Tomáš Burda, cartographically processed by Petra Jílková.

Map sheet no. 30

Map no. 32: The administrative development of the town of Vysoké Mýto 1850–2019. A reconstruction map by Tomáš Burda, cartographically processed by Petra Jílková.

Map sheet no. 31

Map no. 33: The territorial and administrative development of the Vysoké Mýto region between 1850–2019. A reconstruction map by Tomáš Burda, cartographically processed by Petra Jílková.

Map sheet no. 32

Map no. 34: Long-term changes in the utilization of areas in the Vysoké Mýto region between 1845–2010. A reconstruction map by Přemysl Štych, cartographically processed by Přemysl Štych.

Map sheet no. 33

Map no. 35: The development of landscape, industry and transport in the Vysoké Mýto region from the mid-19th century till the mid-20th century. A reconstruction map by Tomáš Burda, cartographically processed by Petra Jílková.

Map sheet no. 34

Picture no. 107: A view of the town from the northeast pictured in the former altar picture from the Church of the Holy Trinity, 1745. An anonymous author. An oil painting, height 1970 mm, width 1200 mm, a whole picture and a detail. Římskokatolická farnost – děkanství Vysoké Mýto, no inv. number; Photo by Jaroslav Blajda.

Map sheet no. 35

Picture no. 108: A view of the town from the north in a votive picture from Kniřov, 1775. An anonymous author. An oil painting, height 1705 mm, width 1070 mm, a whole picture and a detail. Římskokatolická farnost – děkanství Vysoké Mýto. Photo by Jaroslav Blajda.

Map sheet no. 36

Picture no. 109: An ideal view of the town from the northeast, 17th century. Josef Šembera, 1843. A pen-and-ink drawing coloured with watercolors, height 345 mm, width 488 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-230. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 110: A view of the town from the northeast, before 1845. Josef Šembera. A coloured pen-and-ink drawing, height 336 mm, width 479 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-231. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 37

Picture no. 111: A veduta of the town from the north, 1805. *Die koenigl. Leibgedingstadt Hohemaut im Chrudimer Kreise vom Norden. J. V. 1805.* Jan Venuto. A coloured pen-and-ink drawing, height 307 (265) mm, width 483 (440) mm. Österreichische Nationalbibliothek, Wien, inv. no. Z20804680X. Scanned by Österreichische Nationalbibliothek, Wien.

Map sheet no. 38

Picture no. 112: A veduta of the town from the northeast, the fire on 14th June 1816. *Brand der k. Leibgedingstadt Hohenmauth am 14. Juny, 1816, welcher nebst dem Rathause. Fleischbänken, Gemeind-Brau- u. Spritzenhaus, Wasser u. Wachthurme sammt beiden Stadtuhren die Becker u. Judenläden, einen k. k. Kavallerie Stall, die Schiessstadt mit 180 bürgerlichen Hausern auf 3 Ringseiten u. in 8 Gäsen in der Stadt u. 25 Wohngebäude mit 11 Scheuern auf der Prager Vorstadt verzehret.* Josef Šembera (*“Jos. Schembera fecit”*). A piece of graphic art, height 385 mm, width 465 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-39. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Picture no. 113: A veduta of the town from the northeast, the fire on 14th June 1816. *Brand der k. Leibgedingstadt Hohenmauth am 14. Juny 1816.* Josef Šembera (*“Jos. Schembera fecit”*). An etching coloured by hand, height 313 mm, width 428 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-40. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 39

Picture no. 114: A view of the southern side of the square, 1838. Antonín Schauer. Oil on wood, height 1040 mm, width 1620 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-865. Photo by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Map sheet no. 40

Picture no. 115a–p: A postcard of the town of Vysoké Mýto, 1898–1935. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. – a: *Pozdrav z Vysokého Mýta, Vysoké Mýto r. 1858*, early 20th century. A coloured postcard. Published by František Čermák's bookshop, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-743. – b: *Vysoké Mýto*, a view of the Pražská Suburb and at the back, there are towers of the old town– the Pražská Gate, the old post office and the Choceňská Gate, 1910. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-759. – c: *Vysoké Mýto*, a view from the window of the Tejnora Restaurant towards the Church of St. Lawrence, 1916. A black-and-white postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-892. – d: *Pozdrav z Vys. Mýta*, a view of a part of the square from the tower of the Pražská Gate, 1898. A black-and-white postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-937. – e: *Vysoké Mýto, Náměstí*, a view of the eastern side of the Přemysla Otakara II Square with the Town Hall and the court of justice, 1902. A black-and-white postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-947. – f: *Vysoké Mýto, Žižkova ulice*, a view through Žižkova Street with Art Nouveau villas in the direction to the army barracks and the railway stop, early 20th century. A black-and-white postcard. Published by an anonymous author, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-954. – g: *Vys. Mýto*, a view of the town centre from a window of a mill in the Choceňské Suburb, early 20th century. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-983. – h: *Pozdrav z Vys. Mýta*, several views of the town and its sights with captions (*Chrám sv. Vavřince, Pohled na náměstí, Vodárenská věž, Litomyšlské předměstí, Pražské předměstí*), early 20th century. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-1125. – i: *VYSOKÉ MÝTO, Botanická zahrada*; a botanical garden – it was created as one of the parks adjoining the town fortification system, and the Klášterská Bastion, early 20th century. A coloured postcard. Published by an anonymous author, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-1129. – j: *Vysoké Mýto / Letos přijdem / Kasárna a. k. pěšího pluku čís. 98*, 1907. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-1132. – k: *Vysoké Mýto, C. k. pluk pěší zemské obrany čís. 30*, a view of the army barracks, 1903. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-1684. – l: *Vysoké Mýto. Limperka*, a view of the Limperka neighbourhood in the Choceňské Suburb as seen from the east, early 20th century. A coloured postcard. Published by Josef Kunc, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-1994. – m: *Vysoké Mýto, Pražské předměstí*, a view along Pražská Street, the house at the front is the Jedličkův House pulled down due to the construction of a new transit road in the 1970s, the Pražská Gate and the old post office tower are at the back, early 20th century. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-2504. – n: *Vysoké Mýto. Ústecká třída*, a view along Ústecká Street in the Choceňské Suburb in the direction of the town, early 20th century. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-2508. – o: *Vysoké Mýto. Partie od choceňské věže*, a view of the Choceňské Suburb as seen from the Choceňská Gate, early 20th century. Published by an anonymous author, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-2574. – p: *Pozdrav z Vys. Mýta*, several pictures of local buildings (*kostel sv. Vavřince, Hotel Pošta, Litomyšlská brána, Choceňská věž (Karaska), Pražská brána*), early 20th century. A coloured postcard. Published by Jan Novák, Vysoké Mýto. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 22E-3561.

Back side of the cover

Picture no. 116: A sheet with seven views of the town, 2nd half of the 19th century. *Vysoké Mýto*. An anonymous author. A lithography, height 505 mm, width 665 mm. Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, inv. no. 19A-1390. Scanned by Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě.

Vysoké Mýto

Das Gebiet der späteren Stadt Vysoké Mýto (Hohenmauth, manchmal gekürzt Mauth) gehörte in Hinsicht der Naturbeschaffenheit nicht zum alten Siedlungskern, die Bedeutung dieses Raumes hing jedoch von dem hier durchführenden wichtigsten Verbindungsweg ab, welcher Böhmen im Westen und Mähren im Osten verband, der bereits seit der Urzeit gebraucht wurde und traditionell als **Trstenická stezka (Trstenitzer Weg)** bezeichnet wird. Mit der Entstehung von Böhmen im frühen Mittelalter gewann das Gebiet noch eine Qualität, da es sich zur **Grenzscheide zwischen Böhmen und Mähren** entwickelte. Damit hängen in diesem Gebiet regionale Siedlungskernpunkte zusammen, die sich hier noch vor der Entstehung der Stadt Hohenmauth befanden. Einer davon war das Gebiet Hrutovská pole (in älterer deutscher Literatur Hrutower Gebiet) genannt, das als Stelle zur Mauteinnahme, aber auch zu der Versammlung des Heeres an der Landesgrenze bestimmt war. Der zweite Kernpunkt war die Fürstenburg in Vraclav (Wratzlau).

Diese wird in Urkunden seit der Mitte des 11. Jahrhunderts belegt und stand an der Spitze der Wratzlauer Provinz. In Jahre 1108 war Vraclav Schauplatz blutiger Ereignisse, als hier auf Befehl des Fürsten Svatopluk ein Teil des Adelsgeschlechtes Vršovci (manchmal deutsch Wrschowetze) ermordet wurde. Die Wratzlauer Provinz wurde schon in der 2. Hälfte des 12. Jahrhunderts bei der Pfandpolitik des Fürstentums Böhmen genutzt, als sie gemeinsam mit weiteren ostböhmisches Provinzen dem Přemysliden-Nebenzweig, den Děpoltitzen (Haus Diepold), verliehen wurde. Diese kamen um das ostböhmisches Lehen wegen ihrem Widerstand gegen König Přemysl Ottokar I. und dem Tode von Děpolt III. (Diepold III.) im Jahre 1223. Damals näherte sich jedoch bereits der Wandel der regionalen Siedlungskernpunkte von den Burgen in neu entstehende Königsstädte. Eine solche Siedlung soll **Staré Mýto (Altmauth)** gewesen sein, das irgendwann wohl in den 40er Jahren gegründet und bereits in den 60er Jahren des 13. Jahrhunderts eingegangen ist. Die hiesige Besiedlung, welche **auf der Landzunge südöstlich von Hohenmauth** entstand, blieb im vorstädtischen Stadium mit zwei Reihen hölzerner Anwesen und der Kirche des hl. Nikolaus weiter unentwickelt. Der Grund des Misserfolgs bei der Aussetzung von Staré Mýto und seiner darauf folgenden Verlegung waren wohl besitzrechtliche Gründe an der Grenze des königlichen Gebietes und die Besitzverhältnisse der Leitomischler Prämonstratenser-Kanonie, denn die Naturbeschaffenheit und die strategischen Bedingungen unterscheiden sich im Grunde genommen von Hohenmauth nicht.

Die **Königsstadt Hohenmauth selbst** wurde auf einer nicht allzu hohen landzungenförmigen Anhöhe über dem Zusammenfluss der Loučná (Lautschna) und des Blahovský-Baches (Netzbach) irgendwann in der ersten Hälfte der 60er Jahre des 13. Jahrhunderts gegründet. Die erste Erwähnung über deren Existenz entnehmen wir aus der Gründungsurkunde der benachbarten Stadt Polička aus dem Jahre 1265. Den Stadtlukator kennen wir leider nicht, hypothetisch wird Konrad von Limberg (Lewendorf) erwogen, der die erwähnte Stadt Polička ausgesetzt hat. Das Magdeburger Stadtrecht wurde als juristische Basis für Hohenmauth bestimmt. Mit ihrem ausgemessenen Gebiet gehörte die Stadt zu mittelgroßen Königsstädten, nichtsdestoweniger hatte der Markt (Ring, Ringplatz) ein wesentlich größeres Ausmaß als man erwarten könnte. Der Grund dieser ambitionösen Gründung mit großer freier Fläche des Marktplatzes war wohl als Ersatz und zur Beförderung des Hrutower Gebietes in Verbindung mit der Verwaltungsfunktion der Burg Vraclav gedacht. Obwohl das wirtschaftliche Projekt als eines beabsichtigten führenden Zolleinnahmeortes, sondern auch als eines wichtigen Marktflückens an der böhmisch-mährischen Grenze kaum in Erfüllung ging, kam die militärisch-strategische Lage von Hohenmauth in der Geschichte zur Geltung. Die Stadt selbst wurde nach dem Vorbild eines römischen Lagers als befestigter Vierkant mit zentralem Markt und regelmäßigem Straßennetz ausgemessen. Die Straßen führten vom Markt inmitten der einzelnen Seiten und von den Ecken, wobei die hinteren Straßen einen strategischen Ringweg an der Stadtmauer entlang bildeten. Der allmähliche Wandel von den hölzernen Bürgerhäusern in steinerne verwirklichte sich seit dem 14. Jahrhundert. Aus dieser Bauphase haben wir leider nur Keller erhalten und das vor allem im Falle der prunkvollsten Häuser am Markt.

Nicht lange nach der Stadtgründung wurde die **Stadtbefestigung** geschaffen, die nach dem Vorbild der mittelböhmisches Koliner Stadtmauer erbaut werden sollte. Den Kern der Befestigung bildete ein mächtiger Wall aus Tonschiefer, verfestigt mit 28 prismatischen und halbrunden Basteien, die in Richtung Stadttinnen offen waren, und dazu mit einem Erdwall und Graben verstärkt. Der Zugang und die Zufahrt in die Stadt wurden durch drei zweitürmige Tore (Prager, Leitomischler und Chotzner) ermöglicht.

Am Ende des 13. Jahrhunderts wurde das ostböhmisches landesherrliche Territorium, also einschließlich Hohenmauth, in machtpolitische Kalküle einbezogen, da es aufgrund Verhandlungen zwischen König Wenzel II. und dem Meißner Markgraf Friedrich Clemens aus dem Haus der Wettiner zum Tausch des genannten Gebietes für Wettinschen Besitz in Meißnen kommen sollte. Zur Erfüllung dieser Vereinbarung kam es zwar nicht, jedoch bereits nach dem Tode von Wenzel II. wird Hohenmauth mit weiteren vier ostböhmisches Städten (Hradec Králové – Königgrätz, Chrudim, Polička und Jaroměř – Jermer) zur **königlichen Leibgedingestadt für die Königin Elisabeth Richza** bestimmt. Dies geschah wahrscheinlich 1305, bestimmt 1307. Diese Königswitwe nutzte die Haltung der Leibgedingestädte zur Durchsetzung ihrer Machtposition im Königreich. Zuerst stand sie während der Machtkämpfe um den böhmischen Thron auf der Seite der Habsburger (1307–1308) und danach unterstützte sie aktiv den Widerstand der Herren von Ronow gegen König Johann von Luxemburg nach dem Kerker von Heinrich von Leipa (1315–1318), mit dem sie enge Beziehungen unterhielt. In beiden Fällen nutzte die Königin Hohenmauth und ihre weiteren Städte zur Einquartierung des Heeres ihrer Verbündeten. Falls im ersten Fall dazu die Leibgedingestädte einwilligten und als Gegenleistung großzügige Privilegien empfangen, die ihnen zuerst der römische König Albrecht I. von Habsburg und sein Sohn Herzog Friedrich und danach auch die Königin Elisabeth Richza erteilten, entschlossen sich im zweiten Fall die Städte einschließlich Hohenmauth zur Wehr und ließen im Jahre 1318 durch ihre Tore Heer von Johann von Luxemburg hinein. Danach kam es zu einer Vereinbarung zwischen König Johann mit der Königswitwe, die auf die ostböhmisches Leibgedingestädte zugunsten der Einnahmen von den Gütern in Mähren verzichtete, wohin sie sich später zurückzog.

Die Heranziehung von Hohenmauth als **Leibgedingepfand** im Rahmen des böhmischen Herrschaftshauses, aber auch die Bündnisse zu den Herren von Leipa bestanden jedoch auch weiterhin. Im Jahre 1346 wurde als Leibgedinge die jährliche Auszahlung von 50 Pfund

Silber von der Hohenmauther Abgabe und dem Zoll zugunsten Agnes von Blankenheim, einer Verwandten von König Johann von Luxemburg und Witwe nach Heinrich II. von Leipa verschrieben. Diesen Pfand bestätigte im Jahre 1362 Karl IV. auch Agnes' Sohn Heinrich III. von Leipa und seinen Erben. Außer dem Pfand für das Haus von Leipa nutzte Karl IV. die Hohenmauther Einnahmen ferner zur Ernährung der Besatzung der Burg Potštejn (Pottenstein), der er im Jahre 1355 über den Burggrafen Půta z Častolovic (Půta von Častolowitz) eine jährliche Rente von 100 Schock Groschen von den königlichen Einnahmen der Städte Hohenmauth und Chrudim verschrieb.

Wie anderen Königsstädten erteilte Johann von Luxemburg auch Hohenmauth im Jahre 1337 das Privileg, womit er die Macht des königlichen Unterkämmerer einschränkte und in den Städten die Position des Stadtrates festigte. Aus der Sicht der **Entwicklung der Selbstverwaltung** machte Hohenmauth eine übliche Entwicklung durch, als hier um die Mitte des 14. Jahrhunderts der Stadtrat zum Nachteil des Richters die führende Rolle spielte. Das Rathausgebäude wurde direkt auf dem Ringplatz wohl in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts erbaut, nichtsdestoweniger ermöglichen Quellen keine genauere Angaben über dessen Aussehen zu machen. Das Richteramt behielt sich auch weiterhin seinen wirtschaftlichen Einfluss, darüber zeugt der Erbbesitz seit dem neuen Richter Rudlin in den 50er Jahren des 14. Jahrhunderts.

Die strategische Lage von Hohenmauth als Grenzstadt an der Hauptverbindung zwischen Böhmen und Mähren erweist sich ferner im Jahre 1362, als Krieg zwischen den Königreichen Böhmen und Ungarn drohte. Damals befahl Karl IV. den Königsstädten **Zeuglager** zu schaffen und die Rüstung zu vervollkommen, wobei Hohenmauth mit 300 kompletten Rüstungen, was ihre Anzahl betrifft, mit Nymburk (Neuenburg) die zweite Position hinter Hradec Králové und Píseň (Pilsen) mit 400 Stück einnimmt.

Im Zusammenhang mit der böhmischen Königin erscheint Hohenmauth wiederum im Jahre 1353, als im Rahmen der Heiratsverträge Karl IV. seiner dritten Gemahlin Anna von Schweidnitz ein Mitgift von 15 000 Schock Groschen auf den Städten Hradec Králové, Polička und Hohenmauth versicherte. Inwieweit die Königin die Macht in den erwähnten Städten ergriff, ist nicht ganz klar. Erst Elisabeth von Pommern als vierte Gemahlin von Kaiser Karl IV. übernahm mit Sicherheit in ihre Macht Hohenmauth und weitere Leibgedingestädte, die sie von 1363 bis 1393 behielt. Während ihrer Regierung kam es zur definitiven **Institutionalisierung der Leibgedingestädte**. Die Aufsicht über diesen Städten hatten vor allem die königlichen Unterkämmerer und der Hofrichter. Finanzielle Ansprüche, die Elisabeth von Pommern zu ihren Städten hatte, wurden wohl etappenweise während ihres Witwenlebens erhöht und bedeuteten für die Städte eine ziemlich hohe Last, die in deren Verschuldung und darauf folgende Klage wegen den Ansprüchen der Königin nach dem Tode von Elisabeth von Pommern im Jahre 1393 mündeten. König Karl IV., unter dessen Macht und Regierung die Königsstädte zurückkehrten, reagierte mit einer Regelung der Kompetenzen zu den Leibgedingestädten auch für zukünftige böhmische Königinnen.

Im Hauskrieg nach der Gefangennahme von Wenzel IV. durch den Herrenbund im Jahre 1394 blieb Hohenmauth dem König treu, wie darüber Ausgaben für den Aufenthalt des königlichen Heeres in der Stadt belegen, das von Königs Bruder, dem Herzog Johann von Görlitz, gesammelt wurde. Die Ausgaben betragen eine ziemlich hohe Summe von 954,5 Schock Prager Groschen.

Die letzte Königin, welche die Leibgedingestädte vor dem Ausbruch der Hussitenrevolution innehatte, war Sophie von Bayern. Sie erhielt sie von ihrem Gatten Wenzel IV. wohl kurz vor ihrer Krönung zur böhmischen Königin im Jahre 1399. Im Jahre 1412 bestätigte auch der Thronfolger böhmischer Könige Sigismund von Luxemburg, dass Sophie die Leibgedingestädte innehat, als er einer neuen Verschreibung mit 10 000 ungarischen Gulden Königin Sophie durch Wenzel IV. auf ihren Leibgedingestädten zustimmte.

Obwohl Hohenmauth zu einer Leibgedingestadt böhmischer Königinnen bestimmt wurde, verlor es nicht im 14. und zu Beginn des 15. Jahrhunderts die Bündnisse zu der Macht des Königs. Die Stadt erwarb vom böhmischen König Privilegien und war fortwährend untrennbarer Bestandteil der Verwaltungsstrukturen im Königreich. Im Jahre 1372 erhielten zum Beispiel die Hohenmauther Bürger freies Testament. Hohenmauth gelangte somit spätestens zu Beginn des 14. Jahrhunderts zum **Mittelpunkt des Mauther Kreises**. Im Rahmen dieses Kreises wurde 1381 der Stadt durch Wenzel IV. die Vollstreckung von Kreishinrichtungen erteilt, welche die Stadtverwaltung mindestens bis 1405 ausübte.

Aus der Sicht der kirchlichen Verwaltung stand Hohenmauth an der Spitze des **Dekanats**, das bereits in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts aus älteren Pfarrsprengeln im Loučná-Flusslauf und aus neueren durch Kolonisierungsaktivitäten entstandenen konstituiert wurde. Nach der Gründung des Bistums in Litomyšl (Leitomischl) wurde das Dekanat von der Prager Verwaltung in das neu entstandene Leitomischler Bistum übertragen. Den Umfang des Hohenmauther Dekanats kennen wir aus Urkunden der Jahre 1349 und 1351, die gerade im Zusammenhang mit der Gründung des Leitomischler Bistums veröffentlicht wurden, und es bestand aus 40 Pfarrsprengeln, drei Filialkirchen und dem Hohenmauther Minoritenkloster.

Von **Kirchenbauten** in der Stadt spielte die wichtigste Rolle die Laurentiuskirche, im südwestlichen Stadtteil platziert und mit dem Stadtfriedhof umgeben. Die Kirche wurde kurz nach der Stadtaussetzung gegründet und ihr steinernes Aussehen wurde ihr am Umbruch des 13. und 14. Jahrhunderts gegeben. Nichtsdestoweniger bereits in den 50er Jahren des 14. Jahrhunderts wurde ein neues Bauwerk auf demselben Grundriss einer dreischiffigen Basilika mit zwei Türmen an

der westlichen Stirnseite und einem polygonal abgeschlossenen engen Chor in Angriff genommen. Ihr Aufbau geschah in der 2. Hälfte des 14. Jahrhunderts. Außer der Laurentiuskirche werden in der älteren Literatur in Hohenmauth noch zwei Kloster erwähnt und zwar das Minoriten- und das Klarissenkloster, nichtsdestoweniger in Urkunden kann man nur die Existenz des Minoritenklosters bestätigen, das in der nordwestlichen Ecke der Stadt stand (heutiger Týř-Platz) und in der Zeit der Hussitenrevolution vernichtet wurde. Ferner die Allerheiligen-Filialkirche, welche am Standort „*Na pohřebě*“ in der Chotzner Vorstadt stand, fiel wohl den Hussitenwirren zum Opfer.

Bei der Nachvollziehung der Stadtgeschichte in der **Hussitenzeit** müssen wir uns mit einer nicht allzu großen Anzahl von amtlichen und Chronikvermerken aus den 20er- und 30erjahren des 15. Jahrhunderts zufriedengeben. Diese halten in Beziehung zu Mauth erst das Vorgehen der Prager und Taboriten fest, die 1421 Sigismunds Abreise aus dem Lande nutzten und sich begaben auch ostböhmisches Städte zu unterwerfen. Nach der Eroberung von Chrudim zogen die Taboriten gegen Polička, die Prager gegen Mauth. Zur Beherrschung der Stadt kam es wohl vor dem 2. Mai. Den Posten des Hauptmanns im Prager Bund bekleidete dann in Königgrätz, Mauth, Chrudim und Leitomischl der mäßig sich verhaltende Kelchner Diviš Bořek z Miletínka (Diviš Bořek von Miletínka). Nach Žizka's Tod entstand 1425 eine große Fehde zwischen Waisen und Taboriten. Die Waisen unter dem Hussitenpriester Prokop Malý eroberten Leitomischl und Hohenmauth, das somit eine Militäraufsicht erhielt. Die Mauther Vertreter auf der Seite der Waisen nahmen ferner an der schicksalhaften Schlacht bei Lipan statt. Nach dem darauf folgenden nicht geringen Widerstand zogen Sigismunds Einheiten zurück und am 14. August 1436 unterwarfen sich ihm in Jihlava (Iglau) die Vertreter der meisten Königsstädte; nach ihrer Krönung erhielt Barbara von Cilli von Sigismund als Pfand ein Leibgedinge, wozu auch Mauth gehörte.

Im Fall von Mauth verzeichnen wir Belege über eine neue Bebauung – zum Jahre 1433 wird ein **neues Rathaus** erwähnt, heutzutage Nr. 96 –, obwohl begreiflich ist, dass am Anfang mit dem Wegzug der meisten deutschen Patrizier zweifellos die Anzahl der Bevölkerung sank. Man kann annehmen, dass bereits seit dem Ende des 14. Jahrhunderts in der Stadt das tschechische Element zunahm. Besonders im Laufe der 30erjahre gelangte die Stadt zu der **Stabilisierung der innerlichen Verhältnisse**, wozu ferner Sigismunds Urkunde vom 22. Januar 1437 beitrug. Mit dieser Urkunde bestätigte der Herrscher u. a. Privilegien, worum die Mauther Bürger infolge der Kriegsereignisse kamen – der Stadt wurden u. a. zwei Jahrmärkte am Tag des hl. Laurentius (8. August) und am Tag des hl. Philipp und Jakob (1. Mai) bestätigt, das Meilenrecht erteilt und der Besitz des Dorfes Vraclav und des Waldes Rzy mit Zubehör bestätigt, womit die **Basis der Stadtherrschaft geschaffen wurde**. Im ältesten erhalten gebliebenen Amtsbuch aus der Mitte des 15. Jahrhunderts werden in den Vermerken insgesamt fast 50 verschiedene Gewerbearten angeführt. Besonders handelte es sich um Vertreter der Lebensmittel-, Stoff- und der metallverarbeitenden Handwerke, deren Produktion den hiesigen Bedarf überschritt.

Nach Sigismunds Tod gehörten die Leibgedingestädte zu der Gruppierung, welche den polnischen Kandidaten unterstützte. Sie waren erfolglos und zum König wurde Albrecht von Habsburg gewählt, der jedoch im Jahre 1439 starb. Barbara von Cilli kehrte aus dem polnischen Exil 1441 zurück, womit die Institution der Leibgedingestädte wiederhergestellt wurde. Die zeitgenössische Verfügung mit dem Leibgedinge belegt die königliche Urkunde vom 2. September 1446, womit sich die Königin verpflichtet, die Stadt im Falle, dass sie für ihre Schuld bürgt, nicht mehr Gläubigern verpfändet und dass sich die Mauther Bürger den anfallenden Betrag von der Höhe der Abgaben, womit sie ihr verpflichtet sind, abziehen können. Die Aufsicht über den Leibgedingestädten vertraute sie Hynce Ptáček von Pirkštejn (Hinko Vögelchen von Pirkstein) an, nach dessen Tod Georg von Podiebrad. Die Mauther Bürger gehörten in der Zeit der Anarchie nach der Schlacht bei Lipan zu der Gruppierung Chrudimer Landfriede und danach zu den **verbündeten ostböhmisches Landfrieden**. Im Jahre 1448 bestätigten sie ihre Hingabe mit ihrer Teilnahme am Zug auf Prag, womit sich Georg von Podiebrad seine Machtposition im Lande sicherte.

Als König senkte Georg von Podiebrad der Stadt mit der Urkunde vom 23. Juni 1467 die Höhe der Abgabe für die Durchführung der Stadtratserneuerung. Einen Tag später erließ eine ähnliche Urkunde Königin Johana z Rožmitálu (Johanna von Rosental). Im Jahre 1468 besuchte Georg von Podiebrad die Stadt, wobei weder er, noch sein Vorgänger Ladislaus Postumus die Privilegien nicht bestätigte, da er mit Ereignissen beschäftigt war, die mit der Ausrufung eines Kreuzzuges verbunden waren, welchen Matthias Corvinus in Erfüllung brachte. Die Kriegsereignisse in den Jahren 1468–1472 hatten dann auch einen direkten Einfluss auf die Stadtumgebung; Mauth, dessen **Bewohner die Kommunion unter beiden Gestalten empfangen**, wurde nicht erobert. Die Privilegien bestätigte der Stadt am 19. Oktober 1471 erst Ladislaus Jagiello und einen Tag später erteilte er ihr auch ein **neues Stadtwappen**. Dem Privileg vom 7. Februar 1474 nach durfte die Stadt Urkunden mit rotem Wachs siegeln. Bereits zuvor am 24. Dezember 1473 wurde ihr ein weiterer **Jahrmarkt** am hl. Andreastag erteilt. Der Landesherr beschenkte die Stadt mit diesen Urkunden als Ausgleich für die Schäden und Leiden, welche der Stadt mit den Kriegsereignissen in den Jahren 1468–1472 verursacht wurden. In der Urkunde vom 19. November 1480 befreite er vom Lehnsdienst den Gemeindehof Plotiště (auf dem Gebiet der heutigen Gemeinde Slatina). Die letzte von König Ladislaus bekannte Urkunde stammt vom 11. März 1502, womit er der Stadtgemeinde den hinterbliebenen Besitz nach Personen vermachte, die wegen Hexerei und Giftmörderei verurteilt wurden. Die Privilegien bestätigte ferner den Stadtbürgern am 8. Juni 1524 Ludwig Jagiello, der darüber hinaus betonte, dass die Abgaben, womit sie zur

Kasse des Königs oder der Königin verpflichtet waren, nur dem Unterkämmerer des Königs oder der Königin abgeführt werden sollen. Mit einer weiteren Urkunde von demselben Tag bestätigte er den Ankauf des Dorfes Trusnov und bewilligte diesen Vermerk in die Landtafel.

Die Stadt litt kontinuierlich unter **Naturkatastrophen** – Brände, aber auch Unwetter, beziehungsweise Hochwasser, trugen indirekt zu der baulichen Veränderung der Stadt bei. Am 9. Juni 1461 brannte eine Stadthälfte ab (u. a. 133 Häuser). Bei deren Wiederaufbau bauten sich die betuchten Bürger am Marktplatz und in den wichtigsten Gassen bereits steinerne Häuser. Im Geiste der Spätgotik wurden Barbakane vor dem Wratzlauer und dem Leitomischler Tor geschaffen. Zum 23. August 1517 verzeichnen wir einen weiteren Bericht über einen großen Brand; das Feuer beschädigte u. a. 132 Häuser.

Im letzten Viertel des 15. Jahrhunderts war bereits bei der Laurentiuskirche eine **Literatengemeinde** tätig, deren musikalische Handschriften nicht erhalten blieben. In die Herrscheranarchie nach der Schlacht bei Lipan fallen die ältesten Berichte über eine neue Schule, die neben der Kirche stand. Nördlich von der Kirche wurde ein Spital erbaut. Quellen erwähnen auch ein kleineres Spital (Nikolaus-Spital) in der Vorstadt und vorübergehend auch ein Spital für Leprakranke. Zu Beginn des 17. Jahrhunderts waren in der Stadt zwei Spitäler vorhanden, seit dem Dreißigjährigen Krieg nur eins. Dokumente aus dem 15. und 16. Jahrhundert ermöglichen uns sich auch eine Vorstellung über den **Raum im Stadtvorfeld** zu machen. Die wichtigsten Verbindungswege, woran sich Vorstädte entwickelten, führten nach Choceň, Vraclav und Leitomischl, Nebenwege führten ferner gegen Džbánov, Knířov, Vanice (Wanitz), nach Chřiby (Vrchy), am Flusslauf, Poříčí genannt, entlang und unterhalb von Vinice (Weinberg) weiter. In den Vorstädten befanden sich zahlreiche landwirtschaftliche Anwesen und einige Höfe mit weitreichenden Grundstücken und Wiesen. Einige Grundstücke hatte der Adel in Besitz. Ihre Wirtschaftshöfe hatte mit der Zeit ferner die Gemeinde inne. Zwischen den vorstädtischen Feldern und Wiesen befanden sich Gemeindehutweiden. Die einzigen beständigen Wasserläufe in der breiten Umgebung stellten die Loučná (Lautschna) und Orlice (Adler) dar. Der Mühlgraben, heutzutage der Mlýnský-Bach, ermöglichte wohl seit den Stadtanfängen das Wasser zu der Stadtmauer zu leiten, unter dem Chotzner Tor mündete in den Mühlgraben der heutige Blahovský-Bach, auch Knířovský-Bach oder Nejzbach (früher Netzbach) genannt, der über eine Brücke auf dem Leitomischler Weg überwandern werden musste, welcher am Galgen unter dem Wald Dráby weiterführte. Die Wasserläufe erfüllten mehrere Funktionen – als Trinkwasservorrat und wohl auch als Schutzfunktion zur Verstärkung der doppelten Stadtmauer (in der nachhussitischen Zeit wurde der Verteidigungsschwerpunkt auf die Barbakanenmauer übertragen), günstige Bedingungen ermöglichten mehrere Mühlen zu errichten, bei denen auch weitere Betriebe belegt sind – Sägewerk, Graupenstampfe, Holzschleife.

Nach und nach kann man bei den Handwerkserzeugnissen in einigen Produktionszweigen eine Stagnation verfolgen, wobei die **Bedeutung der Lebensmittelhandwerkszweige** (neben Mälzer und Brauer handelte es sich vor allem um Fleischer) **stieg**, denen zu Beginn des 16. Jahrhunderts besonders Tuchmacher, Weber und Messerschmiede Schritt hielten. In dieser Zeit haben die Mauther Hersteller wieder den **wiederbelebten Außenhandel mit dem Osten** betrieben, da sie auf polnische und ukrainische Märkte Tuch und Messer lieferten. Eine besondere Aufmerksamkeit verdient das Bierbrauen, was ursprünglich ein städtisches Artikel war. Mit dem Einfluss umwälzender Ereignisse entwickelte sich nach und nach die Situation zur Ungunsten der brauberechtigten Bürger, als die neuen Herrschaften – von den Nachbarn nennen wir besonders die Herren Kostkové z Postupic (Kostka von Postupitz), von Pernštejn (Pernstein, Bärenstein) und Slavatové z Chlumu a Košumberka (Slavata von Chlum und Koschumberg) – Einkünfte im Gewerbe suchten. **Der Streit zwischen den Königsstädten und dem Adel** spitzte sich seit den 80erjahren des 15. Jahrhunderts zu, als der Adel immer mehr das Recht der Königsstädte an den Tagungen des Landtags als unlängst neu konstituierter Stand und das Recht Landtafelbesitz zu erwerben bezweifelte. Mit der Veröffentlichung der Ordnung Vladislavské zřízení zemské (Vladislavsche Landesordnung) (1500) spitzte sich der Streit bis zur Feindschaft zu. Der Vertrag Svatojáclavská smlouva (Wenzelvertrag) (1517) brachte anscheinend ein bestimmtes Kompromiss, worauf die Städte, also auch die Mauther Vertreter, am Landtag teilnehmen und sich zu Angelegenheiten äußern durften, die sie betrafen, gleichzeitig bestimmte der Vertrag die Zugehörigkeit zu den einzelnen Gerichten. Das adelige Braugewerbe (und aus der Sicht der weiteren Entwicklung eigentlich die adelige Unternehmungstätigkeit) sollte erneut sechs Jahre später geregelt werden. Zu weiteren Verhandlungen kam es nicht. Den Königsstädten wuchs somit auf wirtschaftlicher Ebene ein großer Konkurrent heran.

In den Jahren 1529–1545 und wiederum intensiver am Umbruch des 16. und 17. Jahrhunderts wurden Kriege mit den Türken geführt, welche in einem nicht geringen Umfang von Geldern der Königsstädte finanziert wurden und diese Städte haben das Heer auch mit Naturalien und geworbener Bevölkerung versorgt. Öfter musste Hohenmauth dem Landesherrn Geld gewähren oder seine Anleihe garantieren. Die **Anleihepolitik** ging somit an Hohenmauth und seinen Bewohnern nicht ohne Auswirkung vorbei. Eine Quelle der regelmäßigen Einnahmen war somit der **Grundbesitz**, der auch als Attribut der politischen Macht aufgefasst wurde. Die Mauther Bürger erweiterten deshalb mit dem Erwerb ganzer Dörfer oder ihrer Teile und mit Höfen, Wäldern und Teichen ihre Stadtherrschaft. Wegen der **Teilnahme am gegenhabsburgischen Widerstand** wurde ihnen 1547 eine Strafe von 2000 Schock Meißner Groschen verhängt, Grundbesitz konfisziert (u. a. 16 Dörfer und in fünf anderen ein Anteil), Privilegien und Waffen entzogen und eine sog. Bieratzte auferlegt. Die Einschränkung der städtischen

Autonomie sollten der neu eingesetzte königliche Richter und ab Januar 1548 die Berufung beim Appellationsgericht sichern. Der König erneuerte gleichfalls das Sankt-Jakobsmandat (1508), womit der Einfluss der Brüdergemeine aufgehoben werden sollte – gegen Mitte des 16. Jahrhunderts gab es deren Anhänger auch in Hohenmauth. Die Sanktionen waren jedoch nicht die einzigen Rückschläge – im August 1547 betraf die Stadt ein Brand, der über 130 Häuser beschädigte.

König Ferdinand I. gab 1549 der Stadt die Privilegien zurück und bewilligte ihr, sich die Erträge von den Gemeindegrundstücken, Teichen und einigen Dörfern zu behalten; die Obrigkeit behielt er sich. Damit gaben sich die Mauther Bürger nicht zufrieden und waren weiterhin bestrebt, **ihre Herrschaft wieder zu erneuern**. Vor 1620 waren sie im Besitz von zehn Dörfern und drei Dorfteilen, bewirtschafteten in Eigenregie 17 Teiche und mehrere Höfe und Wälder. Ein Beleg dafür, dass sich die Lage in der Gemeindekasse einigermaßen schon in den 50erjahren verbesserte, belegt das neue Gebäude des Dekanalantes. Bereits 1543 wird in der Leitomischler Vorstadt der Bau der einschiffigen **Friedhofskirche der Heiligen Dreifaltigkeit** in Angriff genommen. Zu Beginn des 17. Jahrhunderts kommt ein Eingangstor mit Glockenturm dazu, der Turm jedoch blieb nicht erhalten. Einen zweiten, **turmförmigen Glockenturm**, ließen die Mauther Bürger in den Jahren 1583–1585 gegenüber der Laurentiuskirche errichten.

Im Zusammenhang mit der Steuerpolitik, als die Hürde vor allem auf die Königsstädte übertragen wurde, werden in Hohenmauth **zum Jahre 1567 insgesamt 368 Häuser** angeführt. Den städtischen Wohlstand belegt in dieser Zeit auch die Beschäftigung von zwei Ratsschreibern. Zum Jahre 1598 waren in der Stadt, in Viertel geteilt, und in den Vorstädten 341 Ansässige (das bedeutet Steuereinheiten), unter den Untertanen waren insgesamt 139 Ansässige. Pestepidemien hatten zeitweilig Einfluss auf die Anzahl der Einwohner. Eine der schlimmsten wütete 1582. Gegen Ende des Jahrhunderts verzeichnen wir neun Zünfte, um die Stadt herum gab es zehn Mühlen und sechs Meierhöfe. Die Mauther Untertanen waren so in Hinsicht auf die Entwicklung der Adelsgroßgüter (von Nachbarn nennen wir besonders die Herren Slavata von Chlum und Koschumberg, von Žerotín, Kapoun von Svojkov, Berka von Dubá und Lipá) Abnehmer von mehreren Zunftzeugnissen. Bis zum Ende des Jahrhunderts behielt sich seine Bedeutung das Tuchmacherhandwerk, wo teilweise der Handel mit seinen Erzeugnissen getrennt betrieben wurde. Der **landwirtschaftlichen Produktion** widmeten sich neben ihrem Handwerk oder Gewerbe fast alle Bürger. Nach dem Vorbild des Adels, was die Bewirtschaftung der Meierhöfe betrifft, die für die Städte gleichfalls eine Konkurrenz waren, erhöhte sich in der Stadt das Interesse für die Teichwirtschaft, die Vieh- und Bienenzucht. Zur Hebung der hiesigen Marktes kamen 1602 **drei Viehmärkte** (am Montag nach Palmsonntag, nach dem Weißen Sonntag und nach dem hl. Johannes dem Täufer) dazu. Am Umbruch des 16. und 17. Jahrhunderts hatte die Stadt den **Charakter eines bedeutenden regionalen Marktkernpunktes**.

In die Mauther Partikularschule setzte die Lehrer (Schulmeister) die Prager Universität ein. Die direkte Aufsicht übten führende intellektuelle Eliten aus dem Bürgertum aus. Von den Lehrern nennen wir Jiří Hanuš Lanškrounský von Kronenfeld, der später in Prag auf der Kleinseite Buchdrucker und Pfarrer war und eifrig die Religionsfreiheit beanspruchte, von Absolventen erwähnen wir Matouš Hosius Vysokomyšský, den Verfasser der Übersetzung von *Kronika moskevská* (in Übersetzung Moskauer Chronik). Unter literarisch tätigen Persönlichkeiten heben wir wenigstens die Priester Martin Philadelph Zámorský und Bohuslav Bepata, Verfasser von evangelischen Postillen, hervor. Zur Vollkommenheit des **günstigen Kulturmilieus** erinnern wir an die Hochzeit des Chrudimer Malers Matouš Radouš mit Anna Poláčková. Radouš' künstlerisch wertvolle Abbildungen von führenden Mauther Bürgern waren Bestandteil des nicht erhalten gebliebenen Mauther Kationals.

Mit der steigenden Gefahr eines Militärkonflikts in der Stadt, deren ideale Nachvollziehung für das 17. Jahrhundert (eher für die Vorkriegszeit) im Jahre 1843 Josef Šembera (1794–1866) schuf, finden Reparaturen des Verteidigungssystems statt. Im Jahre 1618 wurde Wasser aus dem Wasserturm in der Klosterpastei in zwei Stadtbrunnen am Marktplatz geleitet. Nach dem Ausbruch des **Ständeaufstandes** haben sich die Mauther Bürger, die fortwährend zu den drei führenden ostböhmisches Städten gehörten, dem Ständeheer angeschlossen und den Aufstand mit der Abführung von vorgeschriebenen und außerordentlichen Geldleistungen und Naturalien unterstützt und Söldner erworben. Zahlreiche Ausgaben verursachten, dass die Stadt bereits zu Beginn des **Dreißigjährigen Krieges** in finanzielle Schwierigkeiten verfiel. Symbolisch klingt die Begebenheit, welche sich in der Stadt einige Tage nach dem Tod von König Matthias abspielte: Dem Ratsschreiber Václav Brýdl, der ursprünglich ein eifriger Akatholik war, wurde in der Nr. 15 der zukünftige Barockdichter und Jesuit **Bedřich Bridel (Friedrich Briedel)** (1619–1680) geboren, der Verfasser des Gedichtes *Co Bůh? Člověk?* (in Übersetzung Was Gott? Mensch?) (1659) ist. Dies ist ein Gipfelwerk der tschechischen barocken Dichterkunst. Ab 1660 war er im Gebiet von Mladá Boleslav (Jungbunzlau), Čáslav (Tschaslau), Hradec Králové (Königgrätz) und Chrudim als Missionar tätig, kehrte auch in seine Heimat mit klarer Absicht zurück, Akatholiken zum richtigen Glauben zu bekehren.

Nach der Niederlage am Weißen Berge erwiesen die Mauther Bürger bereits Ende November 1620 Loyalität. Ab Jahresende verspürten sie sehr bittere Erfahrungen mit **Einquartierungsverpflichtungen**. Auch in den nächsten Jahren bedrängten die Stadt zahlreiche Einquartierungen von Fuß- und Reiterregimenten (kaiserlichen und feindlichen), deren Soldaten sich nicht nur mit Geldgaben und Naturalien zufrieden gaben, sondern darüber hinaus plünderten und die städtische Bebauung beschädigten, Vieh und Pferde stahlen und die Bewohner drangsalierten. Die Stadt und ihre einzelnen Bewohner ge-

langten somit immer öfter in große finanzielle Schwierigkeiten. Wegen der Teilnahme am Aufstand wurde der Stadt ferner im Jahre **1622 das Grundstückigentum konfisziert**, beschlagnahmt wurden die Privilegien; alles wurde erst am 15. April 1628 zurückgegeben.

Der letzte akatholische Dekan wurde 1624 von seinem Posten enthoben. Ab 1626 wich auch der Stadt nicht die **gewaltsame Re-katholisierung**, die mit beauftragten Heereseinheiten die trotzigsten Bürger brechen sollte. Diejenigen, die danach trotzdem ablehnten zu konvertieren, mussten 1627 das Land verlassen. Einer der Emigranten nach dem Weißen Berge, der sich in Uherská Skalica (Skalitz) niederließ, war das eifrige Mitglied der Brüdergemeine Jan Kaška Skutečský (Joannes Cassius Scultcius) (1590–wohl 1666), der unter anderem von dem Werk von Jan Amos Komenský (Johann Amos Comenius) beeinflusst war. Comenius verweilte in den Jahren 1622–1626 im unweit gelegenen Brandýs nad Orlicí (Brandeis an der Adler), wo er u. a. die erste Version eines der barocken Literatur-Gipfelwerke vollendete – *Labyrint světa a ráj srdce* (*Das Labyrinth der Welt und das Paradies des Herzens*). Jan Kaška's Sohn David begab sich nach einem Aufenthalt bei Comenius in das polnische Lissa, wo sich der Mittelpunkt der Brüdergemeine befand und wo er als Senior und Rektor am Gymnasium tätig war; Zdenislav, sein zweiter Sohn, war im Stadtbüro als Ratschreiber angestellt. Die erste große Enttäuschung musste für Akatholiken die Veröffentlichung der Verordnung *Obnovené zřízení zemské* (*Verneuerte Landesordnung*) (1627) sein, womit u. a. neben Dämpfung des politischen Einflusses der Königsstädte alle nichtkatholische Religionen verboten wurden. Aus der weiteren Entwicklung geht hervor, dass im Gebiet von Hohenmauth **Reste geheimer Akatholiken überlebten**.

Zum Jahre 1628 lebten in der Stadt nur ungefähr **400 Einwohner**; diese Zahl, die einen großen Rückgang bereits in den 20er Jahren belegt, widerspiegelt sich im Bedarf nur eines Ratschreibers. Während am Ende der 20er- und ganz am Anfang der 30er Jahre die Mauther Bewohner nach starken Kriegseinwirkungen ausatmeten, mit dem Erscheinen der **Schweden** (1639, 1643, 1645 und 1646) verschlechterte sich dramatisch die Lage in der Stadt. In der Bestrebung die langjährige ungünstige Situation zu hemmen erteilte Ferdinand III. der Stadt am 2. Oktober 1638 am Dienstag vor dem hl. Franziskus Seraphinus (vor dem 4. Oktober) **einen Jahrmarkt und erweiterte die Anzahl der Viehmärkte**, die vom ersten Dienstag in den Fasten bis zum hl. Georg (das ist am 24. April) und vom hl. Georg jeden Montag bis zum Faschingssonntag stattfinden sollten. Die Stadt musste so bis zum Abschluss des Westfälischen Friedens (1648) abwarten, da erst dieser eine Chance zu einer schrittweisen Stadterholung gab.

Nach dem Ende des Dreißigjährigen Krieges musste sich die Stadt einige Jahrzehnte lang von dem **großen kulturellen, wirtschaftlichen und demografischen Rückgang** erholen. Fast die Hälfte der Bebauung aus der Zeit vor dem Weißen Berge war dem Verfall preisgegeben. Nach dem *Soupis poddaných podle viry* (*Verzeichnis der Untertanen nach dem Glauben*) von 1651 wurden in der Stadt und ihren Vorstädten **1288 Personen** gezählt. Die Stadt, wo seit der Mitte des 17. Jahrhunderts für die Böhmisches Kammer Maut von der Ware kassiert wurde, die ins Land eingeführt wurde, verzeichnete weiterhin **dominierend tschechische Bevölkerung**, was sich ferner in der internen Amtssprache widerspiegelte. Beim Kontakt mit übergeordneten Instanzen setzte sich die deutsche Sprache durch. In der Stadt gab es in der Nachkriegszeit acht Zünfte, die führende Position erhielten sich die Fleischer. Die größten Einnahmen flossen der Stadtgemeinde von den Mauther Dörfern in der Nachkriegszeit, als sich bereits gänzlich die **Gemeinde- mit der Herrschaftswirtschaft vereinigte**. Neben finanziellen Abgaben können wir jedoch auch Verpflichtungen in Form von Naturalien- und steigenden Robotpflichten erwarten. Im Jahre 1680 war ein Aufstand der Wratzlauer Untertanen, angeregt durch Proteste auf der Herrschaft Leitomischl. Diese Begebenheiten führten damals zum Erlass des Robotpatents. Trotzdem sich die Stadt im Laufe der Zeit von dem Kriegsschicksal erholte, wurde aufgrund Ermittlungen einer landesherrlichen Kommission 1704 auch in Hohenmauth die **Verwaltung der Einnahmen und Ausgaben von der Stadtverwaltung getrennt geführt**.

Im Jahre 1664 verbreitete sich in Hohenmauth das Gerücht über die wundersame Genesung des Messerschmiedes Jan Nečesný mit Wasser aus dem Wratzlauer Brunnel; nach und nach errichteten hier die Hohenmauther Bürger die Kapelle des hl. Nikolaus, eine Einsiedelei und eine Schänke. Das **Heilbad**, das angeblich z. B. bei Gliederschmerzen, Blähungen, Geschwüren, Schwindelanfällen und Kopfschmerzen half, wurde in den Jahren 1711–1719 erbaut. Oberhalb des Badehauses wurde nach dem Projekt von C. A. Canevalle die Wallfahrtskirche des hl. Nikolaus gebaut. Der Ruhm des Heilbades verbreitete sich auch dank einiger veröffentlichten Schriften bis nach Mähren. Den Ruf steigerte gezielt die kirchliche Propaganda, die auch in diesem Fall Wallfahrten, Heiligenbilder und Gesangstücke förderte. Ein wichtiger Bestandteil des kulturellen Lebens war weiterhin die Litteratenbrüdergemeine, ohne die keine kirchlichen Feiertage, Feste, Feiern und Beerdigungen stattfinden konnten. Ferner überwachte sie die Qualität des Schulunterrichtes mit einem Kantoren und zwei jungen Aushilfskräften. Im Kontrast zu der Stärkung der barocken Frömmigkeit führen wir an, dass es zum Jahre 1761 in der Stadt und ihren Dörfern 93 Personen gab, die wegen „*hussitischer Ketzerei*“ verdächtig waren.

Am 10. September 1700 betraf die Stadt eine **Feuerbrunst**, die unter anderem 180 Häuser erfasste. Die Marktplatzfläche blieb dann ohne Bebauung. Mit dem Wiederaufbau, womit auch der Zugang zum Wasser einfacher gemacht wurde, wurde in der nordwestlichen Ecke der Stadtmauer die zweite Pforte erbaut und in Hohenmauth setzte sich die barocke Prägung der Bauwerke durch. Gegenüber dem unweit gelegenen Polička, das die Zeit seines größten Reichtums erlebte und

dies mit dem großartigen Konzept des öffentlichen Raumes zur Schau stellte, sehen wir in Hohenmauth keinen so intensiven Ausdruck der Eigenrepräsentanz. Von August 1714 bis März 1715 verbreitete sich in der Stadt und ihrer Umgebung die Pest. Trotz Quarantänemaßnahmen starben 57 Personen. Am Ringplatz wurde danach die **Marienpestsäule gesetzt**. Von Landsmännern machen wir auf Dismas Hataš (Hattasch) aufmerksam, der Geigenspieler, Symphonie- und Geigen-Dreisatzsonaten-Komponist war und sich in Thüringen niederließ.

Vor der Mitte des 18. Jahrhunderts konnte die Stadt, zum Jahre 1745 am Altargemälde in der Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit dargestellt, rund 2500 Einwohner haben. Der wichtigste Erwerbszweig war weiterhin die Landwirtschaft, nur mit bedeutenderem Mühlenbetrieb unterstützt. Zum Jahre 1743 werden 53 brauberechtigte Bürger genannt. Auch in Hohenmauth wurden mit dem Thronantritt von Maria Theresia **nach und nach Reformanordnungen durchgesetzt**, welche während der Regierung von Josef II. ihren Gipfel erreichten. Mit der Reform der Kreisverwaltung im Jahre 1751 stieg die Bedeutung der Kreishauptmänner. Das Amt hatte seinen Sitz **in Chrudim** und beaufsichtigte die steuerlichen und politischen Angelegenheiten in Hohenmauth, womit die Bedeutung des königlichen Richters sank. Aufgrund der Reduktion von der Anzahl der Halsgerichte wendete sich die Stadt ab 1765 im Fall eines schweren Verbrechens nach Chrudim. Von weiteren tiefgreifenden Veränderungen erwähnen wir 1771 die Einführung von Konskriptionsnummern (Hausnummern) und Gassenamen und aufgrund der Schulreform sechs Jahre später die Errichtung der Trivialschule. Die Maßnahmen waren eine Reaktion auf die Rückständigkeit der Monarchie und das Begehren, den Verlust von Schlesien mit dem Glatzer Lande zu ersetzen. Die Monarchie kam um Schlesien und die Grafschaft Glatz in den Erfolgskriegen der Habsburger. Auch an Hohenmauth gingen nicht die direkten Folgen der militärischen Auseinandersetzungen vorbei, denn das preußische Heer zog zweimal durch die Stadt. Die Stadt, wo 1745 ein Militärmagazin errichtet wurde, blieb darüber hinaus nicht im Siebenjährigen Krieg verschont.

Zu Beginn der 70er Jahre des 18. Jahrhunderts betraf auch Hohenmauth, das sich weiterhin vor allem als landwirtschaftlicher Mittelpunkt profilierte, eine große Getreidemissernte, was den Ausbruch einer Hungersnot und großen Teuerung zur Folge hatte. Für die Hohenmauther Wirtschaft war darüber hinaus das Jahr 1774 ungünstig, da einige Hundert Stück Vieh eingingen und **die Stadt betraf am 6. August 1774 dazu noch ein verheerender Brand**. Zum Löschen wurde das Wasser aus dem Wasserbehälter mit eingesetzt, der 1769 in der steinernen Bastei bei der zweiten Pforte errichtet wurde. Der Magistrat stellte fest, dass „*nur die Gasse oberhalb der Pforte blieb*“, wie ein zeitgenössisches Gemälde der brennenden Stadt belegt, das sich in der Kirche Mariä Verkündigung in Knířov (Knirau) befindet. Bei der Bestrebung, die Stadt zu heben, erteilte ihr die Kaiserin am 2. Dezember 1774 einen weiteren Viehmarkt am Dienstag vor dem hl. Lazarus und spendete dazu 10 000 Gulden.

Die zweite Hälfte des 18. Jahrhunderts prägt dann die **Stadt mit einer regen Bauentwicklung**. Viele Häuser bekamen schmucke barocke Giebel, wobei mehrere davon dann dem Brand 1774 zum Opfer fielen, als 238 ausbrannten. Im Jahre 1777 wurde die Trivialschule errichtet. In dieser Zeit profilierte sich Hohenmauth als Garnisonstadt, denn bereits seit 1722 war hier ein Teil des Dragoner-Reiterregiments (Ulanen) stationiert. In den Jahren 1773–1785 wurden für sie die langen Pferdestallungen und die Reithalle an der äußeren Seite des südlichen und westlichen Stadtmauerabschnitts gebaut. Die Stadtmauer ging hier zwar ein, aber die Eingeschlossenheit der Innenstadt blieb erhalten. Die Stadtmauergräben wurden nach und nach zugeschüttet und auf dieser Fläche wurden Gärten errichtet, die sich 1839 bereits als Ring fast um die ganze Stadtmauer herum erstreckten. Vor allem in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts verzeichnen wir einen stürmischen Ausbau der Vorstädte. Während 1757 ganz Hohenmauth 367 Häuser zählte, dann 1785 bereits 585 und – wie die I. militärische Landesaufnahme (1780–1783) belegt – erreichte der Umfang der vorstädtischen Bebauung bereits fast den Stand, der auf der Karte des Stablen Katasters (1839) wiedergegeben wird. Die vorstädtische Bebauung war ziemlich konzentriert und das bebaute Gebiet war mit Ringgassen um den Stadtkern scharf abgegrenzt (heutige Hus-, Jeronym- und Českých bratří-Gassen). Hinter diese Grenze verbreitete sich die Bebauung mit Wohngebäuden bis zum Ende des 19. Jahrhunderts nicht. Im Jahre 1784 wurde auf der Stadtherrschaft die Raabisierung vorgenommen und die Höfe Džbánov, Vanice, Limperky (Limperka, Limberg, Lindenbergy) und Derlík wurden verkauft. In der Umgebung des Limberger Hofes entstand dann die gleichnamige Vorstadt, bei Derlík das gleichnamige Dorf (seit 1948 Zaháj) und dazwischen entstand die Ortschaft Vinice (Na Vinicích, Weinberg). Im Jahre 1787 wurde der regulierte Magistrat konstituiert. Im Zusammenhang mit der Aufhebung der Klöster gelangte nach Hohenmauth das Gemälde *Mariä Himmelfahrt* von Peter Brandel, das 1728 für das Kloster Sedlec (Sedletz) geschaffen wurde, und seitdem den Hochaltar der städtischen Pfarrkirche des hl. Laurentius ziert.

Ab 1800 wurden schrittweise **Teile der Stadtmauer abgerissen**, namentlich der drei Stadttore. In den Jahren 1799–1813 erlebte Hohenmauth Truppenbewegungen während der Napoleonkriege. Unter anderem wurden gerade aus militärischen Gründen die **Kaiserstraße** von Königgrätz über Holice (Holitz) und Hohenmauth nach Leitomischl und weiter nach Svitavy (Zwittau) in Mähren und die Straße von Prag und Chrudim, welche in die erstgenannte Straße bei Zámrsk mündet, **ausgebaut**. Die neuen geraden Abschnitte verzeichnet bereits die Karte der I. militärischen Landesaufnahme. Ein weiterer Umbau der Straße (Chaussee) im Abschnitt bei Hohenmauth wurde dann in den Jahren 1812–1814 vorgenommen. Die Transitverbindung führte als Ringverbindung an der äußeren Stadtmauerseite vorbei. Die Bebauung der

Vorstädte war im 1. Drittel des 19. Jahrhunderts bereits ausnahmslos steinern. Das Aussehen der Innenstadt im Jahre 1816 veränderte spürbar der letzte große Brand, der 174 Häuser, die militärische Pferdestallung, den Turm des Prager Tores, die Bierbrauerei, das Rathaus und auf der Fläche des Ringplatzes die Fleisch- und Bäckerbänke ergriff. In den Jahren 1830–1834 wurde die Ulanenkaserne Nr. 180/I am Markt- platz errichtet. Seit den 40er Jahren des 19. Jahrhunderts kämpfte für die Rettung der Stadttore und anderer Denkmäler der Nationalerwecker Alois Vojtěch Šembera. Kontinuierlich wurden Bauvorhaben in den Vorstädten vorgenommen. Mit der Verdichtung der Bebauung erreichte die Stadt 1830 insgesamt 747 Häuser und 4623 Einwohner und 1843 dann 765 Häuser und 4512 Einwohner. In der Stadt waren eine Bierbrauerei, am westlichen Rand der Prager Vorstadt eine kleine Ziegelei und am Fluss Loučná und ihren Mühlgräben 10 Mühlen in Betrieb.

Mit der **Aufhebung des Patrimonialsystems** im Jahre 1848 war die Stadt für die Dörfer ihrer früheren Herrschaft keine Obrigkeit mehr. Ab 1850 wurde sie als Sitz des Gerichtsbezirkes, des politischen Bezirkes und vorübergehend (1849–1854) auch des Kreisgerichts bestimmt. In den 50er Jahren des 19. Jahrhunderts begannen die ersten Veränderungen in der historischen Bausubstanz im Stadtkern mit dem Bau der Haupt- und Realschule Nr. 273/I in südlicher Nachbarschaft der Kirche (1855). In den Jahren 1880–1882 wurde westlich von der Kirche das Gymnasial- und Volksschulgebäude Nr. 163/I und 167/I gebaut. Damit entstand neu der Vaňorný-Platz. In dieser Zeit, begannen 1876, wurde ferner die Gesamterneuerung und puristische Regotisierung der Laurentiuskirche vorgenommen, doch sie zog sich bis 1904 hinaus. In den Jahren 1895–1897 wurde der Umbau der Türme und der westlichen Stirnseite in Angriff genommen, was im Stadtpanorama zum Ausdruck kam. Der Friedhof bei der Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit wurde 1874 erweitert und umgestaltet. In den Jahren 1873–1875 wurde zwischen diesem Friedhof und dem Chotzner Tor die Grünanlage Jungmannovy sady angelegt. Seit den 60er Jahren des 19. Jahrhunderts gelang es alle wichtigsten Denkmäler in der Stadt (besonders 1862–1867 das Leitomischler Tor, 1882–1883 das Prager Tor) zu retten und 1871 wurde das älteste Stadtmuseum in Böhmen ins Leben gerufen. Die erste Vorschusskasse, 1862 konstituiert, errichtete für den Eigenbedarf 1878 am Ringplatz das Neurenaissancegebäude Nr. 190/I.

Für die Entwicklung von Hohenmauth hatte eine bahnbrechende Bedeutung die Erbauung der **Aktien-Zuckerfabrik** in den Feldern nordwestlich hinter der Prager Vorstadt im Jahre 1868. Ferner wurde im Jahre 1873 in Cerekvice nad Loučnou eine Zuckerfabrik gegründet. Beide Betriebe machten sich wesentlich für den **Anschluss der Stadt an das Eisenbahnnetz** verdient. Ab 1873 arbeitete zwischen der Zuckerfabrik und der Prager Vorstadt Tomášek's Ziegelei, die 1894 wesentlich erweitert wurde und in der weiten und breiten Umgebung die größte war. Die Eisenbahnstrecke wurde parallel mit dem westlichen Rand der Prager und Leitomischler Vorstädte trassiert, der Bahnhof wurde in westlicher Weiterführung der Hauptstraße in der Prager Vorstadt situiert. Neben dem Bahnhof entwickelte sich ein Gewerbegebiet – 1884 eine zweite Ziegelei, 1897–1900 die Bierbrauerei Měšťanský pivovar (Bürgerbräu). Diese Entwicklung intensivierte sich im 20. Jahrhundert – 1910 Stratílek's Fabrik auf Feuerwehrspritzen. Weitere Fabriken entstanden jedoch noch anderswo – 1897 die Vereinsziegelei Nr. 269/III östlich hinter der Stadt und Sodomka's Kutschenwerkstatt als Vorgänger der späteren Busfabrik am nördlichen Stadtrand. Die Stadt schuf 1902–1903 eine neue Wasserleitung und 1908–1909 das städtische Elektrizitätswerk Nr. 241/II. Infolge der Industrieentfaltung entstanden in den 90er Jahren des 19. Jahrhunderts in Hohenmauth Arbeitervereine und es konstituierten sich politische Kräfte mit der Bestrebung, die Rechte der Arbeiter durchzusetzen.

Alle **Hohenmauther Fabriken** wurden bis zu dieser Zeit auf unbauter Fläche, also auf „grüner Wiese“ geschaffen, entweder am Rand der Vorstädte, oder noch weiter von der Stadt entfernt. Ein gleiches Prinzip zur Platzierung war typisch für ein weiteres Phänomen, das seit den 80er Jahren des 19. Jahrhunderts die Stadt wohl noch mehr veränderte – der Bau von Kasernen. Hohenmauth war nach traditionell eine Garnisonsstadt, doch die Anzahl der Soldaten blieb lange ziemlich niedrig – noch im Jahre 1880 waren nur 207 Mann als ständige Besatzung, während es 1910 bereits 1722 waren. In dieser Zeit gab es in Hohenmauth bereits 58 Kasernengebäude, welche die Stadt baute und unterhielt. Und gerade der Wandel in eine der wichtigsten Garnisonsstädte in Böhmen mit führenden Militärämtern war die größte Veränderung, die Hohenmauth von 1885 bis zum I. Weltkrieg verzeichnete. Zuerst entstand 1885 die Kaserne Haus-Nr. 175/II des Landwehr-Fußbataillons Nr. 30 in der Prager Vorstadt beim Bahnhof. Weitere Anlagen wurden bereits am Rande der Leitomischler Vorstadt situiert. Die größte Kasernenanlage des Fußregiments Nr. 98 entstand bis 1888 südlich von der Stadt. Für das Landwehr-Ulanen-Reiterregiment Nr. 2 wurde in den Jahren 1890–1897 eine Kaserne in der westlichen Nachbarschaft (hinter der Eisenbahn) erbaut, die bis 1906 um Pferdeställe und eine Reithalle erweitert wurde. In den Jahren 1900–1901 folgte eine große Kasernenanlage des Landwehrregiments Nr. 30 zwischen den heutigen Žižka- und Prokop-Veliky-Straßen und der Eisenbahn. In ihrer westlichen Nachbarschaft wurde in den Jahren 1912–1913 das Garnisonskrankenhaus Nr. 271/IV gebaut. Ein neuer Militärübungsplatz mit Schützenhaus und Pulvermagazin wurden 1883 südöstlich von der Stadt unweit des Waldes Dráby auf einer Fläche von 122 ha errichtet. Für den Offiziersbedarf wurde in den Jahren 1900–1903 im Neurenaissancestil das Casino Nr. 64/IV gegenüber dem Kasernengebäude des Regiments Nr. 98 gebaut.

Im Jahre 1892 wurde der **neue Stadtfriedhof** mit dem monumentalen Tor im Neurenaissancestil (1893) angelegt. Stattdessen wurde 1906 der **alte Friedhof aufgelöst und in die Grünanlage Jungmannovy sady einbezogen**, in den Jahren 1903–1911 erhielt die Friedhofskir-

che einen Giebel im Neurenaissancestil mit figuraler Verzierung bereits im Jugendstil. Der östlichste Teil des ehemaligen Friedhofs wurde zur Platzierung des Bürgerschulgebäudes Nr. 2/IV im Neurenaissancestil bestimmt. Im Jahre 1900 wurde unter Teilnahme des Kunstgärtners František Josef Thomayer die Grünanlage Havlíčkovy sady an der westlichen Seite der **ehemaligen Stadtmauer** angelegt. Auf der südlichen Seite begrenzt diese Anlage das Gebäude der Bewahranstalt Nr. 1/II von 1898 in Verwaltung der Kongregation der Armen Schulschwestern Notre Dame (ab 1920 Schule), den nördlichen Rand der Grünanlage begrenzt die Pražská-Straße (früher auch Prager Straße) vor dem Prager Tor mit prägnanter historisierender Architektur des Gebäudes Střelnice (Schützenhaus) Nr. 1/I aus dem Jahre 1900, auf der westlichen Seite der Grünanlage dominiert das Familienhaus im Jugendstil des Generals Hoppe Nr. 199/II aus dem Jahre 1905. Parkartig als botanischer Garten wurde 1905–1906 ferner der nördliche Barbakaneabschnitt oberhalb des Mühlbaches gestaltet. An der nordwestlichen Ecke der Stadtmauer wurde in den Jahren 1900–1902 das schmucke Jugendstil-Turnvereinsgebäude Sokolovna Nr. 55/I nach dem Projekt des Architekten Josef Podhajský erbaut. Zu Beginn des 20. Jahrhunderts erhielt eine neue Dominante auch der Marktplatz. Am östlichen Ende seiner Nordseite wurde in den Jahren 1901–1902 das Bezirksamtsgebäude Okresní dům mit Post Nr. 24–25/II im Neurenaissance- und Jugendstil nach dem Projekt von Alois Turek errichtet. In der vorstädtischen Zone wurde in diesem Zeitraum die **Bebauung modernisiert**, doch bedeutendere Bauwerke entstanden hier nur vereinzelt. Im Jahre 1903 wurde am östlichen Rand der Chotzner Vorstadt die Wiesen- und Ackerbauschule als älteste Schule mit Wasserwirtschafts-Ausrichtung in ganz Österreich-Ungarn gebaut. Im Jahre 1898 ersetzte das alte Einkehrwirthshaus vor dem Leitomischler Tor das Hotel U Tejnůrů Nr. 26/IV mit einem großen Tanz- und Theatersaal.

Hohenmauth erlebte im letzten Drittel des 19. Jahrhunderts zweifellos eine der erfolgreichsten Zeitabschnitte in seiner Geschichte. Die Übersicht aller Neubauten und städtebaulichen Veränderungen ist aus der Katasterkarte der Stadt ersichtlich, die irgendwann nach 1855 entstand und bis 1902/1906 wurden mit roter Farbe darin alle Veränderungen eingetragen. Auf den ersten Blick fesselt uns die Tatsache, dass wir im historischen Ortskern nur ein **Minimum von Häuserneubauten** vorfinden und dass sie hier nicht auf bisher un bebauten Flächen entstanden. Praktisch die einzige Ausnahme ist der Villen- und Familienblock zwischen der Hus-Straße und der Kaserne des Regiments Nr. 30, beziehungsweise der Eisenbahnstrecke, also zwischen den heutigen General-Holý- und Prokop-Veliky-Straßen. Falls wir statistische Angaben heranziehen, sind sie mit dieser Erkenntnis in Übereinstimmung. Während 1869 in Hohenmauth 840 Häuser standen, stieg ihre Anzahl bis 1900 nur auf 878. Dagegen verzeichnete die Einwohnerzahl einen dauerhaften und sehr bedeutenden Anstieg – von 6018 auf 9503. Doch falls wir 1633 Militärpersonen abrechnen, hatte Hohenmauth im Jahre 1900 nur 7870 Einwohner.

Ein **Umbruch in der bisherigen Situation entstand im ersten Jahrzehnt des 20. Jahrhunderts** – bis 1910 stieg die Häuseranzahl um 130 auf 1008 und die Einwohneranzahl um 1355 auf 10 858, ohne Militär um 1266 auf 9136, was bisher das historische Maximum bei der Einwohneranzahl war. Angaben von 1914 stehen nicht zur Verfügung, aber es ist wahrscheinlich, dass auch die meisten von den weiteren 64 Häusern, die zwischen 1910 und 1921 dazukamen, noch in die Zeit vor dem Ersten Weltkrieg fallen. Ende 1900 begann der **Bau des neuen Villenviertels** am südwestlichen Rand des historischen Stadtkerns. Sein Straßennetz war mit der einheitlichen Parzellierung der Grundstücke vorbestimmt, rechtwinkelig zu der Hus-Rundstraße, welche auch die Kasernenanlage respektierte, deren Breite wieder als günstiges Modul für die entsprechende Entfernung der Parallelstraßen diente. Die logische Ergänzung einer solchen Struktur waren ferner rechtwinklige Querstraßen, deren Richtung wieder parallel mit der Eisenbahnstrecke ist. Auf einem ähnlichen Prinzip erweiterte sich die Stadt darüber hinaus am südöstlichen Rand, wo das analogische Modul die längliche Fläche des neuen Friedhofs vorbestimmt hat.

Als typisches Beispiel einer architektonisch wertvollen Jugendstillaus dieser Zeit dient jene von Josef Šíma Nr. 186/II in der Rieger-Straße, erbaut in den Jahren 1899–1901 nach dem Projekt von Josef Podhajský. In den Jahren 1909–1910 wurde nach dem Projekt von Jan Kotěra die Villa für Vilém Charvát Nr. 247/IV im Stil der architektonischen Moderne an der Kreuzung der Rokycana- und Jirásek-Straßen gebaut. Im neuen Viertel, gegenüber der Kaserne des Regiments Nr. 30, wurde 1908 die Eisenbahnhaltstelle Vysoké Mýto město (Hohenmauth Stadt) errichtet, von der Kirche am Vaňorný-Platz nur 375 m entfernt. Direkt neben den Gleisen ist in den Jahren 1909–1910 das Hotel U Zastávky (Bei der Haltestelle) Nr. 236/IV im Neurenaissance- und Jugendstil platziert worden, wozu an der Bahnsteigseite ein ebenerdiger hölzerner Passagierwarterraum angebaut wurde. Hohenmauth lebte in dieser Zeit mit einem reichhaltigen kulturellen, gesellschaftlichen und sportlichen Leben. Der Erste Weltkrieg beeinflusste so die Garnisonstadt Hohenmauth weitaus spürbarer als andere Städte.

Nach der Gründung der Tschechoslowakei im Jahre 1918 gelang es ziemlich schnell die wirtschaftlichen Probleme zu überwinden. Die Zeit der 20er- und 30erjahre des 20. Jahrhunderts charakterisiert ein **weiterer städtischer Bauaufschwung** bei der Stagnation der Einwohnerzahl, was über den sich hebenden Wohnkomfort zeugt. Während es 1921 in Hohenmauth 1072 Häuser und 10 515 Einwohner gab, waren es 1930 bereits 1246 Häuser und 10 835 Einwohner. Bis 1950 stieg dann die Häuseranzahl auf 1427 (wovon der größere Teil des Anstiegs in die Zeit zwischen beiden Kriegen fällt) und die Einwohnerzahl sank auf 9325 Personen. Der Stadtkern ist nicht allzu gewachsen und die Entwicklung orientierte sich zum Ausbau der bereits vor dem Krieg angelegten Viertel, vor allem im Südwesten zwischen den Kasernen

im Südosten beim Friedhof. Es wurden besonders Familienhäuser und kleine Villen und nur vereinzelt städtische Zinshäuser gebaut.

Es entstanden mehrere **öffentliche Gebäude**. Das städtische Krankenhaus Nr. 167/II wurde in den Jahren 1923–1925 erweitert, in den Jahren 1925–1926 wurde die Schule für Mädchen Nr. 317/IV neben der Eisenbahnstrecke an der Ecke der Jirásek- und Žižka-Straßen gebaut. Für das kulturelle Leben war am wichtigsten der Bau des Šembera-Theaters Nr. 281/II in den Jahren 1924–1925 als interessantes Werk des tschechischen Rondokubismus nach dem Projekt von Vincenc Mašek. Inmitten der östlichen Ringplatzseite wurde 1932 im Konstruktivismus-Baustil die Městská spořitelna (Städtische Sparkasse) Nr. 92/I errichtet. Am nördlichen Stadtrand entstand 1933 das öffentliche Schwimmbad Tyršova veřejná plovárna. Im Jahre 1937 wurde die Kaserne des Reiterregiments Nr. 9 fertiggestellt und in demselben Jahr unter dem Turnhallengebäude Sokolovna die hussitische Kirche Husův sbor Církve československé husitské gebaut.

In der Zwischenkriegszeit entwickelten sich die meisten **Industriebetriebe**, nur die Zuckerfabrik hat ihre Tätigkeit im Jahre 1930 eingestellt. Stratílek's Fabrik auf Feuerspritzen verzeichnete in den 20erjahren eine progressive Entwicklung. Sodomka's Karosserie- und Wagenfabrik verdankt für ihre nie dagewesene Entfaltung Josef Sodomka d. J., der sie auf die Produktion von Autokarosserien und ab 1928 auch auf Autobusse orientierte. Sodomka's Fabrik machte mit ihren Fahrzeugen die Tschechoslowakische Republik in der ganzen Welt berühmt. In Hohenmauth war in der Zwischenkriegszeit eine ganze Reihe von hervorragenden Denkern, Künstlern, Schöpfern, Organisatoren, Pädagogen und Sportlern tätig, die mit ihrer Prestige wesentlich die regionalen Grenzen überschritten.

Die **Deutsche Armee besetzte die Stadt am 16. März 1939**. Die Industriebetriebe wurden auf Kriegsproduktion umgestaltet. Gleich in den ersten Tagen der Okkupation begann eine Gruppe von ehemaligen tschechoslowakischen Offizieren illegale Abwehr zu organisieren, sie wurde jedoch 1941 von den Nazis aufgedeckt und liquidiert. In demselben Jahr wurden 20 Mitglieder der Sokol-Turnverbandwiderstandsgruppe verhaftet und die Hälfte von ihnen hingerichtet. Im Jahre 1944 konstituierte sich eine Partisanengruppe, die mehrere Sabotageaktionen vornahm. Den Versuch die Macht am 5. Mai 1945 zu übernehmen haben die Nazis unterdrückt. Die **erste Staffel der Roten Armee gelangte in die Stadt am 9. Mai 1945**. Bei den Kämpfen um Vysoké Mýto fielen 13 Rotarmisten, 1 tschechischer und 33 deutsche Soldaten.

Nach der Befreiung wurden die Kriegsschäden bald beseitigt, Sodomka's und Stratílek's Fabriken planten eine Produktionserweiterung, aber der kommunistische Umsturz im Februar 1948 stürzte das Land in die totalitäre Diktatur, welche den **Privatunternehmungsgeist liquidierte**, zwanzig hiesige Unternehmer und Gewerbetreibende wurden eingekerkert. Sodomka's nationalisierte (verstaatlichte) Busfabrik wurde zum Nationalbetrieb Karosa umbenannt und seit 1950 entwickelte sie sich sowie in der alten Anlage, als auch im neuen Betrieb beim Bahnhof. Im Jahre 1962 wurde ferner Stratílek's einstige Fabrik auf Löschgerätschaften in den Betrieb Karosa einbezogen. In den Jahren 1966–1970 wurde das neue Areal dieser Firma beim Bahnhof nochmals erweitert. Der Anfang der 60erjahre des 20. Jahrhunderts brachte zweifellos eine geistige Lockerung, die mit der Entfaltung der Kultur und der aktiven Vereinstätigkeit zum Ausdruck kam, welche den bisherigen Druck überstanden hatten. Bereits im Jahre 1957 wurde die Městská galerie (Städtische Galerie) gegründet.

Nach 1945 verzeichnete Vysoké Mýto einen **spürbaren Rückgang der Einwohnerzahl**, hauptsächlich wegen der Nachsiedlung des Grenzgebietes. Während im Mai 1945 in der Stadt 9638 Bewohner lebten, waren es im Oktober nur 9064 Personen. Die wenigsten Einwohner wurden 1947 mit 7983 verzeichnet, dann stieg deren Zahl auf 8100 im Jahre 1948 und auf 9325 im Jahre 1950. Am Umbruch der 50er- und 60erjahre wurde eine kleine Siedlung zwischen den Kasernenanlagen am südwestlichen Stadtrand gebaut. Trotzdem verzeichnete die Bewohnerzahl von Vysoké Mýto im Jahre 1961 wieder einen Rückgang mit 8885 Personen und dann kam 1970 eine Stagnation mit 8874 Einwohnern. Auch die Anzahl der Häuser zwischen 1950 und 1961 sank leicht (von 1427 auf 1403), dann jedoch stieg sie auf 1502 im Jahre 1970, was sowie dem genannten Wohnungsbau, als auch neuen Familienhäusern am südöstlichen Stadtrand in der Nähe des Friedhofs zuzuschreiben ist.

Die politische Lockerung in der Tschechoslowakei erreichte ihren Gipfel im Jahre 1968 mit dem **Prager Frühling**. Der Demokratisierungsprozess rief einen großen Unmut der Sowjetunion und anderer sozialistischer Länder hervor. In der Nacht vom 20. auf den 21. August 1968 begann die militärische Invasion von fünf Ländern des Warschauer Vertrages in der Tschechoslowakei. In Vysoké Mýto wurde die **drittgrößte Konzentrierung sowjetischer Einheiten auf tschechoslowakischem Gebiet** nach den Militärbezirken Mladá bei Milovice in Mittelböhmen und dem slowakischen Komárno (Komorn) verzeichnet und die tschechoslowakischen Einheiten wurden anderswohin versetzt. Die Gesamtanzahl der sowjetischen Soldaten in Vysoké Mýto wird auf 5000–7000 geschätzt, wobei sich die Anzahl der tschechoslowakischen Soldaten hier zuvor zwischen 1000 und 2000 belief. Die akute Wohnungsnot für die Familien der sowjetischen Offiziere führte zum Bau von zwei vierstöckigen Plattenhäusern, die in sowjetischer Technologie seit Anfang 1970 geschaffen wurden und später kamen nochmals zwei weitere Häuser dazu.

In den 70erjahren des 20. Jahrhunderts **entwickelte sich** mit größerem Tempo als bisher der **Wohnungsbau**, was vor allem durch die **wesentliche Erweiterung des Nationalbetriebes Karosa** hervorgerufen wurde. Damit hing auch der Bau der elfstöckigen Lehrlingsunterkunft Nr. 74/II zusammen, die 1973 in Angriff genommen wurde und das traditionelle Stadtpanorama spürbar beeinträchtigte. Am südöstlichen Stadtrand ging der Bau von individuellen und Reihen-Einfamilien-

häusern weiter. Am südwestlichen und westlichen Stadtrand wurde der Bau von Plattenhäusern konzentriert. Zwischen 1970 und 1980 erhöhte sie die Häuseranzahl von 1502 nur auf 1583, doch wesentlich stieg die Einwohneranzahl – von 8874 auf 10 387. In den 80erjahren des 20. Jahrhunderts kam wieder eine Stagnation und bis 1991 sank sogar gering die Einwohnerzahl auf 10 348 Personen, obwohl die Anzahl der Häuser auf 1730 stieg. Im Areal der Firma Karosa beim Bahnhof ersetzten die bisherigen Produktionsgebäude zwei große Fabrikhallen. In den 80erjahren des 20. Jahrhunderts erreichte ihren Gipfel die Krise im Grundschulwesen, da die zwei städtischen Grundschulen von der Kapazität her nicht langten und es wurde in vielen Ersatzräumlichkeiten unterrichtet, unter anderem auch außerhalb der Stadt, und im Schichtbetrieb.

Nach dem 17. November 1989 war – außer der Wiederherstellung der demokratischen Verhältnisse – das Hauptziel der **Abzug der sowjetischen Truppen**. Am 23. Januar 1990 fand eine große Manifestation statt. Die Abschiebung der sowjetischen Armee aus der Tschechoslowakei gelang dank günstiger internationalen Lage der neuen Staatsführung in einer rekordbrechend kurzer Zeit. Vysoké Mýto wurde in die erste Abschiebungsetappe einbezogen und der letzte sowjetische Soldat verließ die Stadt im Juni 1990. Die Stadt lehnte dann das Dasein von jedweder Armee ab, alle Militärgebäude und Grundstücke wurden ihr kostenlos überführt und sie konnte damit frei verfügen. Die **Kasernenanlagen** wurden dann zu Mehrzweckzonen umfunktioniert und im Rahmen der Konversion wurden somit auch ausreichende Kapazitäten für Grundschulzwecke erworben. Adaptiert wurden ferner die sowjetischen Plattenhäuser. Die Fabrik Karosa verzeichnete nach einer vorübergehenden Stagnation dank Heranziehung ausländischer Investoren eine neue Entwicklung. Unter der Marke IVECO produziert sie mehr Busse als jeweils in der Vergangenheit und beschäftigt rund 3000 Personen.

Der **Bau von neuen Familienhäusern** entwickelte sich nach 2000 und er wurde in einen langen Grundstückstreifen hinter dem Friedhof konzentriert. Neuestens (seit 2016) orientiert sich die Bauaktivität auf freie Flächen in der Umgebung der Bierbrauerei Městanský pivovar am nordwestlichen Stadtrand. Zwischen 1991 und 2001 erhöhte sich die Anzahl der Häuser nur ziemlich wenig von 1730 auf 1803, während zwischen 2001 und 2011 bereits bedeutend auf 2007. Die Einwohneranzahl stieg dagegen schneller zwischen 1991 und 2001 von 10 348 auf 11 711, was die Folge von mehreren neuen Wohnungen in den ehemaligen Kasernenanlagen war. Zwischen 2001 und 2011 stieg die Einwohneranzahl nur gering auf 11 888 Personen.

Vysoké Mýto gehört mit recht zu den **wertvollsten Denkmalstädten in Ostböhmen**. Im Jahre 1990 wurde ein Teil der Stadt **zur Denkmalzone erklärt** und umfasst den historischen Stadtkern und das Ringgebiet der Vorstädte, wobei eine gefühlvolle Renovierung der einzelnen Gebäude in Angriff genommen wurde. Im Jahre 2010 trat der neue Gebietsplan in Kraft, der mit der westlichen Autobahnumgehung der Stadt (geplant 2025) und mit der nördlichen Verlegung der Straße nach Chocetn rechnet. Damit wird dann endgültig die unverhältnismäßig hohe Belastung des Transit-Autoverkehrs beseitigt. Die Stadt entfaltet seit den 90erjahren des 20. Jahrhunderts weiter das gesellschaftliche und kulturelle Leben und die Sportaktivitäten. Die Stadt schloss internationale Partnerschaft mit der deutschen Stadt Korbach und organisiert mehrere traditionelle Kulturveranstaltungen – Sodomkovo Vysoké Mýto, Městské slavnosti, Týden hudby, Gymjam, Večer světla, Bubenický festival, ZUŠ Open, Kujebike, přehlídka mládežnických dechových hudeb Čermákovo Vysoké Mýto (in Übersetzung Sodomka's Vysoké Mýto, Stadtfeier, Musikwoche, Gymjam – Musik und Unterhaltung für die Jugend, Lichterabend, Trommlerfestival, Volkshochschule Open, Kujebike – Sportveranstaltungen, Jugendblasorchesterfestival Čermák's Vysoké Mýto) u. a.

Vysoké Mýto

The area where the town of Vysoké Mýto was subsequently established had not belonged to an old settlement centre due to its natural conditions. However, the importance of this area resulted from the fact that an important path connecting Bohemia in the west and Moravia in the east passed through this region; the path had been used since the Prehistoric Ages, and its traditional name is **Trstenická Path**. The territory acquired another important feature after the Bohemian state was established in the early Middle Ages – it was a part of the **border between Bohemia and Moravia**. Two regional centers had been in the area before the town of Vysoké Mýto was established. One of them was Hrutovská Fields where the toll was collected and where the army troops settled in order to be near the country border. Another centre was the prince castle in Vraclav. It was documented in written materials from the mid-11th century, and it used to be the capital of the Vraclav Province. In 1108, bloody events took place in Vraclav, when some members of the Vršovec family were assassinated upon an order of Prince Svatopluk. The Vraclav Province became the subject matter of the pledging policy of the Bohemian principality in the second half of the 12th century when Vraclav, along with other east-Bohemian provinces, was lent to a cadet branch of the Přemyslid family, the Děpoltics. They lost their east-Bohemian property after having fought against King Přemysl Otakar I and after the death of Děpolt III in 1223. However, at that time the transition of regional centers from castles to newly established royal towns was about to come. **Staré Mýto**, which was probably established about the 1240s and ceased to exist in the 1260s, was supposed to be one of them. The local settlement that was established on the **promontory southeast of Vysoké Mýto** remained in the proto-urban stage with two rows of wooden residential houses and the

Church of St. Nicolas. Proprietary rights on the border between the royal territory and the territory owned by the Litomyšl Premonstratensian monastery were probably the reasons why Staré Mýto failed to develop since natural and strategic conditions hardly differed from Vysoké Mýto.

The **royal town of Vysoké Mýto was established** on a low promontory over the confluence of the Loučná River and the Bláhovský Stream in the first half of the 1260s. The first record documenting the existence of the town was the founding deed of the neighbouring town of Polička dated 1265. Unfortunately, we do not know the locator of the town; sometimes Konrád of Limberk (Lewendorf), the locator of Polička, is considered. Vysoké Mýto adopted the Magdeburg municipal law as its legal framework. As far as its size is considered, the town did not exceed a medium sized royal town, however, the square was much larger than one would expect. The reason for such an ambitious layout with a large square was probably the plan to replace and upgrade the role of Hrutovská Fields combined with the administrative role of the Vraclav castle. If the plan to establish an important customs and market site on the border between Bohemia and Moravia failed, the military and strategic role of the location of Vysoké Mýto proved to be important in the course of history. The layout of the town itself was identical with the layout of a Roman camp – a fortified settlement with a central square and a grid street plan. Streets started in the square, in its corners and sides, and the street at the back formed a bypass strategic path along the fortification walls. The gradual replacement of wooden burgher houses with stone ones started in Vysoké Mýto in the 14th century. Unfortunately, only cellars of the most impressive houses surrounding the square have remained from these times.

Shortly after the establishment of the town a **fortification system**, designed in the same way as the Kolín one, was built. Its core structure was the mighty rampart made of marlstone strengthened by 28 prismatic sectional bastions opened on the inner side and strengthened with an embankment and a moat. The entrance to the town was through three double-spire gates (the Pražská the Litomyšlská and the Choceňská ones).

At the end of the 13th century, the East-Bohemian royal territory, i.e. the area including Vysoké Mýto, became the subject matter of power and political calculations when based on negotiations between King Wenceslas II and Margrave Frederik Klement from the Wettin family of Meissen this territory was to be swapped for Wettin's property in Meissen. This agreement was never executed, however, after the death of Wenceslas II, Vysoké Mýto and four other East-Bohemian towns (Hradec Králové, Chrudim, Polička and Jaroměř) became the **dowry towns of Queen Elisabeth Richeza of Poland** (probably in 1305, certainly in 1307). This widowed queen used the tenure of dowry towns to promote her status in the kingdom. During the fights for the Bohemian throne she first supported the Habsburgs (1307–1308), and subsequently actively encouraged the protests of the Ronovec family against King John of Luxembourg after Jindřich of Lipé, who she had maintained a close relationship with, was imprisoned (1315–1318). In both the situations, the queen accommodated garrisons of her allies in Vysoké Mýto and the other dowry towns. In the first situation the dowry towns agreed to that in return for generous privileges granted to them first by King Albert I of Germany and his son Duke Frederick and subsequently Queen Elisabeth Richeza; in the other situation the towns including Vysoké Mýto opposed the queen and let John of Luxembourg's troops in 1318 in. Afterwards, King John and queen-widow agreed on her giving up the East-Bohemian dowry towns in return for income from Moravian properties where she subsequently settled down.

The utilization of Vysoké Mýto as a dowry **pledge** within the Bohemian royal family and the relationship with the family of the Lords of Lipé continued. In 1346 an annual fee of 50 grzywnas of silver from the income and toll collected by Vysoké Mýto was registered as the dowry for Agnes of Blankenheim, a relative of King John of Luxembourg and a widow of Henry II of Lipé. Charles IV confirmed this pledge to Agnes' son Henry III of Lipé and his heirs. Beside pledging the town to the Lipé family, Charles IV used the town to feed the garrison from the Potštejn castle; he registered an annual allowance of 100 threescores of groschen through burgrave Půta of Častolovice from the royal income originating from the towns of Vysoké Mýto and Chrudim.

John of Luxembourg awarded Vysoké Mýto, as well as other royal towns, the privilege which restricted the power of a royal vice-chamberlain and extended the competences of the town council. As regards the **self-government development**, Vysoké Mýto did not differ from other places, i.e. the municipal council became a leading authority replacing the reeve in the mid-14th century. The Town-Hall was built in the square probably in the second half of the 14th century, nevertheless, written materials do not allow a more accurate description. The reeve's office retained its economic importance as documented by the fact that the new reeve Rudlin won a hereditary right to the office in the 1350s.

The strategic role of Vysoké Mýto as a border town situated on the main road between Bohemia and Moravia became apparent in 1362 when there was an imminent threat of a war between the Bohemian and Hungarian kingdoms. At that time, Charles IV ordered the group of royal towns to create and replenish **armory warehouses**, whereas Vysoké Mýto possessed 300 complete armors, which was the same number as Nymburk and only a hundred less than Hradec Králové and Píseň that held 400 pieces.

Vysoké Mýto was mentioned in connection with the Bohemian queens in 1353 again when Charles IV assigned a dowry for his third wife Anna Svídnická amounting to 15 000 threescores of groschen in property of the towns of Hradec Králové, Polička and Vysoké Mýto. The extent of the queen's influence in the aforementioned towns is not known. The fourth wife of Emperor Charles IV, Elisabeth of Pomeranie, is confirmed to have taken over control of the towns and to have held

them between 1363 and 1393. The **dowry towns were institutionalized** for good under her rule. The queen's vice-chamberlain and the court judge were tasked to supervise the towns. The financial demands which the queen raised towards her towns during the widowhood kept increasing and significantly burdened the towns while eventually ending up in their indebtedness and a subsequent complaint regarding the queen's demands after the death of Elisabeth of Pomeranie in 1393. King Wenceslas IV, who took over control of the towns, responded by modifying the competences arising from the tenure of dowry towns by Bohemian queens.

Vysoké Mýto remained faithful to the king in the domestic war after Wenceslas IV was captured by the so-called lords' union in 1394, which was documented by expenses incurred for the stay of the royal army gathered by king's brother Duke John Zhořelecký; these amounted to a significant sum of 954.5 threescores of Prague groschen.

Sophia of Bavaria was the last queen who held the dowry towns before the outburst of the Hussite Revolution. She obtained them from her husband Wenceslas IV probably shortly before her coronation Bohemian queen in 1399. In 1412, Sigismund of Luxembourg, who acceded to the Bohemian throne, confirmed Sophia's tenure of the dowry towns when he approved of the new registration of 10 000 Hungarian guildens for Queen Sophia from her dowry towns.

Even though Vysoké Mýto became a dowry town of Bohemian queens, it did not lose its links to the royal power during the 14th and early 15th centuries; the town kept obtaining privileges from the Bohemian king and remained an integral part of administrative structures of the kingdom. In 1372 burghers from Vysoké Mýto were granted the privilege of a free testament. In the early 14th century, Vysoké Mýto became the **centre of the Mýto region**. King Wenceslas IV awarded the town the right to perform executions and the town government performed them until 1405 at least.

As regards the religious administration, Vysoké Mýto led the **deanery** which was established in the second half of the 13th century and comprised older parishes along the river Loučná and newer ones established within colonization activities. After the Litomyšl diocese was established, the deanery was subordinated to it instead of Prague. We know the scope of the Vysoké Mýto deanery from deeds originating from 1349 – 1351 which were issued in connection with the establishment of the Litomyšl diocese; the deanery comprised 40 parishes, three filial churches and the Minorite monastery in Vysoké Mýto.

As far as **religious structures** are concerned, the Church of St. Lawrence situated in the southwestern part of the town and surrounded with the municipal cemetery played the most important role. The church was established shortly after the town was founded and it got its stone look at the turn of the 14th century. Nevertheless, in the 1350s a new church was built on the original ground plan of a triple nave basilica with two towers by the western front and a long narrow polygonally closed presbytery. The church was built during the second half of the 14th century. Beside the Church of St. Lawrence, two more monasteries were mentioned in older literature – a monastery of the Minorite order and one of the Order of Saint Clare. However, written sources confirm the existence of only the Minorite monastery which used to be situated in the north-western corner of the town (today's Tyršovo Square) and was destroyed during the Hussite wars. The filial Church of All Saints which used to be located in the 'Na pohřebě' neighbourhood (the Choceňské Suburb) was probably also destroyed during the Hussite era.

Only a small number of official documents and some chronicle records originating from the 1420s and 1430s are available to help reconstruct the town history **during the Hussite period**. These mention Mýto only in connection with the progress of Praguers' and Taborites' troops who took advantage of Sigismund's departure from the country in 1421 and set off to subjugate towns in East Bohemia. After Chrudim was conquered, Taborites were bound for Polička and Praguers were directed to Mýto. They took over control of the town probably before May 2. The Prague union operating in Hradec, Mýto, Chrudim and Litomyšl was led by moderate Ultraquist captain Diviš Bořek of Miletíněk. After Žižka's death, there was a serious dispute between Orphans and Taborites in 1425. Orphans, led by Hussite priest Prokop Malý, conquered Litomyšl and Mýto, and Mýto ended up under military control. Some citizens of Mýto joined the Orphan's and participated in the fatal battle of Lipany. After subsequent vigorous resistance they eventually retreated and on 14th August 1436 representatives of most royal towns surrendered to Sigismund in Jihlava; after Barbara of Cilli was enthroned, she received dowry property from Sigismund which included Mýto as well.

As regards Mýto, new construction activities were documented (at the beginning of 1433 a new **Town Hall**, today no. 96, is mentioned), even though the population had inevitably decreased due to the departure of most German patricians (we can assume that in the late 14th century Czechs prevailed in the town). During the 1430s the **internal situation became stabilized**, which was also supported by Sigismund's act dated 22 January 1437 by means of which the ruler confirmed the privileges which Mýto lost due to the war events (the town was entitled to organize two annual markets: on St. Lawrence's day (8th August) and on St. Philip and Jacob's day (1st May), the town was awarded the one-mile right which protected local craftsmen's businesses; the act also confirmed the ownership of the village of Vratislav and the Rza forest including outbuildings, which formed the **core of the municipal dominion**). The oldest survived administrative ledger (originating from the mid-15th century) contained records of 50 various crafts (the most frequent ones were: food processing, textile and metal processing whose production exceeded the local demand).

After Sigismund's death, the dowry towns supported the Polish nominee. Their nominee failed, and Albert II of Germany became the

king, however he died in 1439. Barbara of Cilli returned from her Polish exile in 1441 by means of which she revived the dowry town institute. The period practice applied to handling the dowry property is documented by the queen's instrument dated 2nd September 1446. She undertook not to pledge the town to creditors in situations when it stood security for her debts and the town would be allowed to deduct such an amount from the fees which it was obliged to pay. She appointed Hynce Ptáček of Pirkštejn and after his death George of Poděbrady to supervise the dowry towns. During the anarchistic period after the Battle of Lipany, Mýto was a member of the Chrudim landfried (a regional defensive confederacy which strove to enforce legal order) and subsequently the **union of East-Bohemian landfrieds**. In 1448 they confirmed their loyalty by participating in the campaign to Prague by means of which George of Poděbrady confirmed his power status in the country.

King George of Poděbrady issued a charter on 23rd June 1467 by means of which he reduced the fee levied for reappointment of the municipal council. Johana of Rožmitál issued a similar charter a day later. In 1468 George of Poděbrady visited the town whose privileges he, as well as his predecessor Ladislav Pohrobek, failed to confirm; George visited the town while addressing the issues related to the crusade announced by Mathias Corvinus. The war events between 1468–1472 directly affected the town surroundings; Mýto, whose **citizens held to the doctrine of Communion under both kinds**, was not besieged. It was Vladislaus Jagiello who confirmed the town's privileges on 19th October 1471, and one day later he awarded the town a **new coat of arms**. In harmony with the privilege dated 7th February 1474 Mýto burghers were allowed to seal documents with red wax. On 24th December 1473 they were allowed to organize another **annual market** (on St. Andrew's day). The ruler presented the charters to the town to indemnify it for the damage and suffering resulting from the war events in 1468–1472. In the charter dated 19th November 1480 he freed the municipal farm of Plotiště from feudal service. The last known Vladislaus' charter originated from 11th March 1502 by means of which he bequeathed property from the people accused of witchcraft and poisoning to the town of Mýto. The town's privileges were confirmed by Ludwig Jagiello on 8th June 1524, and moreover, he emphasized that the fees which they were obliged to pay to the king's or queen's chamber were to be submitted exclusively to the king's or queen's vice-chamberlain. By means of another charter issued on the same day, he confirmed the purchase of the village of Trusnov and permitted the village to be listed in the land register.

In the course of time, various **natural disasters** – fires, temperature swings or floods – affected the town and indirectly contributed to architectural changes of the town. On 9th June 1461 a half of the town burned down (including 133 houses). Upon renovation, the wealthier burghers who owned houses in the Rynk square and along the main streets built stone houses. Barbicans in front of Vratislavská and Litomyšlská Gates were built in the late Gothic style. Another great fire came on 23rd August 1517 – this time the fire damaged 132 houses.

In the last quarter of the 15th century, a **Brotherhood of Church Singers** was active in the Church of St. Lawrence; their music manuscripts have not survived. Records about a new school built by the church originated from the anarchic time after the Battle of Lipany. A hospital was built north of the church; (written documents contain records about a small hospital (of St. Nicolas) in the suburb; there was a hospital for people suffering from leprosy in the town for some time too). In the early 17th century, there were two hospitals in the town, and during the Thirty Year's War there was one. Documents from the 15th and 16th centuries make it possible to picture the area **in the vicinity of the town**. The main paths along which suburbs developed headed towards Choceň, Vraclav and Litomyšl. Smaller paths went to Džbánov, Knířov, Vanice, Chříby, along Poříčí and under Vinice. There were numerous farms and several manors with large plots and meadows. Some plots were held by noblemen. In the course of time, the town owned some farms too. Pastures owned by the town were situated between suburban fields and meadows. The Loučná and the Orlice were the only permanent rivers in the broad surroundings. The raceway (today's Mlýnský Stream) brought water close to the fortification walls; the Blahovský Stream (sometimes also called Knířovský or Nejzbach) emptied into the raceway under the Choceňská Gate; a bridge on the Litomyšl path spanned the stream and the path continued past the gallsows under the Dráby forest. Water courses were important for the town: they not only brought potable water to the town, but also protected the town by complementing the double line of fortification walls (during the post-Hussite times, the zwinger became the most important defence feature), but the streams were also used for production purposes. **Several mills** and some other businesses, such as a sawmill, a grinding workshop or a goats production workshop, were built by them.

As time went by, some crafts stagnated while others developed; for example **the importance of food processing crafts kept growing** (malt producers, brewers or butchers); in the early 16th century the number of drapers, weavers and cutlers increased. At this time, Mýto producers started participating in the **revived foreign trade with countries in the east** and they supplied cloth and knives to Polish and Ukrainian markets. Beer brewing, formerly a purely municipal article deserves special attention. In consequence of revolutionary events, the situation developed to the disadvantage of burghers holding the right to brew beer since new noblemen (such as the Kostkas of Postupice, the Lords of Pernštejn, and the Slavatas of Chlum and Košumberk, to name the nearest ones) looked for business opportunities. **Disputes between royal towns and noblemen** started escalating in the 1480s when noblemen started questioning the right of royal towns, as a recently established estate, to participate in the land diet and to acquire registered property. After the *Vladislaus' Land Establishment* was issued (1500), the

disputes grew into hatred. The *St. Wenceslas Day's Deal* (1517) resulted in an apparent compromise based on which towns (i.e. including Mýto) were allowed to participate in the diet and comment events which concerned them; the deal also addressed the jurisdiction of individual courts. The issue of noblemen's right to brew beer (and generally the issue of their further conduct of business) was to be addressed again six years later. No other negotiation on this topic took place. Therefore, royal towns suddenly got a serious economic competitor.

Wars with Turks were waged between 1529–1545 and even more intensely at the turn of the 17th century; these wars were co-funded by royal towns, supplies for soldiers were delivered from royal towns and soldiers were recruited there. Mýto was repeatedly forced to lend money to the ruler or to stand security for the ruler. The **credit policy** did not avoid Mýto and its citizens. **Land property**, which was understood to be an attribute of political power, was a source of regular income. That was why Mýto acquired villages or their parts, farms, forests and ponds to extend their municipal dominion. In 1547 the town was fined for the **participation in the anti-Habsburg revolt**; burghers had to pay 2000 threescores of Meissen groschen and some of their property was confiscated (including but not limited to 16 villages and a share in five others), they were deprived of privileges and weapons and were assigned a so called beer tray. The limitation of the town's autonomy was to be enforced by a newly appointed royal reeve, and from January 1548 also appeals to the appellate court. The king also renewed the Saint-Jacob's Mandate (1508) by means of which the influence of the Unity of Brethren was to be eliminated – in the mid-16th century some of their supporters lived in Mýto as well. However, the sanctions were not the only disasters; in August 1547, a large fire spread in the town and damaged more than 130 houses.

In 1549 King Ferdinand I returned the privileges to the town and permitted the utilization of benefits from municipal plots, ponds and several villages; he retained the seigniorial control. Mýto burghers were not satisfied with this and **strove for the renewal of the dominion**. Before 1620, they owned ten whole villages and a share in three others, administered 17 ponds and several farms and forests. A new building of the deanery documented the improvement of the financial situation of the town in the 1550s. The construction of the single-nave **Cemetery Church of the Holy Trinity** was launched in Litomyšlské Square in 1543. In the early 17th century, an entrance gate with a spire (not in existence any more) was added. Mýto citizens had another **bell tower** built opposite the Church of St. Lawrence between 1583–1585.

In the context of the tax policy changes when the burden was primarily transferred to royal towns, there were **368 houses in Vysoké Mýto in 1567**. The prosperity of the town was documented by the fact that two municipal scribes were employed. As of 1598, the town including its suburbs boasted 341 inhabited (i.e. taxed) houses; subjects held a total of 139 houses. The town population temporarily changed due to plague epidemics. One of the worst ones came in 1582. At the end of the century, 9 guilds operated in the town; Mýto was surrounded with 10 mills and 6 farms and in the broader surroundings there were 13 farms. In connection with the development of noble manors (the closest neighbors included the Slavatas of Chlum and Košumberk, the lords of Žerotín, the Kapouns of Svojkov, the Berkas of Dubé and Lipé), Mýto subjects were the customers for many products of various guilds. Drapery remained important till the end of the century; business activities linked with this craft were partly separated. **Agricultural production** was a common activity of almost all burghers beside crafts or trade. Having been inspired by noblemen's activities, that competed with burghers' activities, towns showed an increased interest in fish farming, cattle breeding, beekeeping and also hops and wine growing. To strengthen the local market, three cattle markets were organized from 1602 (on Monday after the Blossom Sunday, on the day after Easter Sunday and after St. John the Baptist's day). At the turn of the 17th century, the town showed features of a **regional market centre**.

The Prague University appointed teachers to the local Latin school. Direct supervision was performed by supervisors from burgher intellectual elites. As for teachers, we can mention Jiří Hanuš Lanškrounský of Krönenfeld, who subsequently became a book printer and a priest who eagerly promoted the imperial charter of religious freedom. As for university graduates, let's commemorate Matouš Hosius Vysokomýtský, the translator of the *Moscow Chronicle*. As regards writers, we can mention priest Martin Philadelph Zámorský and Bohuslav Bepka, authors of evangelical postils. To complement the description of the **favorable cultural environment**, we shall mention the marriage of Chrudim painter Matouš Radouš to Anna Poláčková. Radouš's valuable portraits of significant Mýto burghers were incorporated in the Mýto hymnbook which is not in existence any more.

With the imminent risk of a military conflict, the town started repairing the fortification system. Josef Šembera (1794–1866) created an ideal reconstruction of the town as of the 17th century (the pre-war era) in 1843. In 1618 water from the waterworks in Klášterská Bastion was brought to two municipal fountains in the Rynek square. After the **Bohemian Revolt** started, Vysoké Mýto, which ranked among three most significant East-Bohemian towns, supported the estates army by providing the required as well as extraordinary financial and in-kind allowances and hiring mercenaries. Significant costs resulted in financial problems of the town at the beginning of the **Thirty Years' War**. An event which occurred in the town just a few days after the death of King Mathias was rather symbolic: Bedřich (Fridrich) Bridel (1619–1680), a boy who was born in house no. 15 and whose father was the municipal scribe Václav Brydl, an eager non-Catholic, became a Baroque poet and Jesuit and wrote a prime work of the Bohemian Baroque poetry called *What God? A Man?* (1659). He operated in the regions of Boleslav, Čáslav, Hradec and Chrudim as a missionary from 1660, and he even returned to his fatherland to turn non-Catholics to the genuine belief.

After the defeat at the Battle of White Mountain, Mýto burghers demonstrated loyalty from the end of November 1620. At the end of the year, they made very unpleasant experience with the **obligation to accommodate**. During subsequent years the town was seriously burdened by frequent stays of infantry and cavalry regiments (imperial as well as enemy's) whose soldiers were not satisfied with financial and in-kind allowances and plundered municipal houses, stole cattle and horses and treated local people violently. The town and its citizens fell into significant financial problems. Moreover, as a punishment for the participation in the revolt, the **land property of the town was confiscated in 1622** and the town was deprived of its privileges; everything was only returned on 15th April 1628.

The last non-Catholic dean was removed from office in 1624. **Forced recatholization**, the purpose of which was to persuade opposing non-Catholics by means of authorized military units, started in Mýto in 1626. The ones who kept refusing to convert were forced to leave the country in 1627. One of the post-White Mountain expatriates who settled down in Uherská Skalnice was Jan Kaška Skutečský (Joannes Cassius Scultcius) (1590–about 1666), an eager member of the Unity of Brethren, influenced by John Amos Comenius. (Comenius stayed in the nearby Brandýs nad Orlicí in 1622–1626 where he completed the first version of his renowned book – one of supreme works of the Baroque literature – *Labyrint světa a ráj srdce*). Jan's son David stayed with Comenius first and then moved to Leszno, Poland, the centre of the Unity of Brethren where he worked as a senior and rector at grammar school; another Jan's son, Zdenislav, worked as a municipal scribe in Mýto. Non-Catholics must have been very disappointed when the Bohemian and Moravian Land Constitution (*Obnovené zřízení zemské*) was passed (1627); the constitution not only restricted political competences of royal towns, but also banned all non-Catholic religions. Further development made it apparent that a **small community of secret non-Catholics** remained in the region of Vysoké Mýto.

Only about **400 citizens** lived in the town in 1628; this number, which shows a significant decrease during the 1620s, is also documented by the need of only one municipal scribe. While in the late 1620s and in the early 1630s Mýto was relieved of the war tumult, the situation deteriorated dramatically after the arrival of **Swedish troops** (1639, 1643, 1645 and 1646). In order to moderate the long-lasting unfavorable situation, Ferdinand III granted the town some new rights on 2nd October 1638; the town was allowed to organize an **annual market** on Tuesday before St. Francis of Assisi's day (4th October and to **increase the number of cattle markets** which were to be held from the first Lent Tuesday until St. George's day (24th April) and every Monday from St. George's day till the Shrovetide Sunday. People in Mýto had to wait for the *Peace of Westphalia* (1648) which gave them a chance to gradually renovate the town.

It took several years before the town recovered from the **serious cultural, economic and demographic decline** after the end of the Thirty Years' War. Almost half of the buildings from the pre-White Mountain era were destroyed. Based on the *List of subjects according to their belief* from 1651 the population of the town including its suburbs was **1288**. **Most citizens** in the town, where customs duty from goods imported to the country was levied from the mid-17th century, were **Czech**, which influenced the official language in the town. German was enforced in contact with supervising authorities. Eight guilds operated in the town during the post-war era; butchers remained the most important of them. During the post-war era, when the **management of the town and its dominion were interconnected**, the town obtained the highest income from its villages. Beside financial obligations there were also in-kind and increasing statute labour duties (subjects from Vratislav revolted in 1680 having been inspired by protests in the Litomyšl dominion; these events resulted in the publishing of the statute labour patent). In spite of the fact that the town gradually recovered from the war damage, the **administration of revenues and expenses was separated from the municipal administration** as a land committee discovered during an inspection in 1704.

In 1664 news about miraculous recovery of cutler Jan Nečesaný due to water from Vraclav spring spread around. The town of Mýto built a little chapel dedicated to St. Nicolas first, and later on also a hermitage and a pub. A **spa** which allegedly helped to treat limbs pain, flatulence, ulcers, dizziness and headache was built between 1711 – 1719. The pilgrimage Church of St. Nicolas designed by K.A. Canevalle was built nearby in 1724–1726. The fame of the spa spread all the way to Moravia due to several treatises. All this was intensified by religious propaganda that spread information by means of pilgrimages, pictures and songs. The Brotherhood of Church Singers remained an important element of the local cultural life; its members could not be absent from any religious festivals, pilgrimages, feasts and funerals; they also supervised the quality of the local school where a teacher and two assistants worked. In contrast with the process of strengthening the Baroque piety, we can mention that as of 1761 there were 93 people suspected of *'Hussite heresy'* in the town and its villages.

On 10th September 1700 a **fire** broke out in the town; it destroyed 180 houses (Rynek remained without houses after the fire). In the process of town renovation, Baroque architectural trends became more apparent. Another gate was built in the northwestern corner of the town wall in order to make access to the water easier. As compared to the nearby Polička, which was experiencing the era of its greatest wealth and boasted it by means of a grandiose concept of public areas, Mýto remained much more moderate. Plague spread in the town and its surroundings from August 1714 till March 1715. In spite of quarantine measures, 57 people died. A **Marian plaque column** was erected in Rynek Square. As for famous natives, we can mention Dismas Hataš (1724–1777) a violinist and a composer of symphonies and three-movement sonatas who settled down in Thuringia.

Before the mid-18th century, the population of the town, which was pictured in the altar painting from the Church of the Holy Trinity as of 1745, was about 2500. Agriculture, complemented with mill operation, was the basic field of production. As of 1743 there were 53 burghers entitled to brew beer. **Reform measures** introduced by Maria Theresia and subsequently by Joseph II were **gradually implemented** in Mýto as well. The importance of regional governors increased after the reform of the regional administration in 1751. The office had its seat in **Chrudim** and supervised also financial and political matters in Mýto in consequence of which the importance of the royal reeve decreased. Due to the reduction of the number of high justice trials, the town had serious crimes tried in Chrudim starting from 1765. As for other significant changes, we shall mention the introduction of house numbers and street names in 1771. As a result of the school system reform six years later a trivial school was established in the town. The measures responded to the underdevelopment of the monarchy and the need to remedy the loss of Silesia and Klodzko, which the monarchy lost during the War of the Austrian Succession. Mýto was not spared of the direct impact of these military conflicts when the Prussian army passed through the town twice. In 1745, a military warehouse was established in the town and Mýto suffered again during the Seven Years' War.

At the beginning of the 1770s, Mýto, whose most significant income came from agriculture, was afflicted by crop failure which resulted in famine and price increase. The year 1774 was not good for Mýto's economy either since several hundred cows and bulls died and a **large fire broke out on 6th August 1774**. Water from waterworks which had been put into operation in the stone bastion by the second town gate in 1769 was used to extinguish the fire. The municipal authority declared that *'only the street over the gate had survived'* as also documented by a period picture of the burning town of Mýto situated in the Church of the Lord's Annunciation in Knířov. While striving to improve the town, the empress granted the town of Mýto the right to organize another cattle market (on Tuesday before St. Lazar) and presented the town 10 000 guildens on 2nd December 1774.

The second half of the 18th century brought about **architectural development of the town**. Numerous houses were decorated with Baroque gables, however, a number of them burned down during the fire in 1774 when 238 houses were destroyed. In 1777 a trivial school was established. At that time, Vysoké Mýto functioned as a garrison town because a part of a regiment of mounted dragoons operated in the town from 1722. Long stables and a riding hall were built for them along the outer side of the southern and western section of the fortification walls between 1773–1785; the stables do not exist anymore, but the inner town remained enclosed. The moat had been filled up gradually and gardens were established instead of it (in 1839 they encircled the whole ring of the fortification walls). A very large number of houses was built in suburbs in the late 18th century. While in 1757 the whole town of Vysoké Mýto had 367 houses, in 1785 there were 585 houses and as documented by the Josephinian Land Survey (1780 – 1783) – the suburban area was almost as large as it was in the map of the stable cadaster (1839). The density of buildings in suburbs was very high and the developed territory was strictly defined by a ring of bypassing streets (Husova – Jeronýmova – Českých Bratří). Residential houses had not been built behind this line up until the late-19th century. In 1784 the so called 'Raabization' – a reform by means of which seigniorial estates were distributed among farmers – was performed on the municipal dominion and the farms of Džbánov, Vanice, Limperky and Derlík were sold out. In the surroundings of the Limperský farm an equally named suburb developed; an equally named village grew by the village of Derlík (called Zaháj from 1948) and the village of Vinice (Na Vinicích) grew between them. A picture of the *Assumption of the Virgin Mary* by Petr Brandl painted for the Sedlec monastery (1728) ended up in Vysoké Mýto in connection with the process of closing down monasteries; the picture has been placed on the main altar of the municipal parish Church of St. Lawrence since then.

From 1800 **parts of the fortification walls**, or more specifically of three town gates, were gradually **pulled down**. During the Napoleonic wars, Vysoké Mýto experienced transfers of armies between 1799–1813. **The imperial road** from Hradec Králové via Holice and Vysoké Mýto to Litomyšl and Svitavy and the road from Prague and Chrudim, which joins the former one near Zámorsk, were **renovated** not only due to military reasons. New straightened sections were shown in maps made during the Josephinian Land Survey. Another renovation of the road near Vysoké Mýto took place between 1812–1814. A transit road bypassed the town along the outer side of the fortification walls. The majority of buildings in Vysoké Mýto suburbs were built of bricks in the early 19th century. The look of the inner town in 1816 was significantly modified by the last great fire which destroyed 174 houses, the army stable, the Pražská Gate tower, the brewery, the Town Hall and butcher's and baker's shops surrounding the square. New army barracks no. 180/I were built in the square between 1830–1834. In the 1840s Alois Vojtěch Šembera strove to save the town gates and other buildings of interest. The construction development of suburbs continued. By increasing the density of houses, the population amounted to 4 623 people living in 747 houses in 1830; in 1843 there were 4 512 citizens in 765 houses. A brewery operated in the town and there was a small brickworks on the western edge of the Pražské Suburb; there were 10 mills on the Loučná River and its raceways.

After the cancellation of the patrimonial system in 1848, Mýto lost the status of manorial lords for the villages within their dominion. Nevertheless, its administrative role was strengthened because in 1850 the town became the seat of a district court of justice, of a political district and temporarily (1849–1854) also of a regional court of justice. In the 1850s the first changes of the historic urban structure of the town centre occurred; the main and the 'Realschule' school no. 273/I were built south

of the church (1855). Between 1880–1882 a Neo-Renaissance building of grammar school and primary school no. 163 and 167/I was built west of the church. A new square, called Vaňorného Square, was established between the new buildings. At the same time, the Church of St. Lawrence underwent complex renovation in the Neo-Gothic style; works started in 1876 and lasted up until 1904. Between 1895–1897 towers and the western façade were rebuilt and changed the skyline of the town. The cemetery by the Church of the Holy Trinity was extended and rebuilt in 1874. In 1873–1875 Jungmannovy Park was established between the church and the Choceňská Gate. Starting from the 1860s all historically valuable buildings in the town were fortunately saved (especially the Litomyšlská Gate 1862–1867 and the Pražská Gate 1882–1883) and in 1871 the oldest town museum in Bohemia was established. The first savings bank, which was founded in 1862, had a Neo-Renaissance building no. 190/I built in the square in 1878.

The establishment of a **sugar refinery** (a joint stock company) in the field north-westerly of the Pražské Suburb in 1868 was of crucial importance for the development of Vysoké Mýto. In 1873 a sugar refinery was established also in Cerekvice nad Loučnou. Both the factories played an important role in the process of **connecting the town with the railway network** which happened in 1882. From 1873 Tomášek's brickworks operated between the sugar refinery and the Pražské Suburb; the brickworks was extended significantly and became the largest one in broad surroundings. The railway ran along the western edge of the Pražské and Litomyšlské Suburbs and the train station was situated westerly of the Pražské Suburb. An industrial zone started developing by the train station (1884 another brickworks, 1897–1900 the town brewery) and this process became more intense in the 20th century (1910 Stratílek's fire pump factory). New operations were established in other places as well: in 1897 a community brickworks in building no. 269/III east of the town, and Sodomka's workshop producing carriages (a predecessor of a bus-producing factory) on the northern edge of the town. The town built a new water distribution line between 1902–1903 and a municipal power plant no. 241/II in 1908–1909. Workman's organizations were established in Vysoké Mýto in the 1890s in response to the industrial development; at the same time, political powers enforcing laborers' rights developed.

All **factories in Vysoké Mýto** were built on 'greenfields', either in suburbs or further away from the town. Army barracks – another phenomenon which changed Vysoké Mýto in the 1890s even more than industrial production – were located similarly. Vysoké Mýto was a traditional garrison town, but the number of soldiers remained rather low – 1880 there were only 207 soldiers of a permanent garrison; whereas in 1910 the number increased to 1722. At that time, Vysoké Mýto featured 58 army barracks which were built and maintained by the town. The transformation of Vysoké Mýto into one of the most important garrison towns in Bohemia with significant army authorities was the greatest change which Vysoké Mýto underwent between 1885 and the beginning of World War I. Barracks for the Landwehr infantry battalion no. 30 in building no. 175/II in the Pražské Suburb by the train station were the first ones to be constructed. Other premises were situated on the edge of the Litomyšlské Suburb. The largest complex of barracks for the 98th infantry regiment was erected before 1888 southerly of the town. Military quarters for the Landwehr cavalry regiment no. 2 were built nearby (westerly, behind the railway) between 1890–1897; by 1906 horse stables and riding halls were added. In 1900–1901 it was followed by a large complex of military quarters for the 30th Landwehr regiment on the territory delimited by today's Žižkova and Prokopa Velikého Streets and the railway. A garrison hospital no. 271/IV was built nearby. A new training area and a shooting range with a gunpowder store were established easterly of the town near the Dráby forest on an area of 122 hectares in 1883. A Neo-Renaissance army casino (house no. 64/IV) was built for army officers opposite the 98th regiment's barracks between 1900–1903.

A new **municipal cemetery** with a monumental Neo-Renaissance gate (1893) was established in 1892. In 1906 the **old cemetery** was closed down and incorporated in the **Jungmannovy park**; the cemetery church was decorated with a Neo-Renaissance gable with Art-Nouveau plastic sculptures between 1903–1911. An impressive Neo-Renaissance building of the secondary school no. 2/IV was erected in the most eastern section of the former cemetery. In 1900 artistic gardener František Josef Thomayer helped to design the Havlíčkovy park along the western side of the **former fortification wall**. A caretaking centre no. 1/II administered by the congregation of School Sisters de Notre Dame was built along the southern edge of the park in 1898 (from 1920 a school). The northern side of the park is delimited by Pražská Street with the impressive Střelnice building no. 1/I from 1900; the western side of the park is dominated by General Hoppe's Art-Nouveau house no. 199/II built in 1905. The northern section of the zwinger over the Mlýnský Stream was turned into a botanical garden between 1905–1906. Building no. 55/I, a decorative Art-Nouveau gym of the Sokol sports association designed by architect Josef Podhajský, was built on the northwestern corner of the fortification system between 1900–1902. In the early 20th century, the main square got its landmark as well. A Neo-Renaissance&Art-Nouveau building of the so called District House and the post office no. 24–25/I designed by Alois Turek was built at the eastern end of its northern side. **Buildings in suburbs** were refurbished, however, significant structures were erected rarely. In 1903 an agricultural school, the first school in Austria-Hungary specializing in the water-management, was built on the eastern edge of the Choceňské Suburb. In 1898, the old inn situated in front of the Litomyšlská Gate was replaced by the U Tejnorů Hotel no. 26/IV which featured a large dancing and theater hall.

The last third of the 19th century was, beyond doubt, one of the most successful periods in the history of Vysoké Mýto. The cadastral map created after 1855 and continuously updated up until 1902/1906 (all changes were marked in red) gives a very clear picture of all newly built build-

ings and urban changes. The fact that very **few new buildings** were built within the historic centre of the town and no new buildings emerged in the so far empty areas is apparent at first sight. A block of villas and family homes between Husova Street and the barracks of the 30th regiment, or more accurately the railway, i.e. between Generála Závady and Prokopa Velikého Streets is the only exception. Statistical data confirm this fact. In 1868, Vysoké Mýto featured 840 houses and their number only increased to 878 by 1900. On the other hand, the population kept growing significantly: from 6,018 to 9,503. However, after deducting 1,633 army officers, the population of Vysoké Mýto was only 7,870 in 1900.

The situation changed abruptly in the first decade of the 20th century – by 1910 the number of houses increased by 130 (to 1,008) and the population increased by 1,355 (to 10,858), excluding army officers by 1,266 (to 9,136), which was the historic maximum up to then. No data from 1914 is available, but it is likely that most of the 64 houses which were built in the town between 1910/1921 had been built before World War I. About 1900, the construction of a **new villa neighbourhood** started on the southwestern edge of the historic centre of the town. Its street network was predetermined by unified division of land owned by the town perpendicularly to Husova ring road whose shape was also respected by the barracks; their width was used as a pattern for the distance between parallel streets. Such a structure was logically complemented by perpendicular crosswise streets which ran in parallel with the railway. A similar layout was applied in the new neighbourhood spreading on the southeastern edge of the town where the analogical scheme was predetermined by the rectangular shape of the new cemetery.

A typical example of an architecturally valuable Art-Nouveau villa originating from that time was Josef Šíma's villa no. 186/II in Riegerova Street built between 1899–1901, according to Josef Podhajský's design. Between 1909–1910, modern villa no. 247/IV for Josef Charvát was built according to Jan Kotěra's design; the villa is situated at the junction of Rokycanova and Jiráskova Streets. In the new neighbourhood, opposite the barracks of the 30th regiment, a railway stop was established in 1908; the railway stop called Downtown Vysoké Mýto is only 375 meters away from the church in Vaňorného Square. Right by the railway a Neo-Renaissance&Art-Nouveau hotel no. 236/IV was built between 1909–1910; the hotel was called U Zastávky (By the Stop) and a low wooden waiting room was attached to it next to the platform. Vysoké Mýto boasted a rich cultural, social and sports life at that time. The First World War influenced the garrison town much more significantly than other towns.

After Czechoslovakia was established, the town managed to overcome the economic problems quite quickly. **Increasing residential construction** was typical of the 1920s and 1930s while the population remained the same, which documented an increasing standard of living. While in 1921 there were 1,072 houses and 10,515 citizens in Vysoké Mýto, in 1930 the numbers increased to 1,246 houses and 10,835 citizens. The number of houses increased to 1,427 by 1950 (of which most were built during the inter-war era) and the number of citizens dropped to 9,325. The centre of the town did not grow much and the suburbs established before the war, specifically the ones in the southwest (between the army barracks) and in the southeast (by the church) grew instead. Family homes and villas were built; apartment houses were rare.

Several important **public buildings** were built. Municipal hospital no. 167/II was enlarged between 1923–1925; in 1925–1926, the girls' school no. 317/IV was built by the railway on the corner of Jiráskova and Žižkova Streets. The construction of the Šemberovo Theatre (no. 281/II) in 1924–1925 enhanced the cultural life in the town considerably; the building itself is an interesting example of rondo-cubism (designed by Vincenc Mašek). A constructivist Municipal Savings Bank (no. 92/I) was built in the middle of the eastern side of the square in 1932. Týrsova public swimming centre was established on the northern edge of the town. In 1937 barracks for the cavalry regiment no. 9 were completed and the Church of the Czechoslovak Hussite Church was completed in the same year.

Most **industrial companies** developed successfully during the interwar period and only the sugar refinery was closed down in 1930. The Stratílek's company producing fire engines underwent vigorous development in the 1920s. The management of the Sodomka's coach production company was taken over by Josef Sodomka Junior; he focused on the production of car bodyworks and from 1928 also on the production of buses. Vehicles produced in the Sodomka's company made Czechoslovakia famous all over the world. During the interwar period, a number of excellent thinkers, artists, creators, organizers, teachers and sportsmen, whose importance significantly exceeded the region, lived and worked in Vysoké Mýto.

The German army occupied the town on 16th March 1939. Industrial companies were redirected to war production. During the first days of occupation, a group of several former Czechoslovak army officers started organizing illegal revolt; however, in 1941 the group was discovered by the Nazi and liquidated. In the same year, 20 members of a Sokol Association resistance group were arrested and a half of them executed. A partisan group that organized a number of sabotage events was established in 1944. The Nazi suppressed their attempt to take over control on 5th May 1945. **The first Red Army troop arrived in the town on 9th May 1945.** 13 Red Army soldiers, 1 Czech and 33 German soldiers died in the fight for Vysoké Mýto.

After the liberation, war damages were eliminated quickly. The Sodomka's and Stratílek's factories planned to extend their production, but after the Communist coup in February 1948, the country ended up in totalitarian dictatorship which **liquidated private businesses** and twenty local businessmen and craftsmen were imprisoned. The nationalized Sodomka's bus factory was renamed 'Karosa National Company' and from 1950 the factory expanded not only in the old premises, but also in a new location by the train station. In 1962, the former Stratílek's fire engine company became a part of Karosa. In 1966–1970 the new Karosa

premises located by the train station were extended again. In the early 1960s the political situation became more relaxed which was apparent in the development of culture and in activities of associations that managed to survive the previous oppression. In 1957 a Municipal Gallery was established.

After 1945 the population of Vysoké Mýto **decreased significantly** especially due to the resettlement of border areas. While in May 1945 the population of the town was 9,638, in October there were only 9,064 citizens. The lowest number of inhabitants was recorded in 1947 (7,983); gradual growth started afterwards (8,100 in 1948; 9,325 in 1950). At the turn of the 1960s a small housing estate was built between the military quarters on the southwestern edge of the town. In spite of that the population of Vysoké Mýto decreased again in 1961 (8,885 inhabitants) and subsequently stagnated (8,874 in 1970). The number of houses slightly decreased between 1950 and 1961 (from 1,427 to 1,403), but it grew again (to 1,502 in 1970). This resulted from the aforementioned construction of apartment buildings as well as new detached houses on the southeastern edge of the town near the cemetery.

Political relaxation in Czechoslovakia peaked in 1968 by the **Prague Spring**. The democratization process bothered the governments of the Soviet Union and other socialist countries. At night from 20th to 21st August 1968 military intervention of five Warsaw Pact countries to Czechoslovakia started. **The third largest group of Soviet troops present in Czechoslovakia** was in Vysoké Mýto (preceded only by the army district Mladá near Milovice and Komárno in Slovakia); the Czechoslovak troops had to move away. The total number of Soviet soldiers in Vysoké Mýto was estimated to be 5,000–7,000 (the number of Czechoslovak soldiers ranged between 1,000–2,000). Because of an urgent lack of flats for families of Soviet soldiers, two four-storey prefabricated houses were built in 1970; two more were added later.

In the 1970s, the **construction of residential houses progressed** more quickly, which resulted from the significant expansion of the **Karosa national company**. Beside residential houses, an eleven-storey building for apprentice school students no. 74/II was erected in 1973; the building disturbed the traditional skyline of the town. In the southeastern edge of the town the construction of detached and row family homes continued. Prefabricated apartment buildings were concentrated in the southwestern and western edge of the town. Between 1970 and 1980 the number of houses increased only from 1,502 to 1,583, however, the number of inhabitants grew significantly: from 8,874 to 10,387. In the 1980s there was a decline again and by 1991 the population decreased slightly (to 10,348) even though the number of houses increased (to 1,730). The buildings on the Karosa premises were replaced by two large production halls. In the 1980s the lack of primary schools culminated; two primary schools did not suffice and pupils were taught in many alternative places (even outside the town) and also in shifts.

There were two main goals which the town wanted to achieve after 17th November 1989, to restore democracy and to **have the Soviet army depart**. On 23rd January 1990 a great demonstration took place. Due to a favorable political situation, the new Czechoslovak government managed to organize the expulsion of the Soviet Army very fast. Vysoké Mýto was included in the first phase of resettlement and the last Soviet soldier left the town in June 1990. The town refused the presence of any army, and it acquired all army buildings and plots free of charge and was entitled to dispose of them without limits. The **military quarters** were turned into multifunctional zones and the town acquired sufficient facilities for primary schools. The Soviet prefabricated houses were renovated as well. The Karosa Company reduced its activities temporarily, but was reawakened again when foreign investors entered it. The company has produced the **IVECO** brand buses and its production is higher than ever before; about 3,000 people are employed there.

New detached family homes started to occur after 2000; the development was concentrated within a narrow strip behind the cemetery. The most recent construction activities (after 2016) focused on the premises in the surroundings of the municipal brewery in the northwestern edge of the town. Between 1991 and 2001 the number of houses grew only a little (from 1,730 to 1,803) while between 2001 and 2011 the growth was more significant (from 1,803 to 2,007). On the other hand, the population increased more between 1991 and 2001 which resulted from the construction of new flats in the former army premises. The population grew very little between 2001 and 2011 (to 11,888).

Vysoké Mýto rightly ranks among the **most historically valuable towns in East Bohemia**. In 1990 the **municipal heritage zone** was established in the town centre and the adjoining ring of suburbs, and the process of gradual renovation of historic buildings started. A new development plan was approved in 2010; it includes plans for the construction of a western bypass of the town (2025) and the relocation of the road to Choceň. This would finally eliminate the exposure to the heavy traffic on the transit road which runs through the town. Social and cultural life and sports activities have flourished in Vysoké Mýto from the 1990s. Vysoké Mýto has been twinned with the German town of Korbach; a number of traditional events is organized in the town (Sodomka's Vysoké Mýto, Municipal Festival, Music Week, Gymjam, Evening of Lights, Drummer festival, Art School Open, Kujebike, a festival of youth brass bands called Čermák's Vysoké Mýto and others).